MAPA SLOVENSKEJ VEREJNEJ MIENKY V OBLASTI ZMENY KLÍMY

Slovenská klíma 2022

Tomáš Chabada, Jan Krajhanzl
Renata Svobodová, Tomáš Protivínský
a ďalší

Katedra environmentálních studií FSS MU a Institut 2050

MUNI FSS

2050 INSTITUT

O výskume

Na Slovensku už dlhú dobu chýbajú podrobnejšie dáta o názoroch verejnosti na zmenu klímy a opatrenia smerujúce k jej ochrane. Rozhodli sme sa preto uskutočniť výskum **Slovenská klíma 2022**, ktorý ma za cieľ priniesť aktuálne zistenia a medzeru v tejto oblasti vyplniť.

Bolo pre nás potešením nadviazať na obdobné výskumy, ktoré sme realizovali v Českej republike a detailne **zmapovať slovenskú verejnú mienku v oblasti zmeny a ochrany klímy na rozsiahlej výskumnej vzorke.**

Vo výskumnej správe zistíte, ako Slováci a Slovenky **vnímajú zmenu klímy, čoho sa obávajú alebo ktoré riešenia podporujú.** Predstavíme Vám **typológiu piatich cieľových skupín slovenskej verejnosti** vymedzených na základe ich vzťahu k zmene klímy. Ukážeme, **ktoré scenáre transformácie slovenská verejnosť najviac podporuje a aké spôsoby komunikácie ju najviac oslovujú.** Neopomenieme ani otázky, ktoré pomáhajú **porozumieť slovenskej verejnej mienke v širších súvislostiach.**

Harmonogram projektu

- júl až august 2021: rešerš, dizajn výskumu
- september až december 2021: príprava a konzultácie dotazníku
- január 2022: výber výskumnej agentúry
- február až marec 2022: pilotné testovanie dotazníku
- apríl 2022: hlavný zber dát a kontrola dát
- máj až jún 2022: štatistické analýzy, interpretácia výsledkov, príprava výskumného reportu, zverejnenie.

Poďakovanie

Realizáciu tohto výskumu podporili European Climate Foundation a Človek v ohrození v rámci projektu 1Planet4All financovaného z prostriedkov Európskej únie. Ďakujeme!

Rovnako patrí veľká vďaka všetkým, ktorí nám pri príprave výskumu a dizajne dotazníku venovali svoj čas a boli ochotní prispieť svojimi cennými nápadmi a komentármi.

Predstavenie

Autori a autorky výskumu

Výskum realizoval výskumný tím z **Katedry environmentálních studií** Fakulty sociálních studií Masarykovej univerzity a **Institutu 2050, z.s.** Podrobnejšie informácie o oboch organizáciách nájdete nižšie na tejto strane.

Katedra environmentálních studií

Hlavným riešiteľom projektu bola Katedra environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovej univerzity v Brne, ktorá sa zaoberá štúdiom väzieb medzi ľudskou spoločnosťou a prírodou, krajinou, životným prostredím. Vo svojich výskumoch a výučbe čerpá zo spoločenských aj prírodných vied, prepája akademické teórie s praxou a rozvíja spoluprácu na miestnej aj zahraničnej úrovni.

Institut 2050

Porozumieť rôznym skupinám verejnosti, a vedieť ich podporiť v ochrane prírody a životného prostredia – to je poslaním Inštitútu 2050. Realizujeme preto výskumy verejnej mienky a designujeme komunikačné stratégie, ktoré rozširujú naše znalosti o tom, ako stavať mosty medzi environmentálnymi témami a pestrým spektrom cieľových skupín.

Členovia výskumného tímu

- **Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D.**, environmentálny sociológ: dizajn a príprava dotazníku; metodológia, garancia, supervízia a kontroly zberu dát; porovnávacie analýzy; dizajn pre Latent Class Analysis; interpretácie dát; kontroly výstupov; prezentácia projektu, spolupráca s médiami.
- **PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.**, sociálny a environmentálny psychológ, špecialista na komunikáciu: dizajn a príprava dotazníku; konzultácie ku zberu dát a jeho kontrolám; faktorové analýzy; dizajn pre Latent Class Analysis; interpretácie dát; vizuálny, textový a dátový dizajn materiálov; prezentácia projektu.
- **Mgr. Renata Svobodová**, environmentalistka: príprava dotazníku; kontroly zberu dát; porovnanie so zahraničnými výsledkami; odkazy na odborné zdroje.
- **Mgr. et Mgr. Tomáš Protivínský**, dátový analytik: štatistické prepočty Latent Class Analysis.
- **Ing. Ester Koňařová**: deskriptívne analýzy, kontrola audionahrávok z rozhovorov.
- **Mgr. Veronika Dombrovská**: kontrola audionahrávok z rozhovorov.
- **Bc. Anna Tabášková**: príprava podkladov ku kontrole dát.
- Vizuálnu podobu výskumnej správy spracovalo grafické štúdio **signatura.cz**.

Desať najdôležitejších zistení

1/2

V desiatich bodoch ponúkame päťminútový prehľad výsledkov, ktoré prináša náš rozsiahly výskum realizovaný reprezentatívnym dopytovaním 1 934 Slovákov a Sloveniek.

1. **Zmena klímy je závažný problém** – Viac ako tri štvrtiny obyvateľov Slovenska sa zhodujú, že klimatická zmena už prebieha (jej existenciu spochybňujú len jednotky percent). Dve tretiny pritom pociťujú, že zmena klímy ovplyvňuje ich každodenný život. Extrémne či silné obavy opisuje tretina dospelej populácie, v prepočte 100-tisíc ľudí prežíva podľa svojich slov v súvislosti so klimatickou zmenou extrémnu depresiu.
2. **Viac ochrany klímy!** Významná väčšina slovenskej verejnosti považuje za dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy. Približne tri štvrtiny Slovákov a Sloveniek si želajú, aby sa do ochrany klímy viac ako doteraz aktívne zapojili priemyselné podniky a firmy, vláda a Ministerstvo životného prostredia, politici vrátane starostov a primátorov. Väčšiu angažovanosť v znižovaní emisií očakáva väčšina tých, ktorí uvažujú o voľbe OĽANO, SaS, SME Rodina, HLASu – sociálnej demokracie, KDH, Za Ľudí a Progresívneho Slovenska.
3. **Viac obnoviteľných zdrojov, investícií a osvety** – Z pohľadu slovenskej verejnej mienky nemajú obnoviteľné zdroje konkurenciu: výrobu energie zo slnka, vetra a vody podporujú viac ako tri štvrtiny obyvateľov Slovenska, viac ako trojpätinovú podporu má aj výroba energie z biomasy a geotermálnych zdrojov. Výrobu z jadrových zdrojů a zemného plynu si v súčasnosti praje už menej ako dve pätiny verejnosti, z uhlia menej ako pätina. Približne tri štvrtiny verejnosti súhlasia s ekonomickou podporou pre zateplenie budov a nízkoenergetickú výstavbu, zadržiavaním vody v krajine, ekonomickou podporou ekologických postupov v poľnohospodárstve, verejnou dopravou zadarmo a zavedením výučby o zmene klímy a jej ochrane na základných a stredných školách. Menší súhlas – dvoch pätín až približne polovice verejnosti – má zavedenie nových daní a regulácie.
4. **Transformácia s miernym optimizmom a obavami** – Štyri pätiny obyvateľov Slovenska sa zhodujú, že keby sa ľudstvo rozhodlo dôsledne chrániť klímu, bolo by potrebné urobiť väčšiu alebo totálnu zmenu toho, ako spoločnosť žije a funguje. Predstava takej transformácie vyvoláva v desatine Slovákov a Sloveniek extrémne a veľké obavy, vo viac ako tretine obavy stredné. Napriek tomu sa na transformáciu ekonomiky na Slovensku na nízkouhlíkovú pozerajú s určitým optimizmom: bezmála polovica verí, že je taká zmena pre Slovensko rozhodne či skôr prospešná, štvrtina, že rozhodne či skôr škodlivá.
5. **Väzba s miestom, vzdelanostná spoločnosť a udržateľnosť!** Väčšina ľudí verí, že zmena klímy je príležitosť urobiť náš život lepší. V hodnotení scenárov budúcnosti boduje u najväčšej časti slovenskej verejnosti scenár založený na väzbe s miestom, miestnych spolkoch a susedských komunitách, obnove vidieka, lokálnej výrobe a kultúre, šetrnom poľnohospodárstve. Podporu dvoch tretín obyvateľov má potom scenár, ktorý kladie dôraz na výskum a inovácie, vzdelávanie, zelené a obehové hospodárstvo, nové technológie, posun od konzumnej spoločnosti k osobnej skromnosti, zastavenie rastu miest a životaschopný vidiek. Scenáre založené na statuse quo alebo ekonomickej výhodnosti u verejnosti prepadli.

Desať najdôležitejších zistení 2/2

6. **Odmietnutie vyšších nákladov** – Slováci a Slovenky prakticky vôbec nie sú ochotní platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny alebo vyššie dane (súhlasí len desatina). Štvrtina pripúšťa, že by kývla na zníženie svojej životnej úrovne, viac ako polovica by však súhlasila so zmenou životného štýlu.
7. **Verejnosti chýbajú fakty** – Slovenskej verejnosti nie sú často známe základné informácie o zmene klímy a jej ochrane. Veľká väčšina verejnosti napríklad nevie, že ku klimatickej zmene neprispieva diera v ozónovej vrstve, ako výrazne za posledné roky zlacnila výroba energie z obnoviteľných zdrojov alebo aké vysoké sú emisie skleníkových plynov Slovenska v porovnaní s inými krajinami. Verejnosť sa v problematike ochrany klímy orientuje len sporadicky – napríklad názory a aktivity vlády v tejto oblasti pozná menej ako desatina verejnosti, prezidentky približne štvrtina a Grety Thunberg necelá tretina.
8. **Podpora pre ekológov, rezervovanosť k protestom** – Dôvera vo vedecké a výskumné inštitúcie je na Slovensku najvyššia zo všetkých v dotazníku spomínaných inštitúcií, dôvera k ekologickým združeniam je druhá – a to štyrikrát vyššia ako desatina dôvery pre politikov. Tí, ktorí uvedených aktérov v ochrane klímy poznajú, najlepšie známkujú Klímu Ťa potrebuje (pozná šestina verejnosti), pápeža Františka (pozná taktiež šestina) a Greenpeace (pozná tretina), najhoršie slovenskú vládu. Dve tretiny občanov Slovenska by si priali, aby sa slovenské neziskové organizácie viac zapojili do riešenia zmeny klímy. Viac ako polovica verejnosti podporuje organizovanie petícií na ochranu klímy, avšak myšlienku klimatických demonštrácií a študentských štrajkov za klímu schvaľujú menej ako tri desatiny dospelej populácie. Približne polovica Slovákov a Sloveniek by si vo verejnom priestore priala viac odborníkov a expertov, mladých ľudí, ochrancov prírody, chudobných ľudí a ľudí z vidieka.
9. **Rozvoj kvality života a sociálna spravodlivosť** Testovanie rôznych spôsobov komunikácie ukazuje, že najviac slovenskú verejnosť oslovuje naratív založený na dôraze na kvalitu života, rozvoji postmateriálnych hodnôt a zelenej ekonomike. Rôzne cieľové skupiny oslovuje aj naratív, ktorý vyjadruje frustráciu z postavenia Slovenska a jeho obyvateľov v globálnej ekonomike, zdôrazňuje sociálnu spravodlivosť a národnú sebadôveru sa s veľkými výzvami ako je zmena klímy pobiť.
10. **Vzťah k prírode ako súčasť slovenskej identity** – Z pestrého výberu mediálnych tém slovenských čitateľov, divákov a poslucháčov vyvoláva záujem na prvom mieste príroda, a na treťom životne prostredie (aj zmena klímy zaujíma dvakrát viac verejnosti ako súkromie zo života slávnych). Najviac obyvateľov Slovenska sa považuje za ochrancu prírody (viac ako za vlastenca či demokratov), a bezmála trom štvrtinám sú blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia.

Výskumná vzorka #1

Zber dát realizovala na základe výskumnej metodiky dodanej autorským tímom výskumná agentúra **MNFORCE**. Pilotné testovanie dotazníku prebehlo od 22. februára 2022 do 6. marca 2022, hlavný zber od 15. apríla 2022 do 21. apríla 2022. Finálna výskumná reprezentatívna vzorka predstavuje odpovede od **1 936 respondentov a respondentiek**. Formou on-line dopytovania (metóda CAWI) bolo realizovaných 1 687 platných vyplnených dotazníkov a formou osobného dopytovania za pomoci tabletu (metóda CAPI) vykonali anketári a anketárky 249 platných rozhovorov.

Pre dosiahnutie **vysokej reprezentativity** dát boli účastníci výskumu vybraní nielen podľa bežného **kvótneho výberu** (pohlavie, vek, vzdelanie, veľkosť miesta bydliska, kraj, príjem, intenzita používania internetu), ale tiež na základe **vzájomných kombinácií kvót** (vzdelanie vs. vek, používanie internetu vs. vek). Získaná vzorka bola následne dovažovaná (váhy v rozmedzí 0,7–1,7).

Podľa porovnania s aktuálnymi dátami Štatistického úradu SR (pozri tabuľky) je reprezentatívna pre populáciu Slovenskej republiky vo veku od 15 rokov.

POHLAVIE	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Muži	48,9 %	48,0 %	48,9 %
Ženy	51,1 %	52,0 %	51,1 %

VEK	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
15–20 rokov	8,9 %	9,5 %	9,2 %
21–27 rokov	13,3 %	12,4 %	12,8 %
28–35 rokov	16,6 %	15,4 %	15,9 %
36–45 rokov	17,7 %	16,4 %	16,8 %
46–55 rokov	17,4 %	16,8 %	16,7 %
56–65 rokov	14,1 %	14,6 %	14,5 %
65 rokov +	12,2 %	14,9 %	13,9 %

VZDELANIE	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Základné alebo bez vzdelania	17,1 %	20,0 %	18,9 %
SŠ bez maturity	27,6 %	28,2 %	28,0 %
SŠ s maturitou	37,5 %	35,5 %	36,2 %
Vysokoškolské	17,7 %	16,3 %	16,9 %

VEĽKOSŤ MIESTA BYDLISKA	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
do 999 obyvateľov	15,2 %	15,2 %	15,2 %
1 000–1 999 obyv.	13,6 %	15,1 %	15,1 %
2 000–4 999 obyv.	16,8 %	16,8 %	16,3 %
5 000–19 999 obyv.	16,8 %	17,1 %	17,1 %
20 000–99 999 obyv.	24,9 %	23,6 %	23,4 %
100 000 a viac obyv.	12,7 %	12,2 %	12,9 %

Výskumná vzorka #2

MNFORCE

Pro zaistenie **vysokej kvality dát** sme uskutočnili niekoľko **nadštandardných kontrol dát**. V prípade CAPI vzorky sa jednalo o kontrolné počúvanie audionahrávok z realizovaných rozhovorov (tri vybrané otázky); CAWI dotazník obsahoval dve otázky na testovanie pozornosti respondentov. Podmienkou pre uznanie platnosti dotazníku bolo splnenie časového limitu (zvlášť stanovené pre CAPI a CAWI), na ktorých základe sme vyradili dotazníky vyplnené príliš rýchlo. Z jednej obce nebolo nazbieraných viac ako 5 % výskumného vzorku (limit samostatne stanovený pre CAWI aj CAPI vzorku), v prípade Bratislavy bol limit 15 %, v prípade Košíc 10 %.

Ešte poznámka k textu výskumnej správy. Pri každej otázke uvádzame počet respondentov, ktorí na danú batériu otázok odpovedali. Výsledky v percentách zaokrúhľujeme na jedno desatinné miesto (súčet sa teda nemusí rovnať presne 100 %). Položky sú vo väčšine grafov zoradené podľa priemeru.

PRÍJEM	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
do 600 EUR	10,3 %	10,8 %	10,3 %
601–900 EUR	10,9 %	11,4 %	11,0 %
901–1 400 EUR	29,0 %	30,3 %	30,5 %
1 401–2 00 EUR	22,3 %	22,2 %	22,9 %
2 001 EUR a viac	19,3 %	17,0 %	17,7 %
Neodpovedal/a	8,2 %	8,3 %	

POUŽÍVANIE INTERNETU	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Aspoň niekedy	94,5 %	92,7 %	93,4 %
Nepoužíva nikdy	5,5 %	7,3 %	6,6 %

KRAJ	ZASTÚPENIE VO VÝSKUME	ZASTÚPENIE PO VÁŽENÍ	ZASTÚPENIE V SR
Bratislavský	12,1 %	11,7 %	11,6 %
Trnavský	10,8 %	10,6 %	10,5 %
Trenčiansky	11,1 %	11,1 %	11,2 %
Nitriansky	13,1 %	13,0 %	13,0 %
Žilinský	13,0 %	12,7 %	12,7 %
Banskobystrický	11,6 %	12,0 %	12,2 %
Prešovský	13,7 %	14,4 %	14,5 %
Košický	14,6 %	14,6 %	14,2 %

Slovenská verejnosť v širších súvislostiach

Aký je celkový postoj slovenskej verejnosti k ochrane prírody a životného prostredia?

Aké sú ich politické názory a do akých aktivít občianskej angažovanosti sa zapájajú?

Ako sa dívajú do budúcnosti, a ako hodnotia životný spôsob seba alebo väčšiny spoločnosti?

Slováci a Slovenky majú blízko k myšlienkam ochrany prírody

Aký je postoj slovenskej verejnosti k ochrane prírody a životného prostredia?

Približne tri štvrtiny slovenskej verejnosti uviedli, že sú im blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia. Viac ako štvrtina obyvateľov ich považuje za rozhodne blízke a necelá polovica za skôr blízke. **Len necelých 9 % ich naopak za blízke nepovažuje.** Neutrálnu odpoveď pri tejto otázke zvolilo 17 % verejnosti.

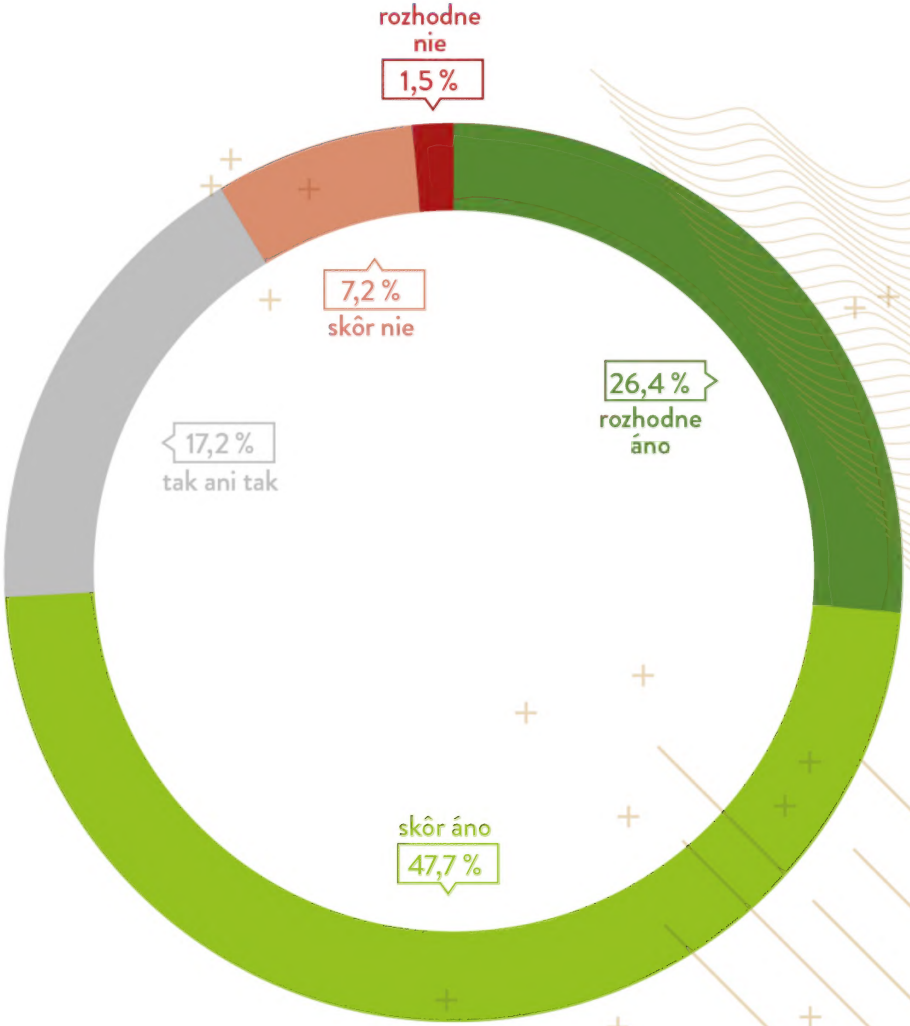

Sú alebo nie sú Vám blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia?
– *podľa Krajhanzl et al. (2015)*

počet respondentov = 2 048

Zdravie, príroda a životné prostredie – TOP mediálne témy

Aké mediálne témy verejnosť zaujímajú?

Možno prekvapí, aké mediálne témy hodnotili respondenti ako tie najzaujímavejšie. **V pomyselnom rebríčku sa na prvých priečkach umiestnila príroda (zaujíma 81 %) a zdravie (79 %), nasledované životným prostredím (68 %).** Zmena klímy (55 %) verejnosť v médiách zaujíma podobne ako napríklad ekonómia či financie (54 %).

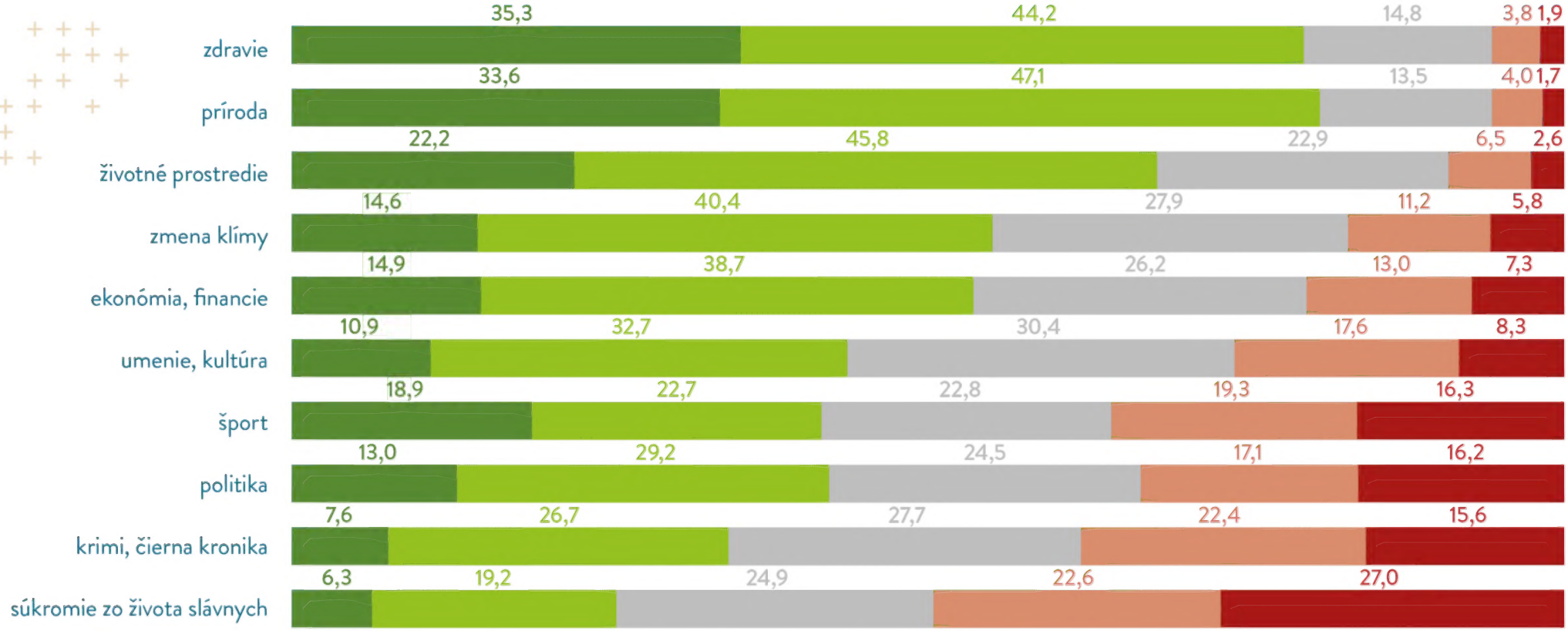

Ponúkneme Vám niektoré témy, ktorým sa venujú noviny, časopisy, internetové stránky, televízne a rozhlasové relácie. Pri každej z nich, prosím, zaškrtnite, do akej miery Vás daná téma v médiách zaujíma či nezaujíma.
– podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2018)

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Slováci a Slovenky: ochrancovia prírody a vlastenci

Za koho sa obyvateľa považujú?

Keď sme respondentom predložili niekoľko identít, **najčastejšie sami seba považovali za ochrancov prírody (74 %) a vlastencov (57 %).** Viac ako polovina verejnosti sa taktiež považuje za katolíkov (55 %) a demokratov (55 %), ale aj ekológov (51 %). Zaujímavé je, že sa viac ľudí vymedzuje voči identitám spojeným s politickou orientáciou ako koľko sa s nimi identifikuje.

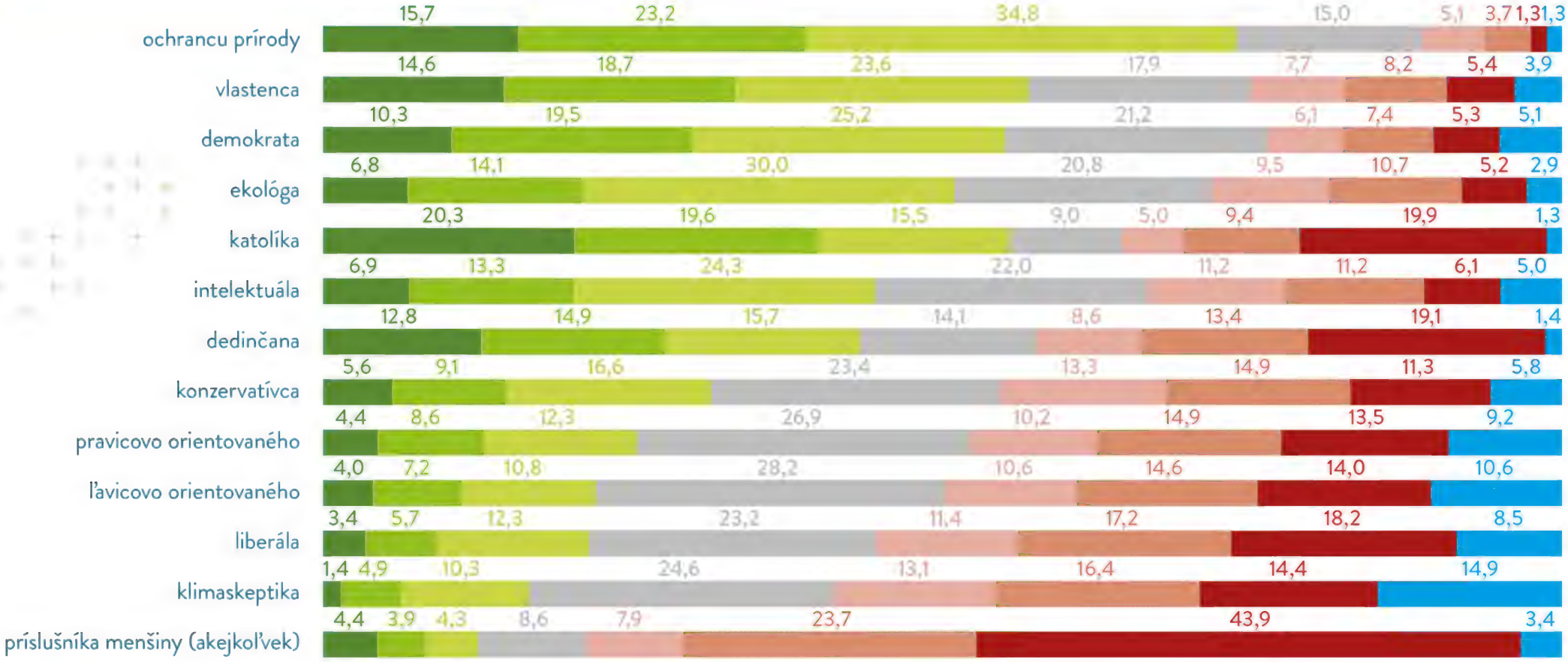

Do akej miery sami seba považujete či nepovažujete za...

počet respondentov = 1 934

jednotky: %

– *upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

Nedôverčivá spoločnosť #1

Komu Slováci a Slovenky dôverujú a komu naopak nedôverujú?

Len **vedeckým a výskumným inštitúciám vyjadrila dôveru väčšina verejnosti (55 %).** Ešte pri **ekologických združeniach tesne prevažuje dôvera** (40 %) **nad nedôverou** (39 %). U všetkých ostatných inštitúcii už jasne prevláda nedôvera. Európska únia (dôveruje 38,4 %) má pritom vyššiu dôveryhodnosť ako mnohé domáce inštitúcie.

Pri nasledujúcich inštitúciách, prosím označte, do akej miery každej z nich Vy osobne dôverujete. 0 znamená, že inštitúcii úplne nedôverujete, 10 znamená, že jej úplne dôverujete.

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Nedôverčivá spoločnosť #2

Komu Slováci a Slovenky dôverujú a komu naopak nedôverujú?

Úplne najnižšiu dôveryhodnosť majú politici (dôvera 10 %, nedôvera 81 %). Veľmi málo obyvatelia dôverujú aj súdom (dôvera 23 %, nedôvera 59 %) a veľkým firmám (dôvera 24 %, nedôvera 55 %) Prezidentke dôveruje vyše tretina občanov (34 %), zároveň jej však veľká skupina nedôveruje úplne (28 %).

Pri nasledujúcich inštitúciách, prosím označte, do akej miery každej z nich Vy osobne dôverujete. 0 znamená, že inštitúcii úplne nedôverujete, 10 znamená, že jej úplne dôverujete.

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Politické názory: sociálna spravodlivosť, poriadok a zásluhovosť #1

Aké sú politické názory Slovákov a Sloveniek?

Keď sme opýtaným predložili niekoľko politicky ladených tvrdení (pozri aj ďalšie dve strany), **najväčšia zhoda panovala u tých, ktoré sa vyznačujú dôrazom na sociálnu spravodlivosť.** Napríklad viac ako tri štvrtiny súhlasia s výrokmi o tom, že bežní ľudia nedostávajú z bohatstva tejto krajiny spravodlivú časť alebo že spoločnosť by sa mala lepšie, keby bolo bohatstvo rozdelené rovnomernejšie.

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Politické názory: sociálna spravodlivosť, poriadok a zásluhovosť #2

Aké sú politické názory Slovákov a Sloveniek?

V ďalšej časti sa väčšina opýtaných prikláňa k výrokom, ktoré vychádzajú z princípu zásluhovosti a spochybňujú situáciu socio-ekonomicky ohrozených skupín. Podobne rozdelená verejnosť o trochu viac ako individuálnym slobodám pritakáva dôrazu na dodržiavanie zákonov a spoločenského poriadku.

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Politické názory: sociálna spravodlivosť, poriadok a zásluhovosť #3

Aké sú politické názory Slovákov a Sloveniek?

Napriek tomu, že je slovenská verejnosť v rade otázok konzervatívna, väčšinu populistických a autoritárskych výrokov viac opýtaných odmieta ako podporuje. Týka sa to napríklad vlády tvrdej ruky alebo systémového obmedzenia osobných práv. Najviac odmietaná je myšlienka na vystúpenie z Európskej únie (50 % nesúhlasí, 28 % súhlasí).

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Viac odborníkov a menej politikov #1

Koho by chceli ľudia viac počuť v médiách a koho menej?

Viac ako polovina verejnosti by si priala **viac mediálneho priestoru pre odborníkov (60 %), ale aj mladých ľudí (57 %) či ochrancov prírody (54 %).** Ďalej im v médiách chýbajú hlasy chudobných ľudí (49 %) a ľudí z vidieku (47 %). Približne polovica je spokojná s aktuálnym zastúpením žien (49 %) a – čo je zaujímavé – aj ľudí ako sú oni sami (50 %).

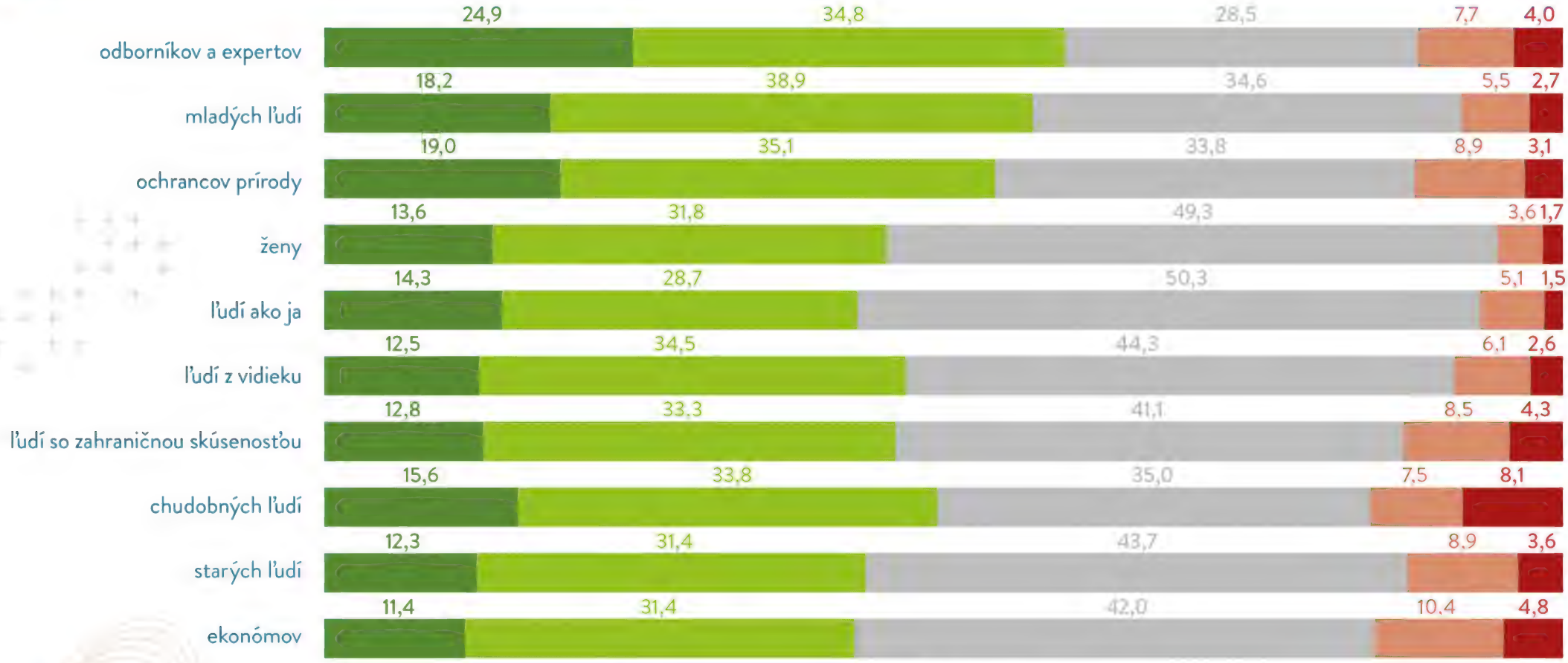

Všeobecne vzaté, koho by malo byť podľa Vás viac alebo menej počuť v slovenských médiách?

počet respondentov = 1 934

jednotky: %

Viac odborníkov a menej politikov #2

Koho by chceli ľudia viac počuť v médiách a koho menej?

Ďalej je verejnosť **spokojná s mierou mediálnej reprezentácie podnikateľov (48 %) či národnostných menšín (48 %)**. U troch skupín potom jasne prevláda počet ľudí, ktorí ich chcú počuť menej, nad tými, ktorí im chcú dať viac priestoru: u politikov (62 % pre menej, 8 % pre viac), zástupcov cirkví (47 % pre menej, 17 % pre viac) a hercov a spevákov (39 % pre menej, 14 % pre viac).

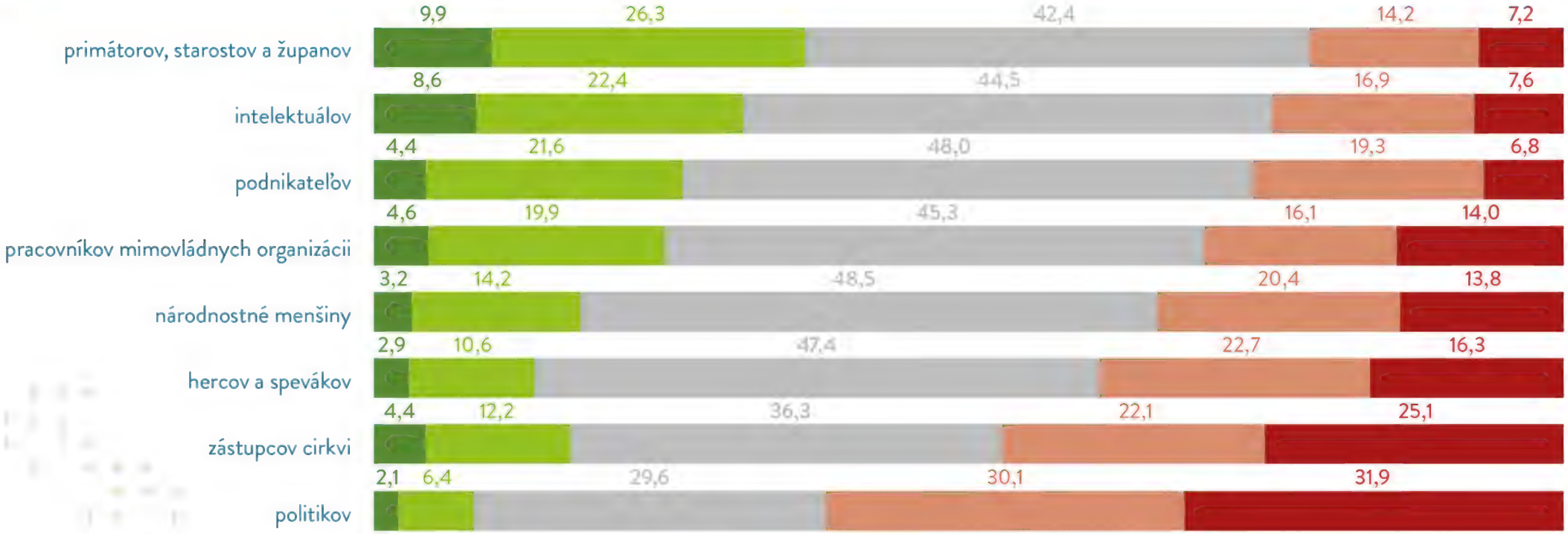

Všeobecne vzaté, koho by malo byť podľa Vás viac alebo menej počuť v slovenských médiách?

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Prevažne občiansky neangažovaná verejnosť

Akými spôsobmi a ako veľa sa Slovenky a Slováci občiansky angažujú?

Väčšina slovenskej verejnosti sa za posledných päť rokov nezapojila do žiadnej z predložených občianskych aktivít. Výnimku tvorí podpísanie petície, čo podľa svojich slov urobila štvrtina respondentov viackrát a ďalšia viac ako tretina raz či dvakrát. Zaujímavé je, že aj takú nenáročnú aktivitu, ako je diskusia o nejakej verejnej záležitosti, viac ľudí nerobilo (52 %), ako aspoň niekedy urobilo (48 %).

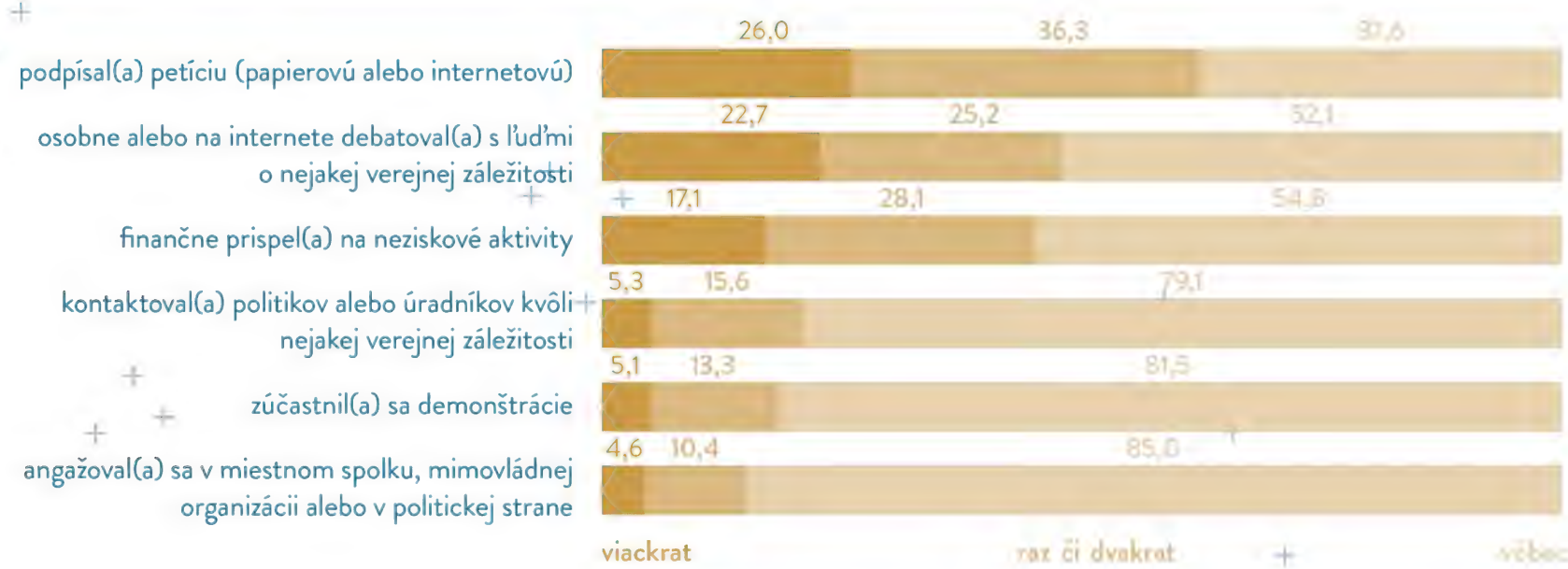

Ktorú z nasledujúcich aktivít, ak nejakú, ste urobil(a) počas posledných piatich rokov?

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Kritika životného spôsobu spoločnosti, zhovievavosť k vlastnému

Ako sa Slovákom a Slovenkám páči, ako žije väčšina spoločnosti? A ako hodnotia vlastný spôsob života?

Obyvatelia sa zhodujú na tom, že sa im životný spôsob súčasnej spoločnosti nepáči, dokopy sa takto vyjadrilo 63 %. Dokonca len 5 % ho hodnotí pozitívne, zvyšok zaujal neutrálny postoj. S vlastným spôsobom života sú ľudia výrazne viac spokojní. Celkom 38 % sa páči, kým negatívne ho vníma 28 %. Ďalších 35 % nemá na položenú otázku vyhranený názor.

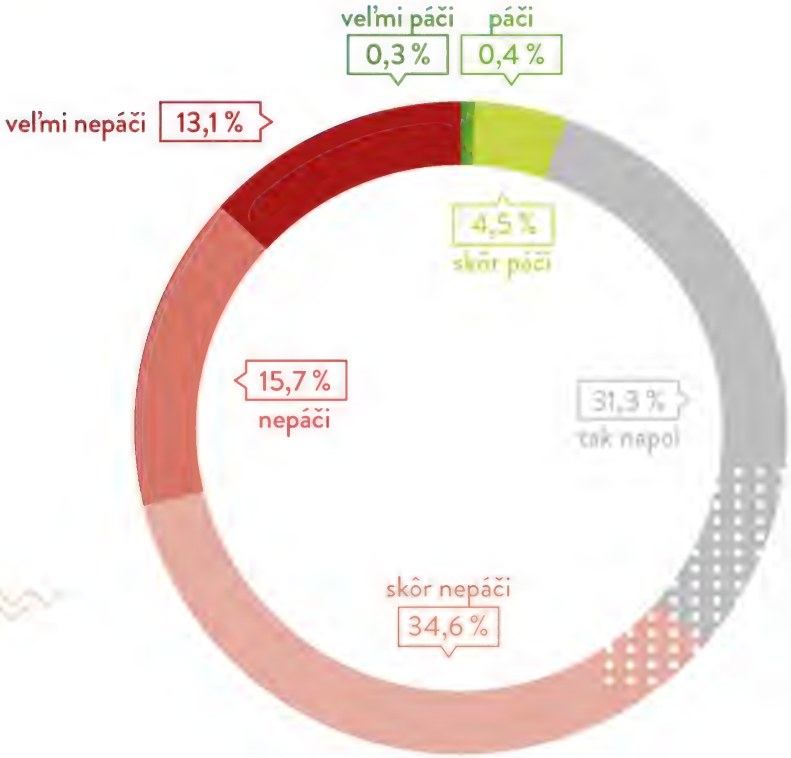

Ako sa vám páči alebo nepáči spôsob, akým žije väčšina súčasnej spoločnosti?

počet respondentov = 1 776

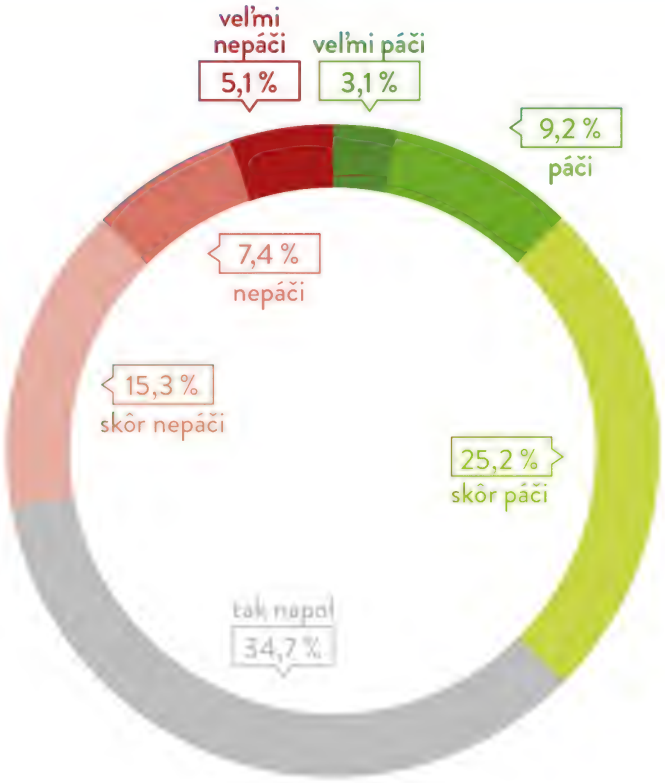

Ako sa vám páči alebo nepáči spôsob, akým žijete vy osobne?

počet respondentov = 1 776

Horší svet pre naše deti

V akom svete budú podľa Slovákov a Sloveniek žiť dnešné deti?

Podľa väčšiny slovenskej verejnosti v horšom (71 %), pritom viac ako pätina (22 %) odhaduje, že vo výrazne horšom a necelá polovica (48 %) skôr horšom. Naopak **optimisticky vníma budúcnosť len 9 % obyvateľov.** Neutrálnu odpoveď, že svet sa ani nezhorší, ani nezlepší, zastáva pätina (20 %).

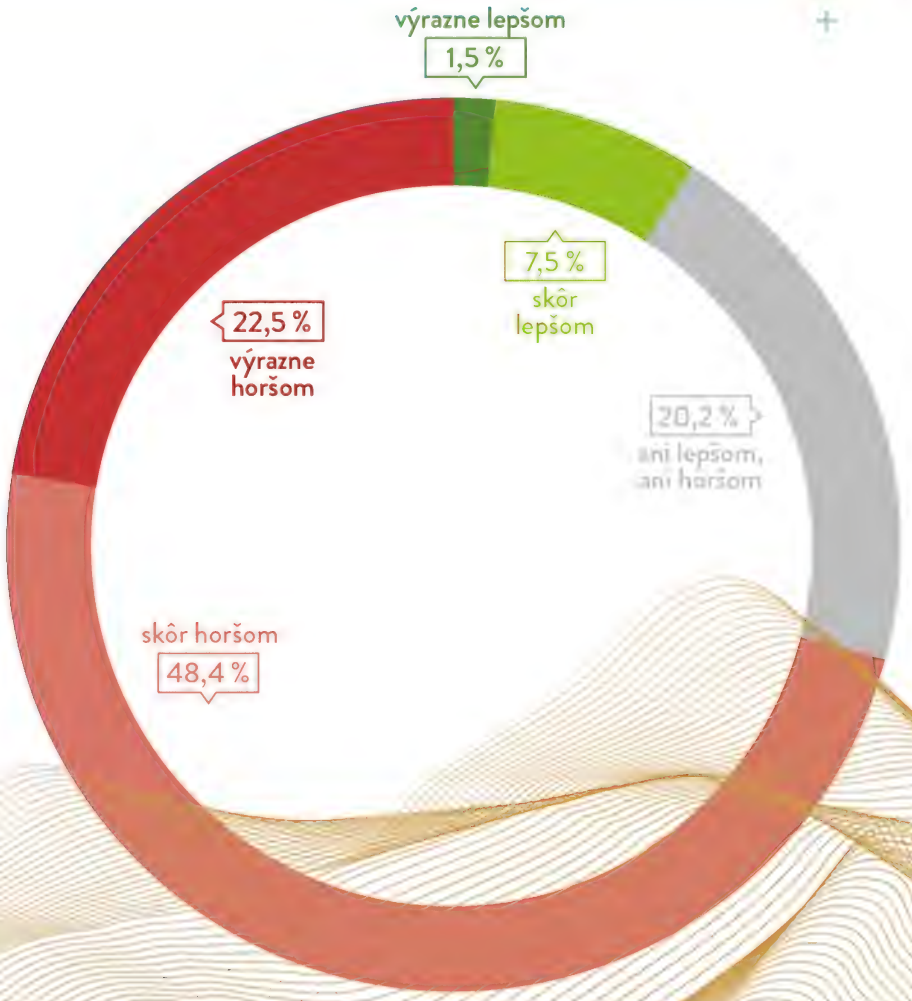

V akom svete budú podľa vás žiť deti, ktoré sa rodia v týchto rokoch?

počet respondentov = 1 912

Štát by mal riešiť problémy budúcnosti – vôbec sa tak nedeje

Prajú si občania, aby štát riešil problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050? Majú dojem, že sa tak deje?

Slovenská verejnosť sa zhoduje (73 %) na tom, že **štát by sa mal už teraz venovať riešeniu problémov, ktoré hrozia do budúcna.** Tento postup spochybňuje len desatina obyvateľov. Podľa **väčšiny občanov (61 %) však štát takto nepostupuje a problémy budúcnosti nerieši.** Opačný názor má iba 14 % verejnosti.

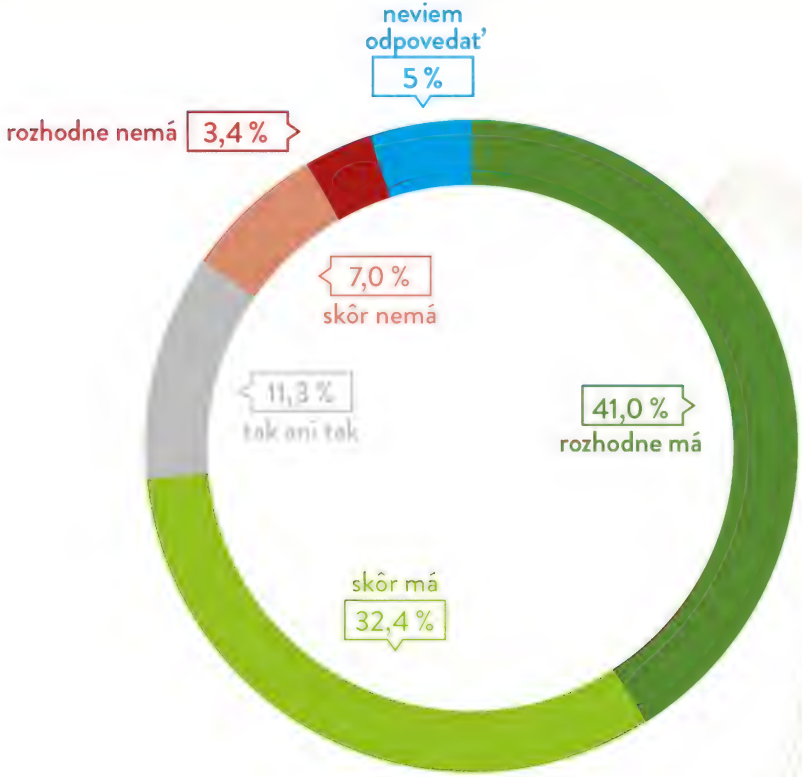

Keď to vezmeme všeobecne, má alebo nemá podľa Vás Slovensko riešiť v súčasnosti problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050?

počet respondentov = 1 763

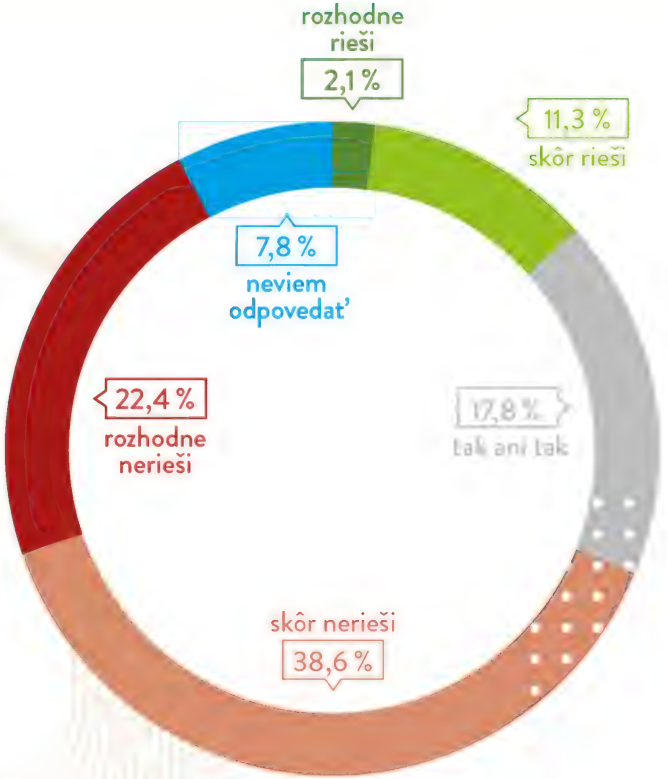

Domnievate sa, že v súčasnosti Slovensko rieši alebo nerieši problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050?

počet respondentov = 1 763

Všeobecné postoje k zmene klímy

Domnievajú sa Slováci a Slovenky, že prebieha zmena klímy? Považujú ju za vzdialenú?

Pociťujú dopady zmeny klímy vo svojich každodenných životoch?

Koľko toho obyvatelia o zmene klímy vôbec vedia?

Jasná väčšina uznáva zmenu klímy

Sú Slovenky a Slováci presvedčení o prebiehajúcej zmene klímy?

Verejnosť má jasno: zmena klímy už prebieha. O jej **existencii sú presvedčené viac ako tri štvrtiny**, zatiaľ čo len necelých 5 % odmieta, že by mala niekedy nastať. Podľa necelej desatiny síce teraz neprebieha, ale môžeme ju očakávať v budúcnosti. Za povšimnutie stojí **pomerne malá neistota**: len necelých 9 % nevie, či zmena klímy prebieha lebo nie.

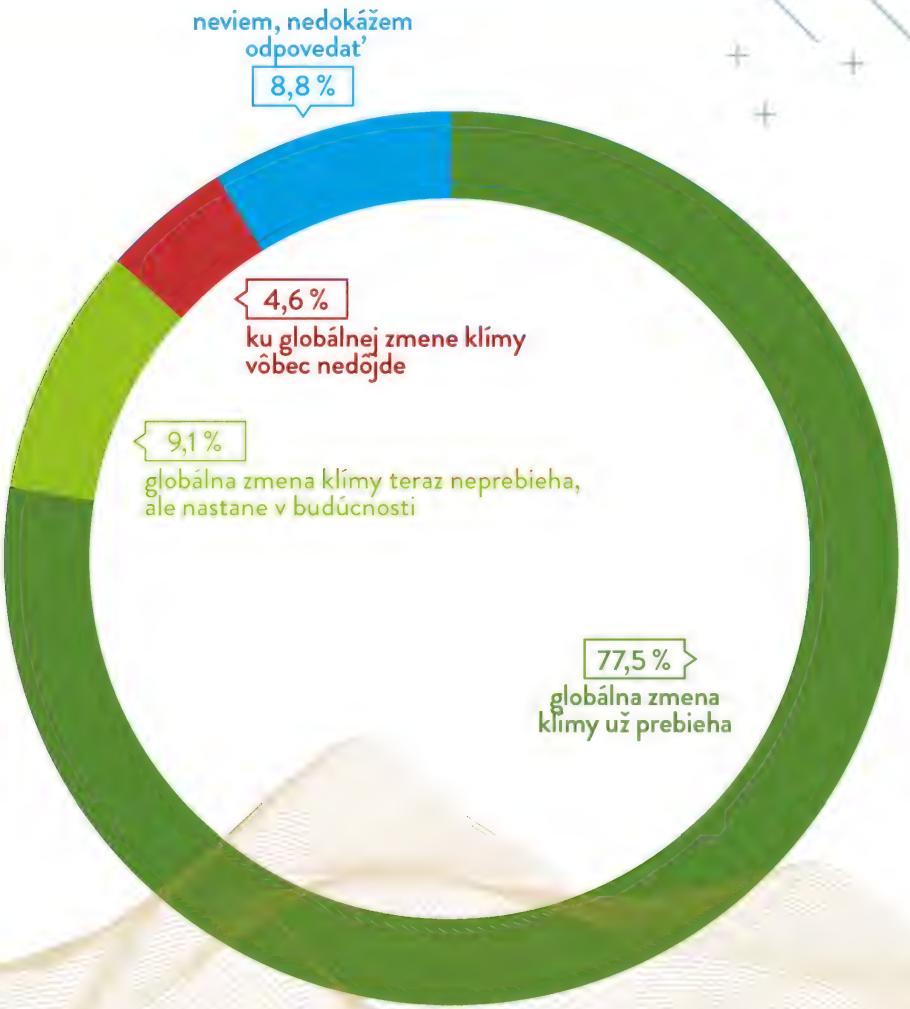

Ktoré z nasledujúcich tvrdení o globálnej zmene klímy je najbližšie Vášmu názoru?

počet respondentov = 1 934

Za zmenu klímy môže ľudstvo

Je podľa verejnosti ľudská činnosť hlavnou príčinou zmeny klímy?

Celých **70 % slovenskej verejnosti sa domnieva, že ľudské aktivity sú hlavnou príčinou zmeny klímy.** Zhodnú sa tak s aktuálnymi vedeckými poznatkami. Len 8 % s tvrdením nesúhlasí. V tejto otázke ale **panuje aj určitá neistota** – zhruba pätina respondentov zvolila prostrednú možnosť „tak ani tak" či nevedela odpovedať.

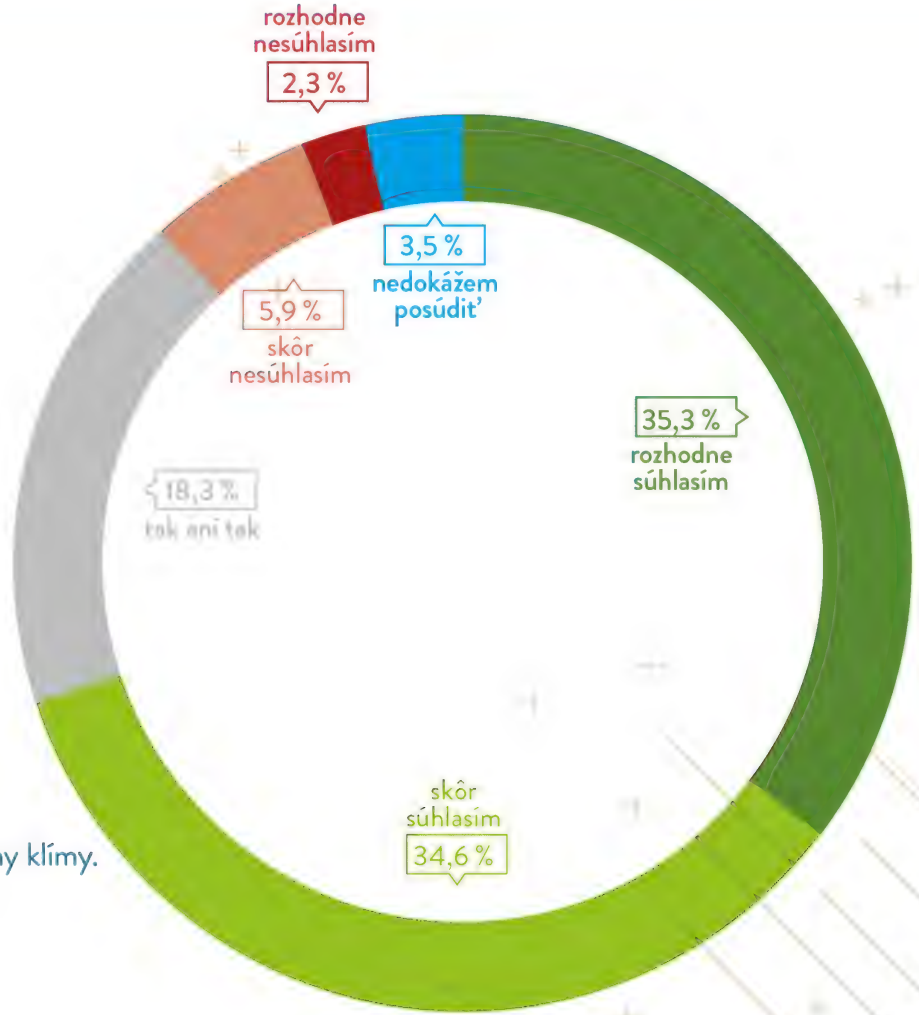

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? Ľudstvo a ľudské aktivity sú v súčasnej dobe hlavnou príčinou zmeny klímy.
– podľa European Investment Bank (2021)

počet respondentov = 1 934

Zmena klímy: teraz a tu!

Je pre Slovákov a Slovenky zmena klímy blízka či vzdialená?

O zmene klímy sa často tvrdí, že ju ľudia vnímajú ako niečo vzdialené. To však pre slovenskú verejnosť neplatí – **pre viac ako polovicu nie je zmena klímy vzdialená**. Oproti tomu len necelá pätina ju vníma ako im vzdialenú. Takmer štvrtina nemá vyhranený názor, zmena klímy im nie je ani blízka ani vzdialená.

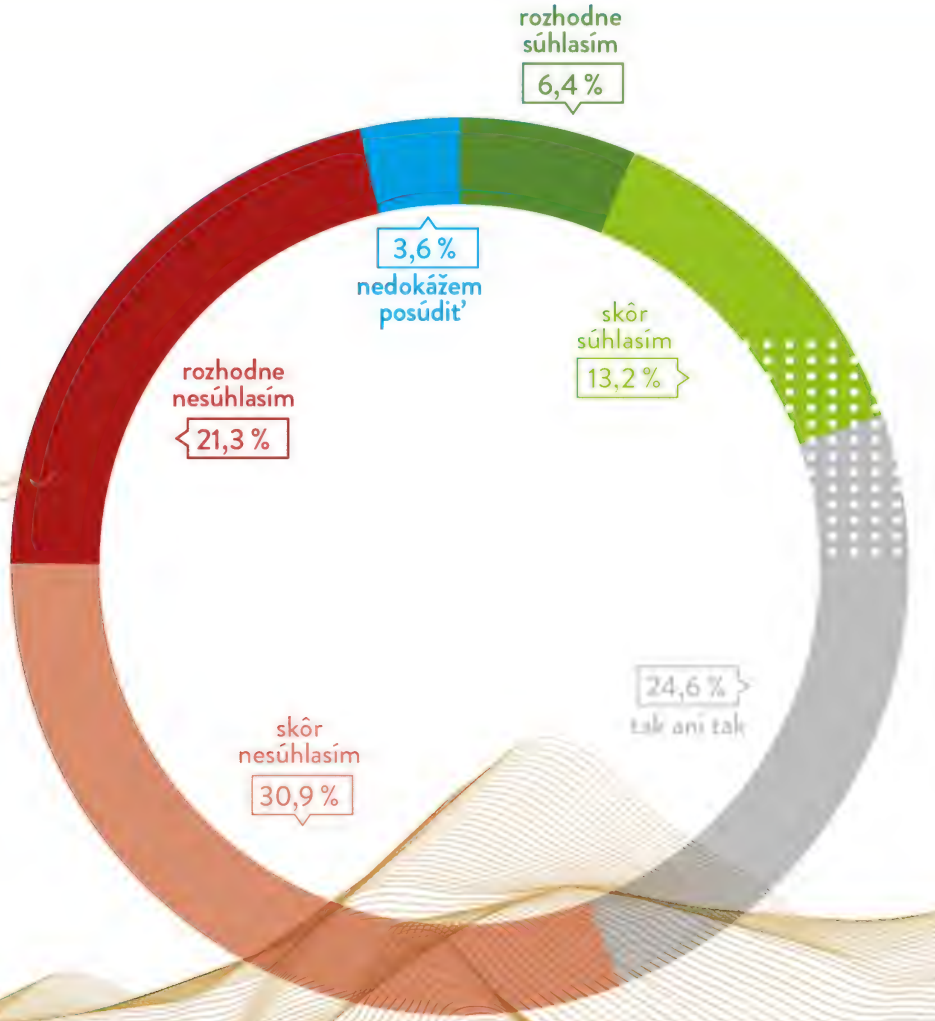

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?
Zmena klímy je pre mňa veľmi vzdialená.

počet respondentov = 1 934

Každodenný život s klimatickou zmenou

Pociťujú dopady zmeny klímy Slovenky a Slováci vo svojich každodenných životoch?

Nielen, že pre väčšinu nie je zmena klímy vzdialená, **dve tretiny verejnosti dokonca pociťujú jej dopady vo svojom každodennom živote.** Z toho desatina ich pociťuje veľmi. Viac ako štvrtina (28 %) uvádza, že na ich život skôr nedopadá. Je zaujímavé, že **len veľmi málo ľudí (6 %) vôbec nepociťuje dopad zmeny klímy na svoj život.**

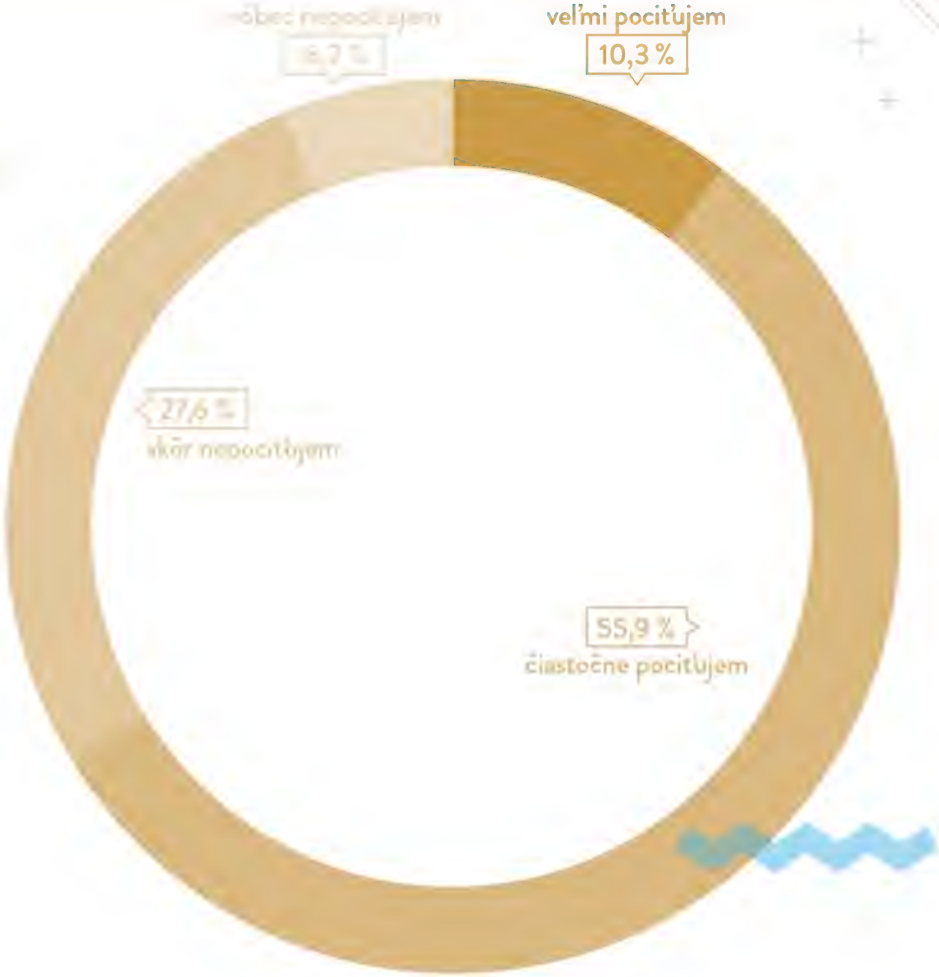

Pociťujete alebo nepociťujete dopady zmeny klímy na Váš každodenný život?

počet respondentov = 1 934

Extrémne počasie ako signál zmeny klímy

Aké extrémne prejavy počasia si verejnosť spája so zmenou klímy?

Vlny horúčav, sucho, znečistenie ovzdušia, prívalové dažde aj povodne – všetky tieto javy na Slovensku podľa väčšiny verejnosti nejakým spôsobom súvisia so zmenou klímy. **Tuto súvislosť pritom ohodnotila u všetkých javov približne polovica respondentov ako istú či veľmi pravdepodobnú.** Iba jednotky percent považujú súvislosť týchto javov so zmenou klímy ako veľmi nepravdepodobnú či vylúčenú.

Ako je podľa Vás pravdepodobné či nepravdepodobné, že nasledujúce javy na Slovensku nejakým spôsobom súvisia so zmenou klímy?

počet respondentov = 1 924

jednotky: %

Vedci majú jasno. Ľudia nie

Koľko vedcov sa podľa verejnosti zhodne na prebiehajúcej zmene klímy?

Takmer všetci klimatológovia a klimatologičky sa zhodnú, že zmena klímy prebieha a je spôsobená ľuďmi. Ako ukazuje tento graf, **slovenská verejnosť tento konsenzus podceňuje – priemerne sa podľa nej zhoduje 74 % vedcov.** Len zhruba štvrtina respondentov umiestnila svoj odhad vedeckej zhody medzi 90 – 100 % klimatológov. Reálna zhoda medzi klimatológmi je pritom viac ako 99 %.

74,4 %

toľko klimatológov sa zhodne podľa slovenskej verejnosti

> 99,0 %

reálna zhoda medzi klimatológmi*

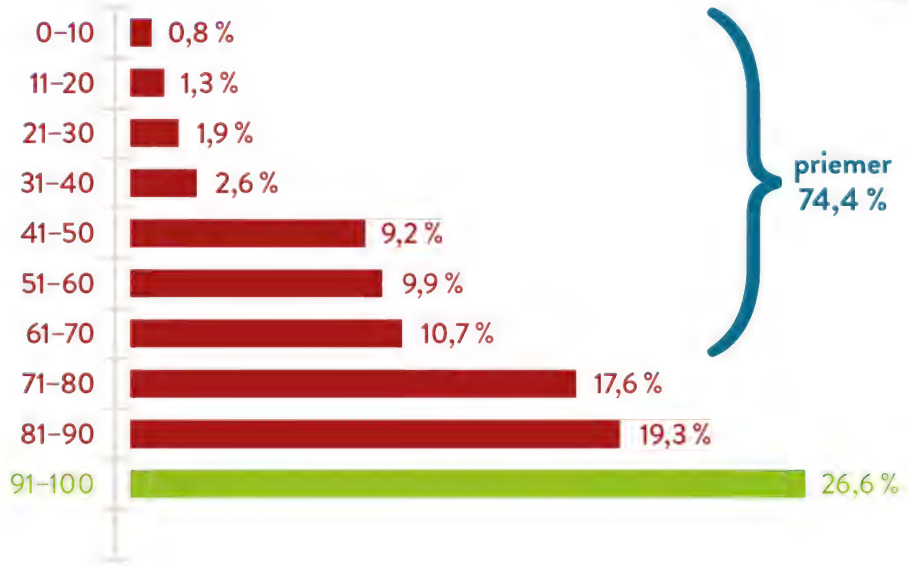

Keď si predstavíte sto náhodne vybraných klimatológov a klimatologičiek, koľko z nich sa podľa Vás domnieva, že dochádza ku klimatickej zmene spôsobenej človekom?

* *Lynas, M. et al. (2021)*

počet respondentov = 1 777

Podceňovaná zhoda verejnosti na zmene klímy

Ako Slováci a Slovenky odhadujú, nakoľko ostatní obyvatelia považujú zmenu klímy za závažnú?

Je zaujímavé zistiť, čo si ľudia myslia o názoroch spoluobčanov – a v prípade zmene klímy ju neodhadujú veľmi presne. **Podľa respondentov považuje viac ako polovica Slovákov a Sloveniek zmenu klímy za závažný problém.** Reálne je však závažným problémom podľa 74 % verejnosti. **Podceňujú tak vnímanú závažnosť zmeny klímy o viac ako dvadsať percentuálnych bodov.**

52,7 %

odhad verejnosti,
koľko spoluobčanov považuje
zmenu klímy za závažný problém

74,0 %

toľko Slovákov
reálne považuje zmenu klímy
za závažný problém*

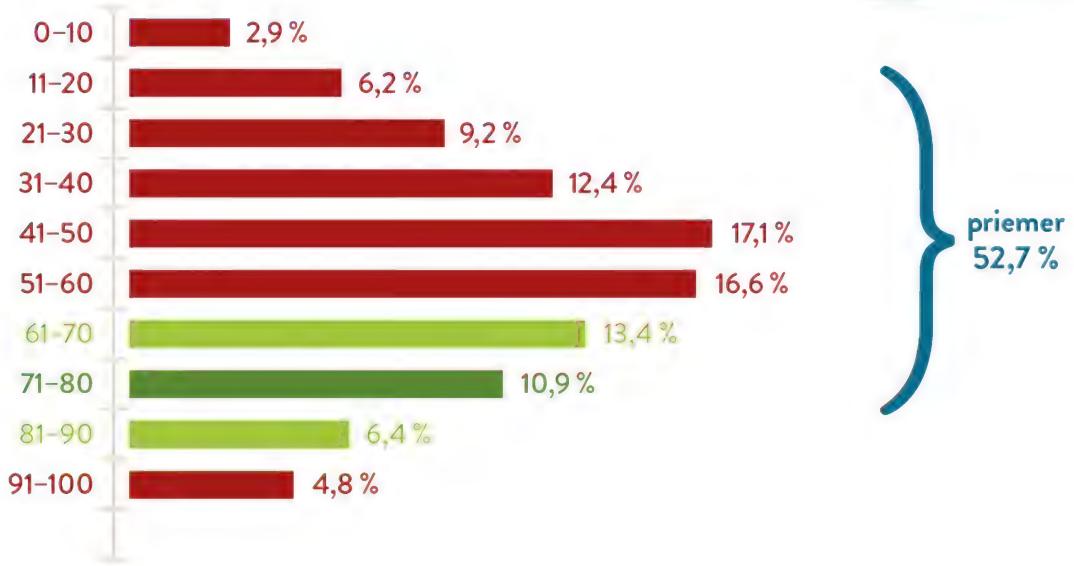

Keď si predstavíte sto náhodne vybraných Slovákov a Sloveniek – koľko z nich bude podľa Vášho názoru považovať dopady zmeny klímy v Slovenskej republike za závažný problém?

* Súhlasné odpovede na otázku Predstavuje alebo nepredstavuje situácia na Slovensku v týchto oblastiach závažný problém? Dopad zmeny klímy (globálneho otepľovania) na Slovenskú republiku.

počet respondentov = 1 837

Nízka informovanosť o zmene klímy a jej ochrane #1

Čo vedia Slovenky a Slováci o zmene klímy a jej ochrane?

Ako vidíme na nasledujúcich dvoch stranách, **slovenskej verejnosti chýba mnoho informácii o zmene klímy a jej ochrane.** Z dvanástich otázok odpovedala viac ako polovica respondentov správne len na štyri, na ostatné vedelo správne odpovedať podstatne menej ľudí. O niečo lepšej sú oboznámení so základnými faktmi o zmene klímy a jej prejavoch, naopak viac tápu v otázkach jej ochrany.

Označte tvrdenia, ktoré sú podľa Vášho názoru pravdivé:

počet respondentov = 1 912

jednotky: %

Nízka informovanosť o zmene klímy a jej ochrane #2

Čo vedia Slovenky a Slováci o zmene klímy a jej ochrane?

Informácie verejnosti chýbajú tiež v oblasti emisií skleníkových plynov a energetiky. Väčšina napríklad nevie (48 %) alebo vie nesprávne (35 %), že Slovensko produkuje v prepočte na jedného obyvateľa viac emisií ako Francúzsko, Taliansko a ďalšie krajiny. Široko rozšírený je mylný názor, že sa na zmene klímy podieľa ozónová diera. Viac informácií na stránkach faktyoklime.sk.

Označte tvrdenia, ktoré sú podľa Vášho názoru pravdivé:

počet respondentov = 1 912

jednotky: %

Obavy zo zmeny klímy

Považuje slovenská verejnosť dopady zmeny klímy za závažný problém?

Aké emócie v Slovákoch a Slovenkách klimatická zmena vyvoláva?

A keď porovnáme očakávané dopady zmeny klímy
s predpokladanými dopadmi ochrany klímy,
čoho sa obyvatelia viac obávajú?

Zdražovanie, lesy, ovzdušie, klíma...

Je zmena klímy na Slovensku podľa verejnosti závažný problém? A ako hodnotí ostatné problémy?

Veľká väčšina verejnosti považuje za závažné zdražovanie výrobkov a služieb (88 %), stav miestnych lesov (79 %), znečistenie ovzdušia (78 %) aj **dopad zmeny klímy na Slovensko** (74 %). Ako vidíme, **ako najzávažnejšie hodnotia zdražovanie** – viac ako polovica respondentov dokonca zvolila možnosť „rozhodne".

Predstavuje alebo nepredstavuje situácia na Slovensku v týchto oblastiach závažný problém?

počet respondentov = 1 934

jednotky: %

Klíma: Obavy, bezmocnosť, odhodlanie, strach

Aké pocity v Slovákoch a Slovenkách vyvoláva zmena klímy?

Obavy, bezmocnosť, strach – také emócie prevládajú, keď pomyslíme na zmenu klímy. Viac ako polovica však cíti tiež určitú mieru odhodlania či nádeje. Všimnime si, **aké veľké počty ľudí prežívajú nepríjemné pocity spojené so zmenou klímy silno až extrémne** – napríklad 2,7 % opýtaných uvádzajúcich extrémnu depresiu, to je v prepočte bezmála 100 tisíc trápiacich sa ľudí.

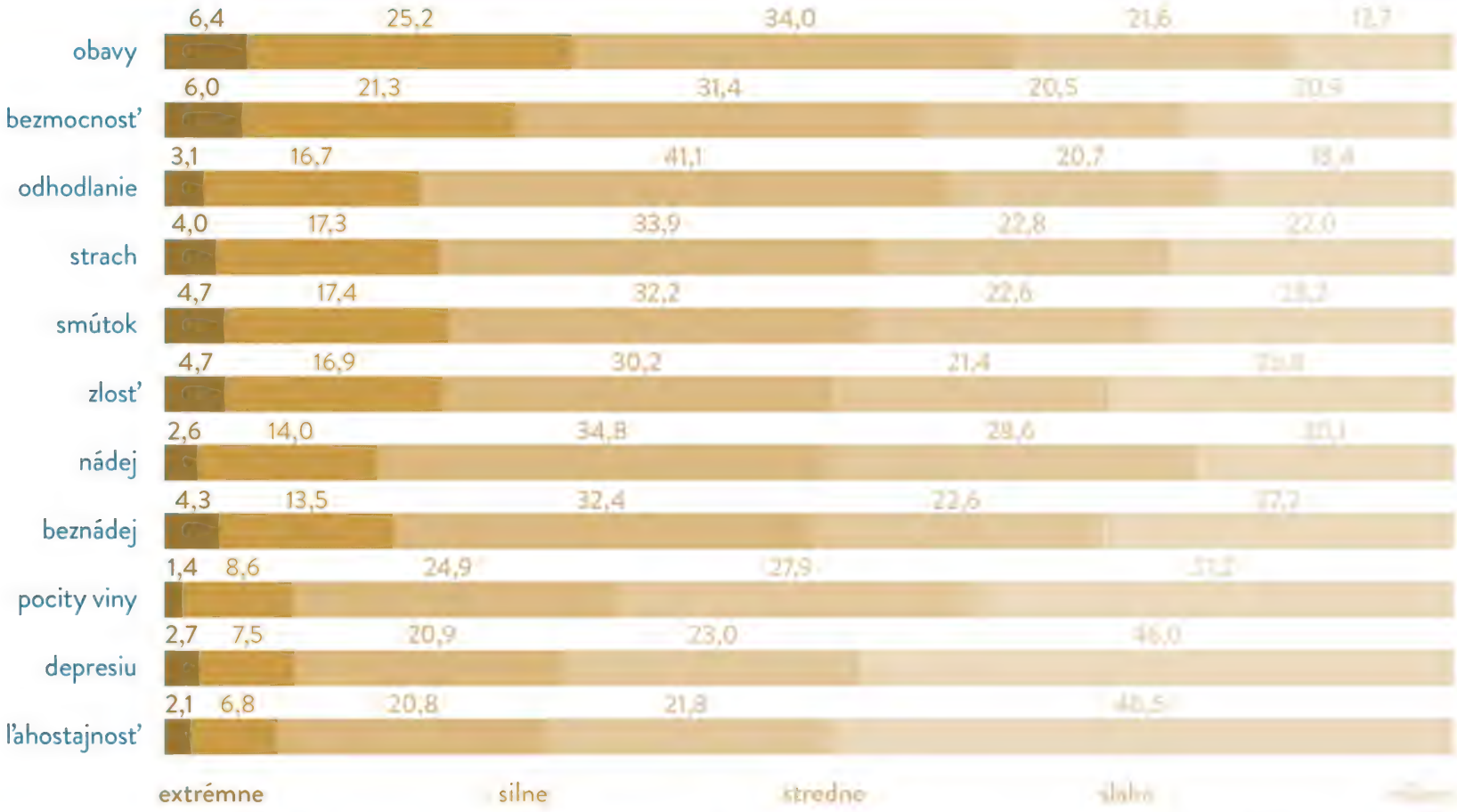

Keď pomyslíte na zmenu klímy, aké pocity/emócie to vo Vás vyvoláva? počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Zmena klímy: jednoznačná hrozba

Čo by priniesla zmena klímy, keby na ňu ľudstvo nijak nereagovalo?

Podľa väčšiny Sloveniek a Slovákov **by nečinnosť ľudstva tvárou v tvár zmene klímy negatívne dopadla na všetky sledované oblasti.** Zhoršenie či dokonca extrémne zhoršenie by spôsobila zvieratám a rastlinám (69 %), ľudom na svete (66 %) aj na Slovensku (59 %) a – čo stojí za povšimnutie – aj im samým a ich blízkym (57 %).

Predstavte si, že by ľudstvo žiadnym spôsobom nereagovalo na zmenu klímy.
Aké zmeny oproti súčasnosti by to v ďalších rokoch prinieslo v nasledujúcich oblastiach?
– *upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 929 jednotky: %

Ochrana klímy ako príležitosť

A čo by pre tieto oblasti priniesla ochrana klímy?

Keby ľudstvo začalo dôsledne chrániť klímu, vo všetkých sledovaných oblastiach by to naopak podľa väčšiny verejnosti prinieslo určité zlepšenie. Podľa 32 % by to dokonca znamenalo zlepšenie či extrémne zlepšenie pre život ľudí na Slovensku a podľa 31 % aj pre nich samotných a ich blízkych. Oproti tomu by **určitú mieru zhoršenia v dôsledku ochrany klímy očakávala menej ako pätina obyvateľov.**

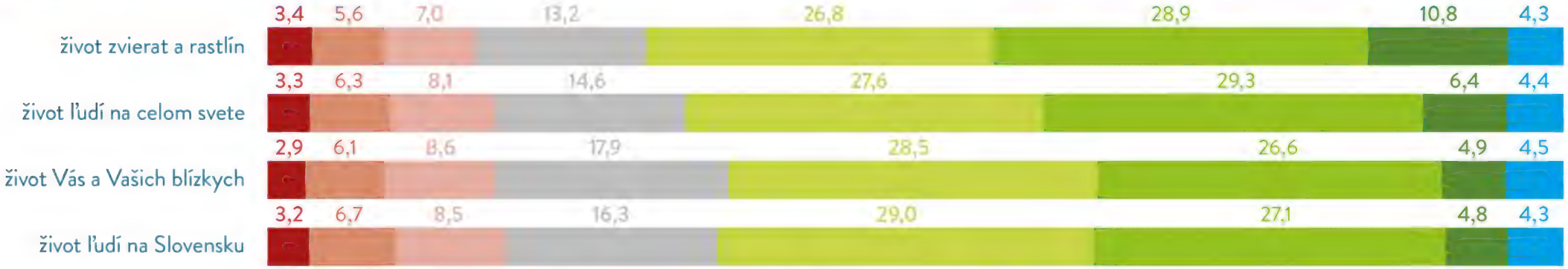

A teraz si predstavte, že by ľudstvo začalo dôsledne chrániť klímu, predovšetkým znižovaním emisií skleníkových plynov.
Aké zmeny oproti súčasnosti by to v ďalších rokoch prinieslo v nasledujúcich oblastiach?
– *upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 932 jednotky: %

Zmena klímy = hrozba, ochrana klímy = príležitosť

Aké zhoršenie obyvatelia očakávajú, keby nedošlo ku zmierneniu klímy oproti tomu, keby sme klímu dôsledne chránili?

Vo všetkých sledovaných oblastiach očakávajú približne tri štvrtiny slovenskej verejnosti **výrazné zhoršenie situácie, ak by sme rezignovali na zmenu klímy reagovať.** Oproti tomu **zhoršenie plynúce z dôslednej ochrany klímy odhaduje menej ako pätina verejnosti.** Vo všetkých oblastiach je tak rozdiel medzi očakávanými dopadmi priepastný, nominálne približne o 50 percentných bodov.

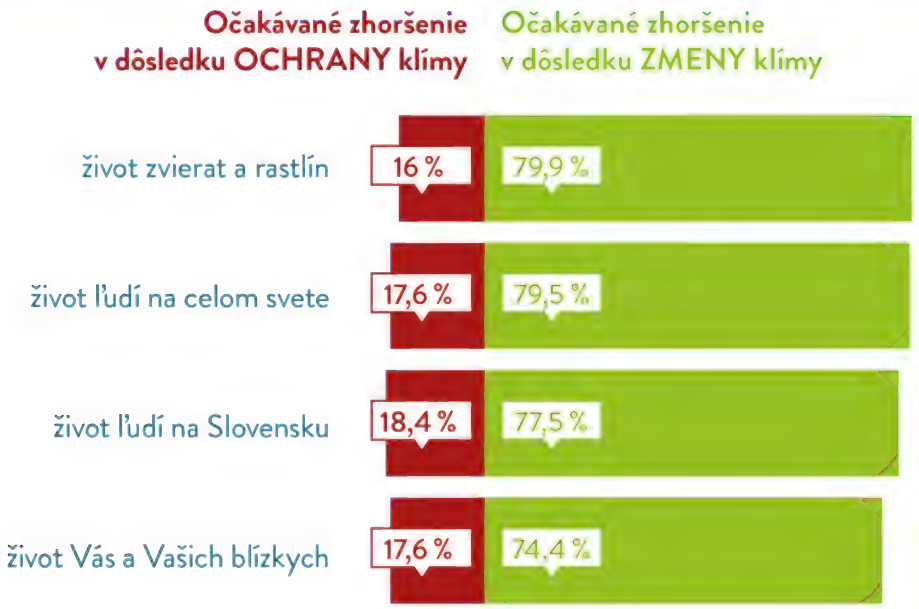

Očakávané zhoršenie v dôsledku ZMENY klímy:
Predstavte si, že by ľudstvo žiadnym spôsobom nereagovalo na zmenu klímy.
Aké zmeny oproti súčasnosti by to v ďalších rokoch prinieslo v nasledujúcich oblastiach?

počet respondentov = 1 929–1932

Očakávané zhoršenie v dôsledku OCHRANY klímy:
A teraz si predstavte, že by ľudstvo začalo dôsledne chrániť klímu, predovšetkým znižovaním emisií skleníkových plynov.
Aké zmeny oproti súčasnosti by to v ďalších rokoch prinieslo v nasledujúcich oblastiach?

Hodnoty/stĺpčeky pri oboch otázkach prezentujú súčet odpovedí extrémne zhoršenie + zhoršenie + mierne zhoršenie.

Prijateľnosť klimatických politík a zelená transformácia

Podporujú obyvatelia ochranu klímy?
Ako sa zmenil ich názor na ochranu klímy za posledné dva roky?

Čo si slovenská verejnosť myslí o uhlíkovej neutralite?

Ktoré zdroje energie obyvatelia preferujú?
Aké klimatické politiky a opatrenia podporujú?

Očakávanie totálnej alebo väčšej zmeny

Je podľa slovenskej verejnosti pre dôslednú ochranu klímy potrebné meniť fungovanie spoločnosti?

Slováci a Slovenky sa jednoznačne zhodujú na tom, že **ak chceme dôsledne chrániť klímu, bude potrebné výrazne zmeniť spôsob, akým spoločnosť žije a funguje.** Podľa necelých 30 % obyvateľov by bola potrebná totálna zmena, podľa ďalších 52 % väčšia zmena. Menšia zmena by bolo potrebná podľa 10 % a len 2 % majú za to, že skoro nič meniť nemusí.

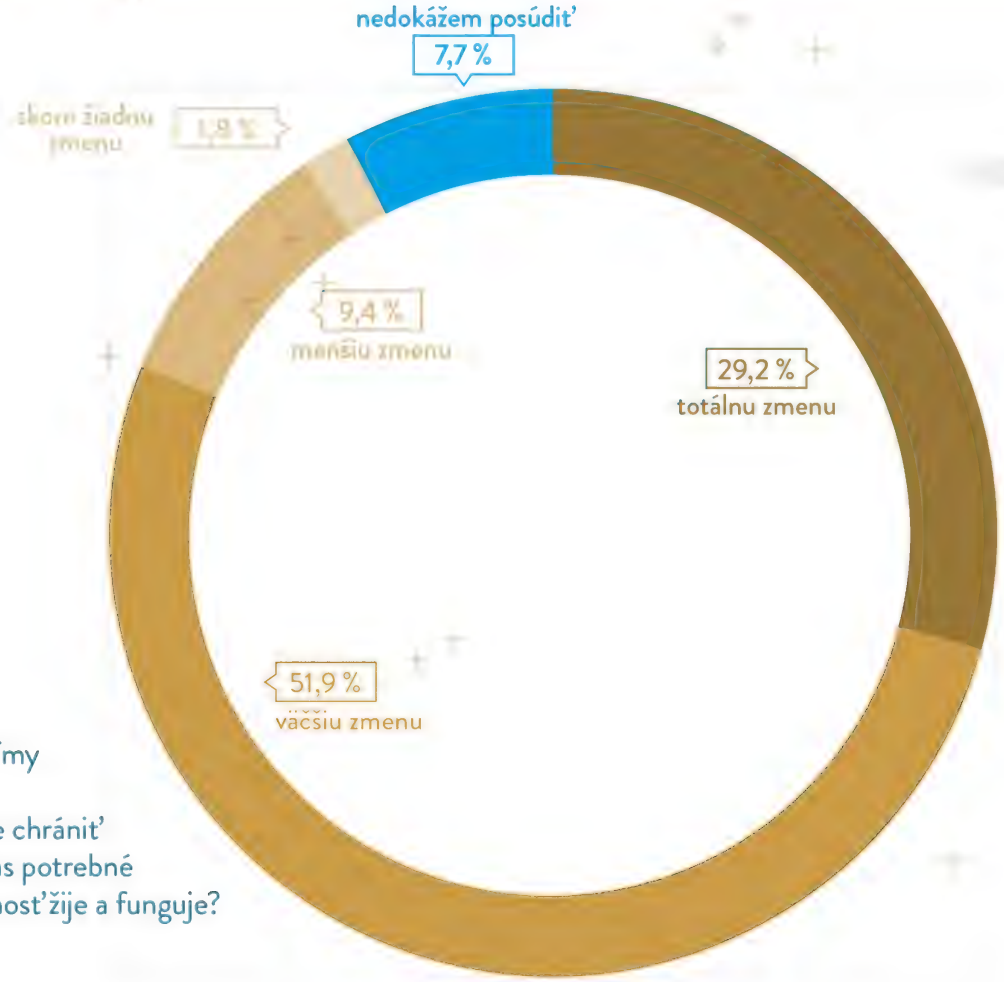

Bez ohľadu na to, či s ochranou klímy súhlasíte alebo nesúhlasíte: Keby sa ľudstvo rozhodlo dôsledne chrániť klímu, akú zmenu by bolo podľa vás potrebné urobiť z hľadiska toho, ako spoločnosť žije a funguje?

počet respondentov = 1 929

Transformácia na obzore: mierny optimizmus

Ako Slováci a Slovenky hodnotia potenciálne dopady rozsiahlej premeny ekonomiky smerujúcej k ochrane klímy?

Obyvatelia sa nezhodujú vo vnímaní potenciálnych **dopadov, ktoré by priniesla rozsiahla premena slovenskej ekonomiky,** aby neprispievala k zmene klímy. **Väčšia časť sa však prikláňa k pozitívnemu hodnoteniu.** Celkom 47 % opýtaných to vníma ako dobré pre Slovensko, kým 25 % to považuje za zlé. Za dobré pre vlastný život by to považovalo 44 %, za zlé naopak 25 %.

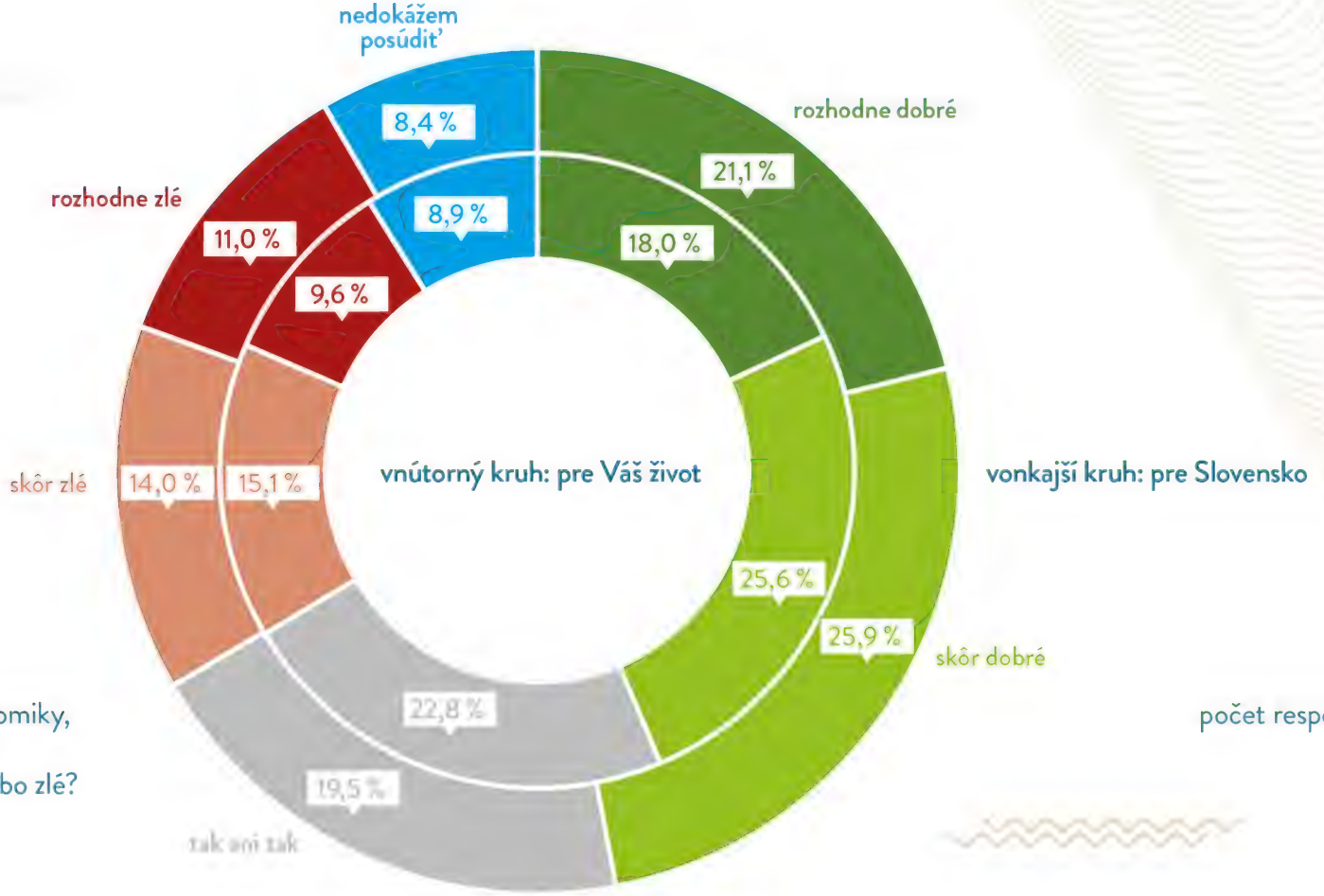

Ak by sa Slovensko rozhodlo k rozsiahlej premene svojej ekonomiky, aby neprispievala k zmene klímy, vnímal(a) by ste to ako dobré alebo zlé?

počet respondentov = 1 925

Obavy z ochrany klímy

Obávajú sa Slováci a Slovenky ochrany klímy v podobe znižovania emisií?

Ukázali sme, že zmena klímy vzbudzuje extrémne či silné obavy v necelej tretine obyvateľov. Oproti tomu predstava **dôslednej ochrany klímy vyvoláva extrémne alebo silné obavy len u desatiny slovenskej verejnosti. Naopak necelá tretina si s ňou nespája žiadne obavy**. Stredne silné obavy vyvoláva u 36 % a slabé u 15 % opýtaných.

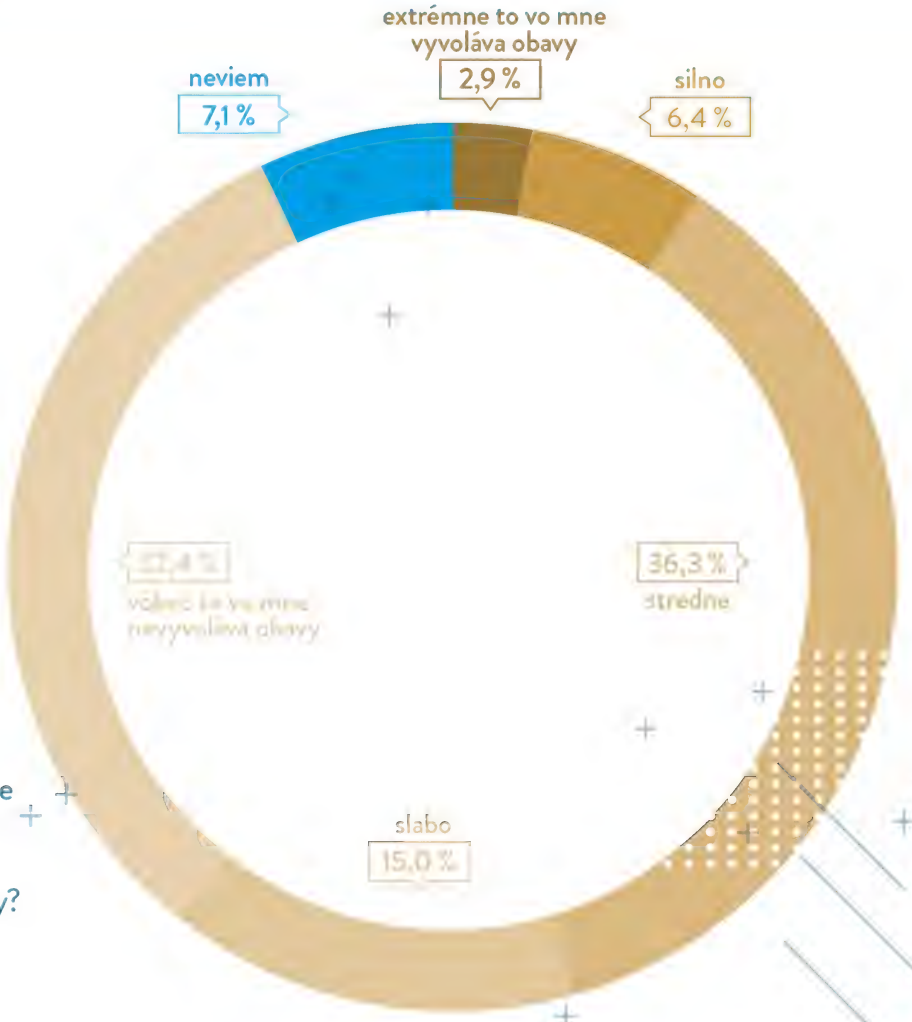

Predstavte si, že by ľudstvo začalo dôsledne chrániť klímu, predovšetkým znižovaním emisií skleníkových plynov.
Vyvoláva alebo nevyvoláva to vo Vás obavy?

počet respondentov = 1 915

Obvinenia voči fosílnym firmám, politikom a štátu # 1

Ako obyvatelia hodnotia jednotlivé výroky týkajúce sa zmeny a ochrany klímy?

Slovenská verejnosť sa zhodne, že žijeme v dobe klimatickej krízy (61 %), no zmena klímy je podľa nej aj príležitosťou na zlepšenie našich životov (58 %). Štát sa však musí postarať o tých, ktorí nezvládajú zdražovanie energií (70 %). Obyvatelia sú frustrovaní z prístupu štátu, ktorý nemá plán ako v ochrane klímy postupovať (61 %) a politikov (64 %), ktorí zmenu klímy neriešia.

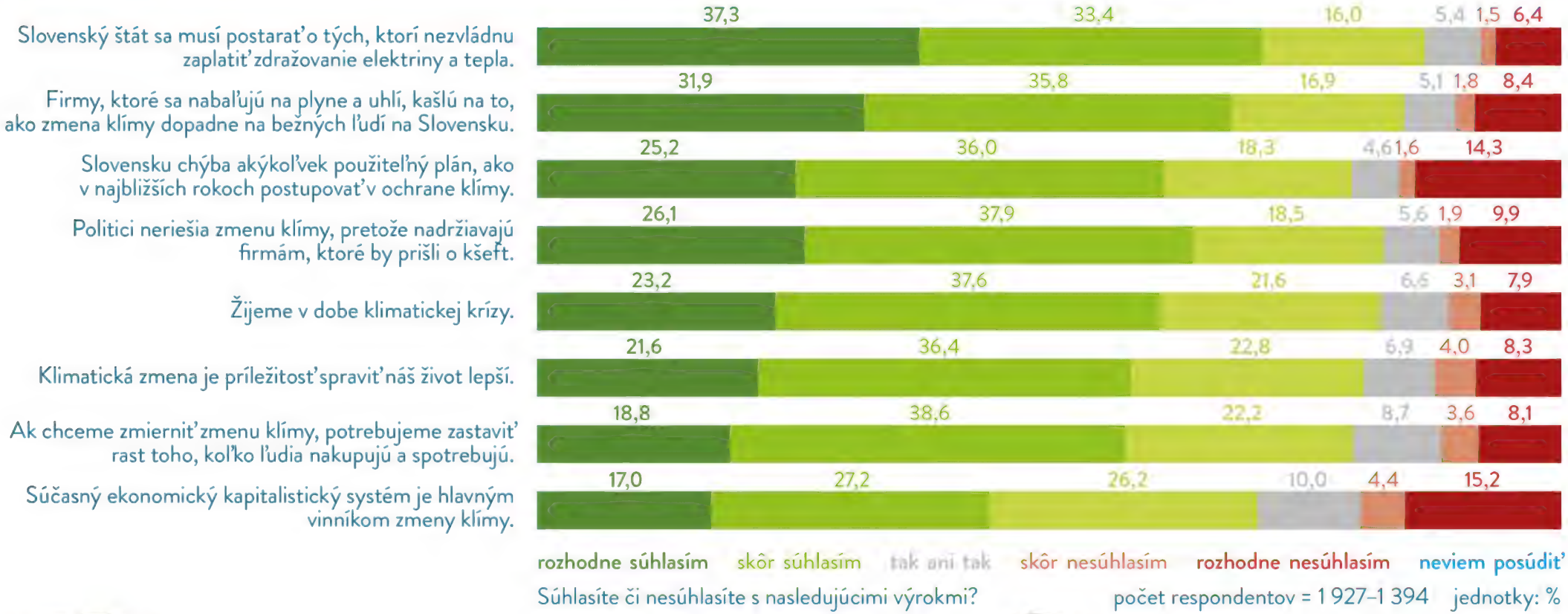

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi výrokmi? počet respondentov = 1 927–1 394 jednotky: %

Obvinenia voči fosílnym firmám, politikom a štátu # 2

Ako obyvatelia hodnotia jednotlivé výroky týkajúce sa zmeny a ochrany klímy?

Pri ďalších výrokoch už nenájdeme zhodu väčšiny slovenskej verejnosti. Súhlasné odpovede prevažujú pri prvých dvoch výrokoch, takže obyvatelia sa zmenou klímy cítia byť viac znepokojení ako vláda a ochrana klímy by mala byť nadradená ostatným otázkam. Slováci a Slovenky naopak odmietajú tvrdenia, že ochrana klímy je len pre bohatých a že je výmyslom Európskej únie.

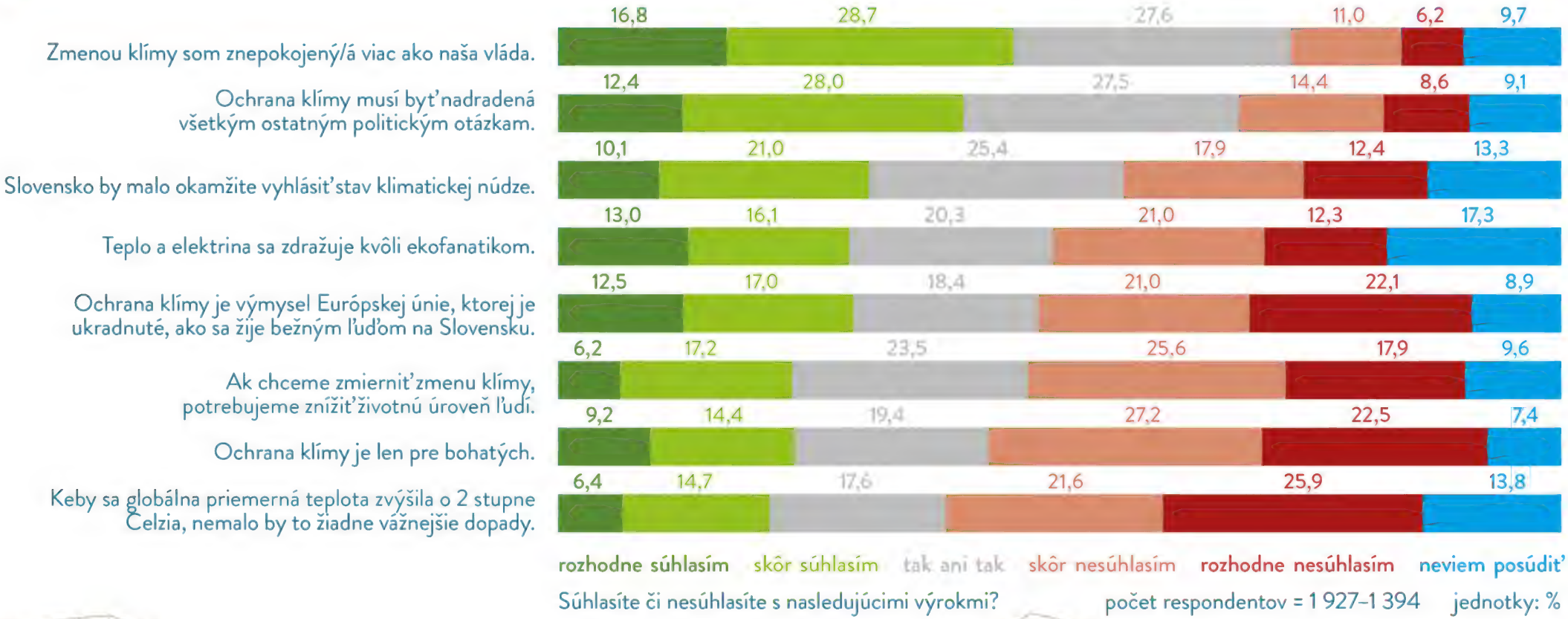

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi výrokmi? počet respondentov = 1 927–1 394 jednotky: %

Slovensko za ochranu klímy

Koľko obyvateľov (ne)súhlasí s tým, že „je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy“?

Celkom 71 % s uvedeným výrokom súhlasí: 33 % rozhodne, 38 % skôr. Oproti tomu to za dôležité nepovažuje len necelých 8 % a 18 % zvolilo neutrálnu odpoveď. V porovnaní s inými otázkami nedokázala tento výrok posúdiť iba veľmi malá skupina (3 %).

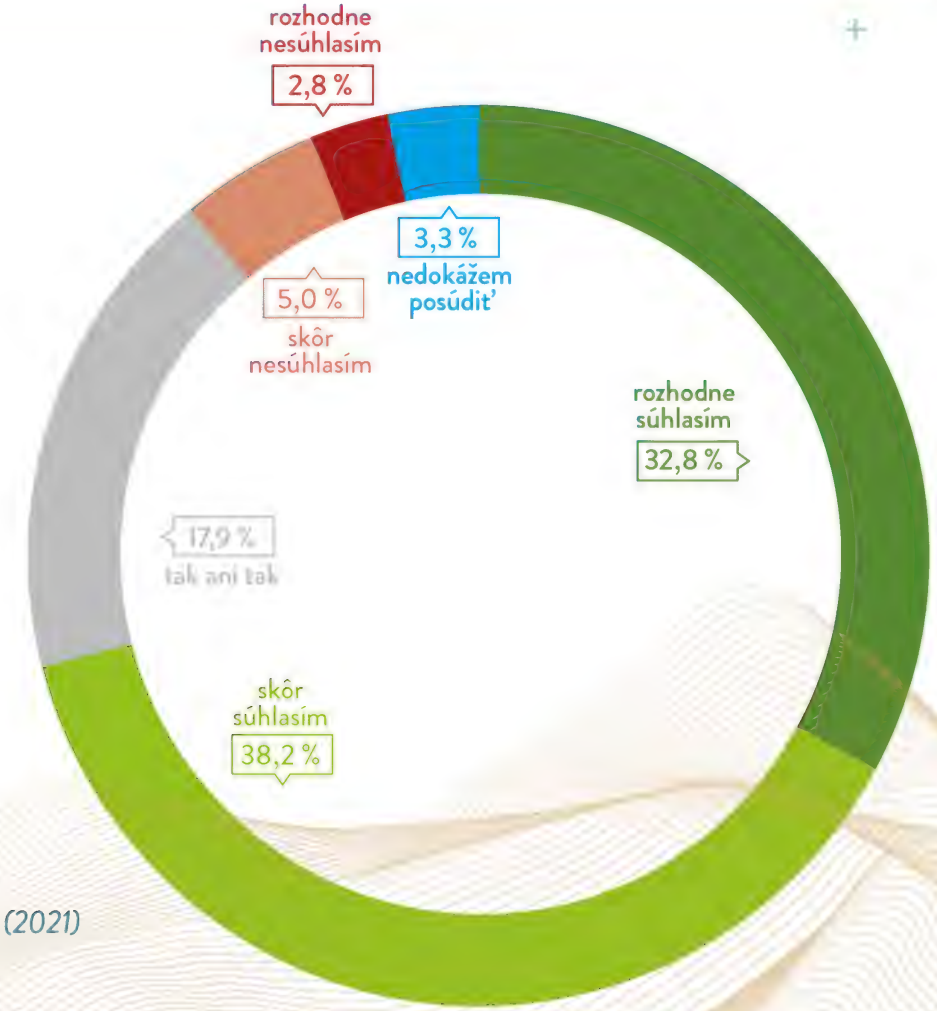

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami? Je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy.
– *podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 934

Omyl, s ochranou klímy sa to nepreháňa

Ako sa slovenská verejnosť stavia k tvrdeniu, že „s ochranou klímy sa to súčasnej dobe preháňa“?

Väčšina opýtaných toto tvrdenie odmieta (rozhodne a skôr nesúhlasí zhodne po 27 %). Naopak s ním celkovo **súhlasí iba približne pätina verejnosti** (rozhodne 13 %, skôr 7 %). Viac ako pätina zvolila neutrálnu odpoveď a len minimum ľudí ho nedokázalo posúdiť.

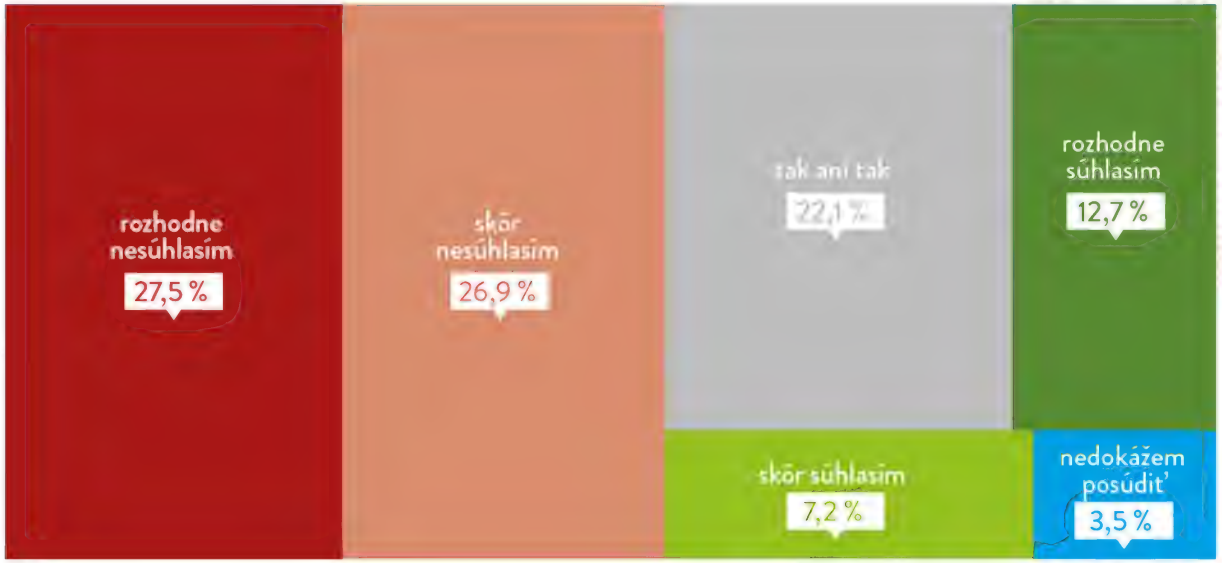

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?
S ochranou klímy sa to v súčasnej dobe preháňa.
– *podľa Krajhanzl et al. (2015)*

počet respondentov = 1 934

Výrazne rastie podpora pre ochranu klímy

Ako sa za posledné roky zmenil názor obyvateľov na ochranu klímy?

Na Slovensku sa v poslednom období **výrazne zvyšuje podpora pre ochranu klímy.** Až 36 % dopytovaných uviedlo, že v súčasnosti podporujú ochranu klímy viac ako tomu bolo pred dvomi rokmi. Na druhej strane len 4 % ochranu klímy momentálne odmietajú viac ako predtým. Zvyšných 60 % svoj názor v priebehu tohto obdobia nezmenilo.

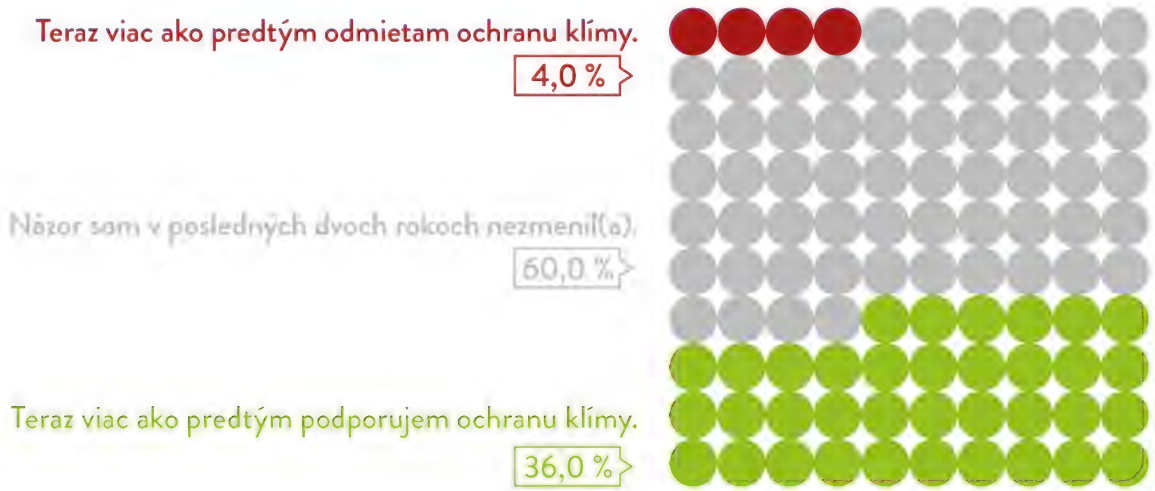

Zmenil sa či nezmenil behom posledných dvoch rokov Váš názor na ochranu klímy?

počet respondentov = 1 934

Okamžite riešiť zmenu klímy

Kedy je podľa obyvateľov potrebné riešiť problémy klimatickej zmeny?

Pre verejnosť predstavuje zmena klímy problém, ktorý je nutné akútne riešiť. Takmer dve tretiny (64 %) obyvateľov sa vyjadrili, že zmenu klímy musíme riešiť ihneď alebo čo najskôr a ďalšia viac ako pätina (22 %) požaduje, aby sa tak stalo ešte v tomto desaťročí. Podľa necelej desatiny (9 %) stačí tento problém riešiť medzi rokmi 2030-2050 a len 1 % nemá potrebu ho riešiť vôbec.

V akom časovom horizonte je podľa Vás potrebné riešiť problémy klimatickej zmeny?

počet respondentov = 1 844

Znižovať emisie, bez ohľadu na iné štáty

Má podľa obyvateľov Slovensko znižovať emisie bez ohľadu na ich znižovanie v iných krajinách?

Často sa diskutuje o tom, či má Slovensko znižovať emisie s ohľadom na vývoj emisií v ďalších štátoch. Slovenská verejnosť sa však k tejto otázke stavia pomerne jednoznačne. Vyše **dve tretiny obyvateľov (68 %) sa vyjadrili, že Slovensko má znižovať emisie bez ohľadu na ich znižovanie v iných krajinách.** Opačný názor zastáva len desatina oslovených.

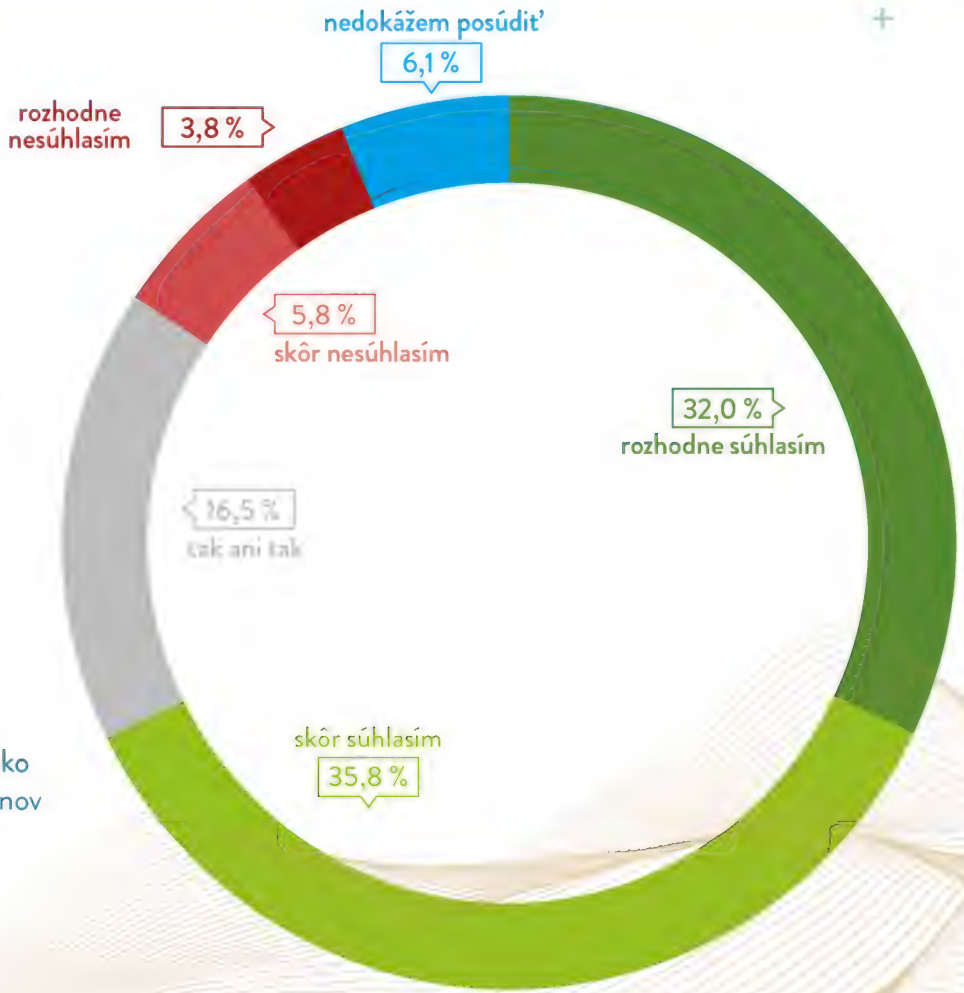

Súhlasíte či nesúhlasíte, že by Slovensko malo znižovať emisie skleníkových plynov bez ohľadu na to, či ich budú znižovať aj ostatné krajiny?

počet respondentov = 1 927

Áno uhlíkovej neutralite, termín neistý

Podporuje verejnosť, aby sa Slovensko usilovalo o dosiahnutie uhlíkovej neutrality? Dokedy by ju malo dosiahnuť?

Necelé dve tretiny (65 %) obyvateľov súhlasia s cieľom dosiahnuť na Slovensku uhlíkovú neutralitu. Nesúhlas vyjadrilo len 8 % opýtaných. Medzi tými, ktorí s uhlíkovou neutralitou súhlasia, vyšiel medián preferovaného roku na 2035. Takmer polovica verejnosti (dokopy 47 %) však nedokáže posúdiť samotný cieľ (10 %) alebo rok, kedy by mala byť uhlíková neutralita dosiahnutá (37 %).

Súhlas či nesúhlas s uhlíkovou neutralitou (CN)

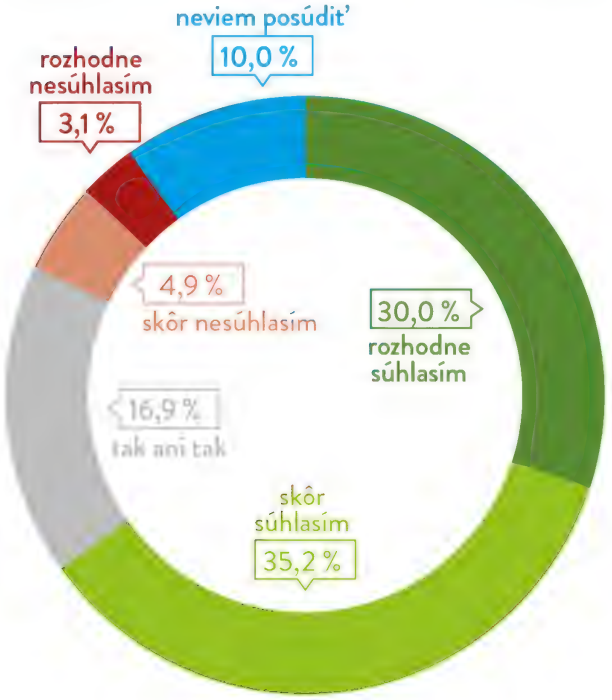

Dnes sa často hovorí o tzv. uhlíkovej či klimatickej neutralite. Súhlasili by ste alebo nesúhlasili s tým, aby sa Slovensko snažilo dosiahnuť uhlíkovú neutralitu v najbližších rokoch alebo desaťročiach?
– *podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

Preferovaný rok uhlíkovej neutrality (CN)

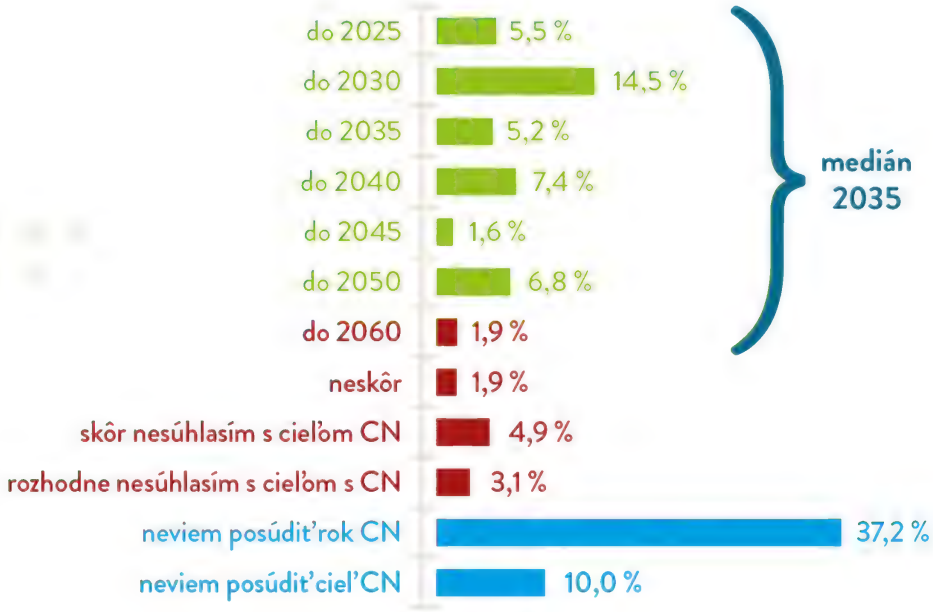

Do akého roku by podľa Vás mala byť táto uhlíková neutralita na Slovensku dosiahnutá?
– *podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 918

Zelená pre obnoviteľné zdroje energie

Ktoré zdroje elektrickej energie a tepla by sa mali na Slovensku podporovať a ktoré naopak obmedzovať?

Výrazná väčšina obyvateľov chce, aby sa na Slovensku podporovali obnoviteľné zdroje energie a tepla. Najvyššiu podporu majú **slnečná** (podpora 82 %) **veterná** (78 %) a **vodná** (77 %) energia. **Jadrovú energiu** by chcelo podporovať 38 %, naopak 28 % si ju praje obmedzovať. **Zemný plyn** chce podporovať 37 %, kým 24 % ho chce obmedziť. K obmedzeniu **uhoľnej energie** sa prikláňa 48 %.

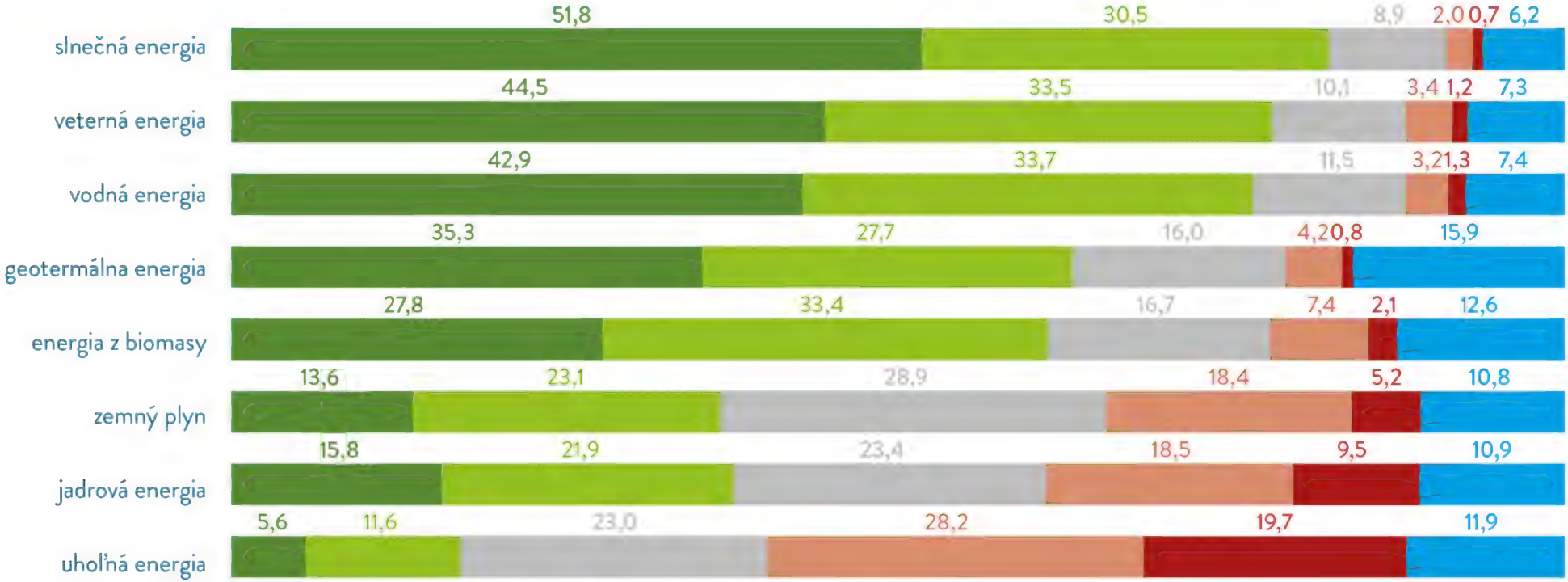

Mali by sa podľa Vás v nasledujúcich rokoch na Slovensku podporovať alebo obmedzovať uvedené zdroje elektrickej energie a tepla?

počet respondentov = 1 930 jednotky: %

Kompenzácia za transformáciu

Koho má podľa verejnosti štát uprednostniť pri investíciách do ochrany klímy? Veľký priemysel alebo malé firmy a domácnosti?

Slováci a Slovenky sa **nezhodnú v názore, či pri investíciách do znižovania emisií uprednostniť veľké priemyselné podniky alebo malé firmy a domácnosti.** Malým firmám a domácnostiam by dalo prednosť 40 % obyvateľov (14 % rozhodne a 26 % skôr), zatiaľ čo veľkým priemyselným podnikom 36 % (12 % rozhodne a 24 % skôr). Necelá štvrtina pritom nedokáže túto dilemu vôbec posúdiť.

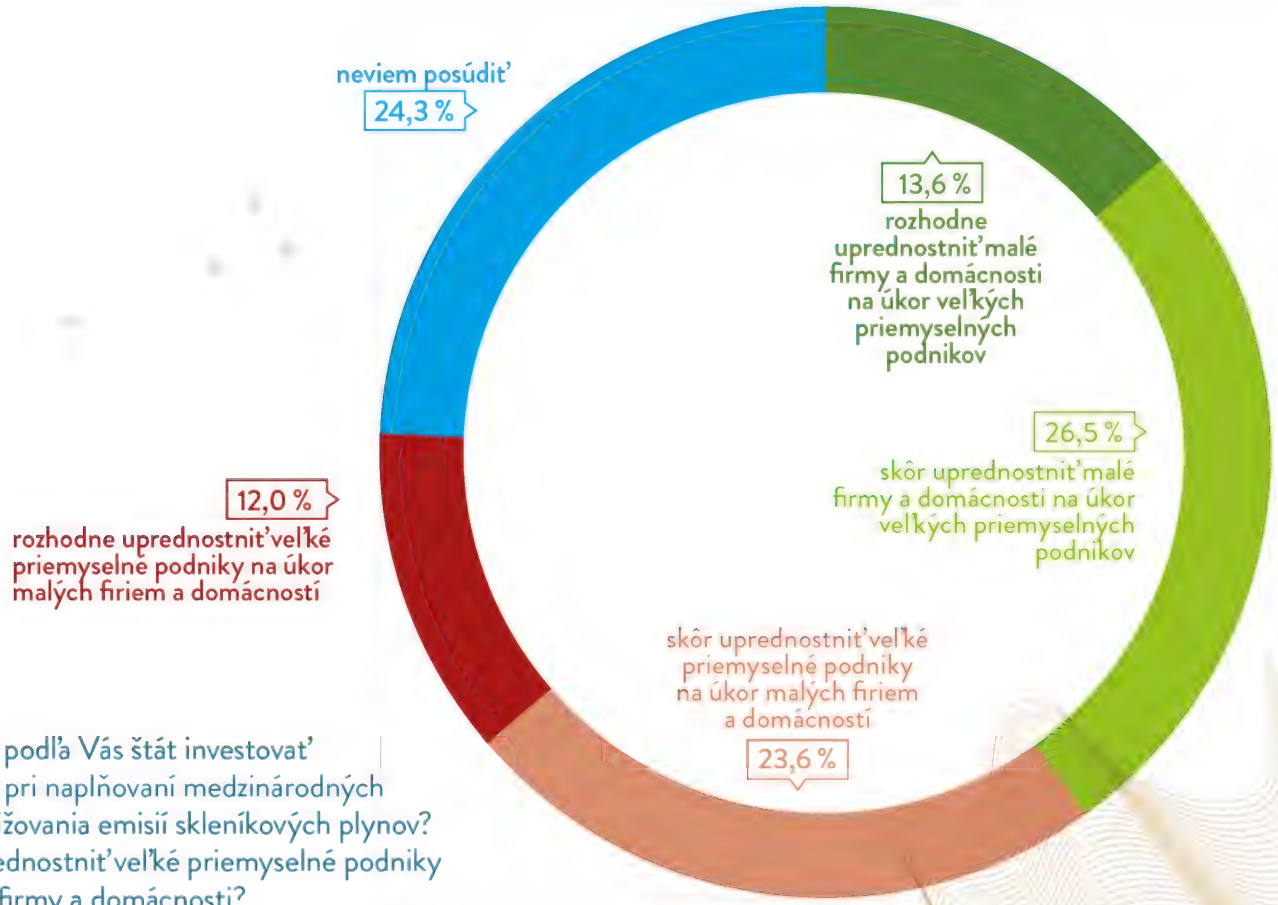

Ako by mal podľa Vás štát investovať prostriedky pri naplňovaní medzinárodných záväzkov znižovania emisií skleníkových plynov? Mal by uprednostniť veľké priemyselné podniky alebo malé firmy a domácnosti?

počet respondentov = 1 762

Veľká podpora pre klimatické politiky #1

Ktoré opatrenia voči klimatickej zmene považuje verejnosť za prijateľné/neprijateľné?

Slováci a Slovenky **súhlasia s ekonomickou podporou vo viacerých oblastiach.** Konkrétne chcú, aby sa financie investovali do **obnoviteľných zdrojov energie** (podporuje 80 %), **zateplenia budov a stavby nízkoenergetických budov** (78 %), či **ekologických postupov v poľnohospodárstve** (77 %). Veľkú podporu má aj **tvorba krajinných prvkov zadržiavajúcich vodu** (77 %) a viaceré iné.

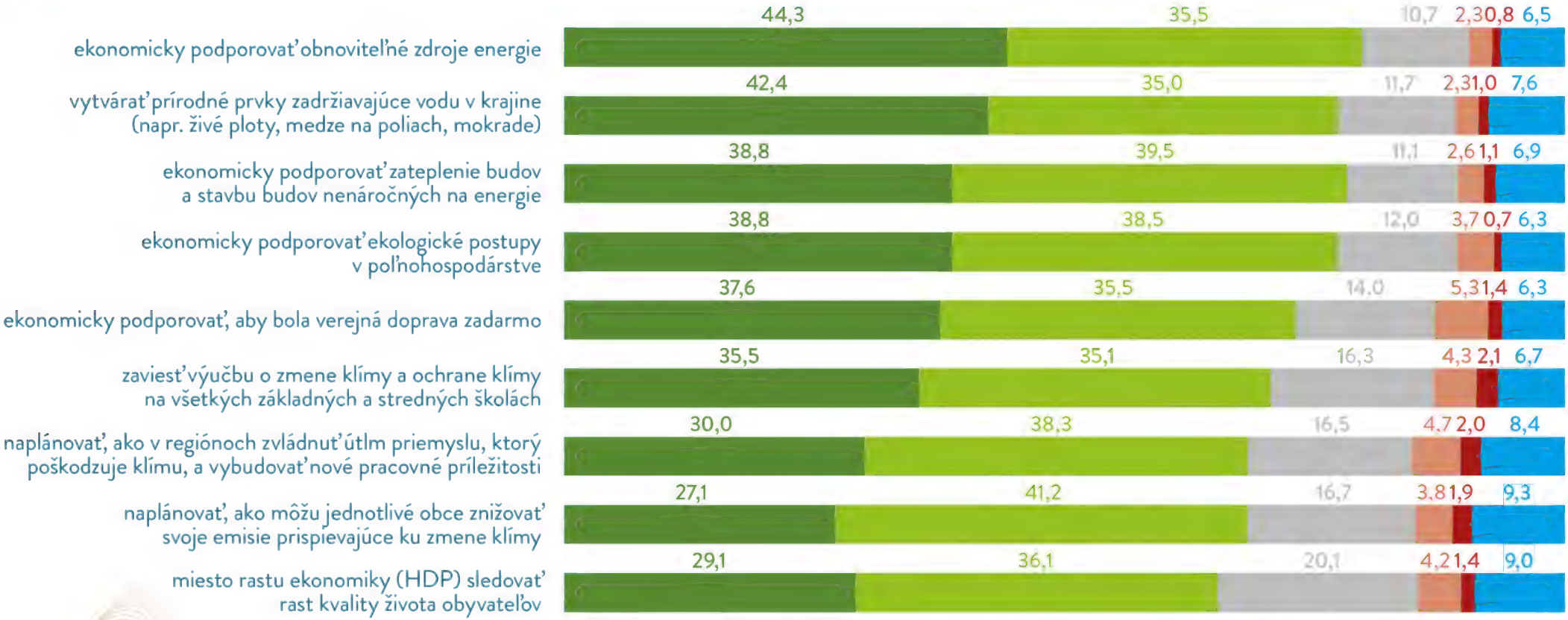

Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s uvedenými krokmi, ktoré by mohlo Slovensko urobiť v reakcii na zmenu klímy?

počet respondentov = 1 933 jednotky: %

– upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)

Veľká podpora pre klimatické politiky #2

Ktoré opatrenia voči klimatickej zmene považuje verejnosť za prijateľné/neprijateľné?

Aj s mnohými ďalšími opatreniami súhlasí väčšina obyvateľov. Patria sem **osvetové kampane motivujúce verejnosť k šetreniu energiou** (podporuje 67 %), **obmedzenie automobilovej dopravy v centrách miest** (63 %), či **označenie výrobkov a služieb o ich uhlíkovej stope** (58 %). Iba s poslednými troma opatreniami v tabuľke súhlasí menej ako polovica verejnosti, stále však prevyšuje nad nesúhlasom.

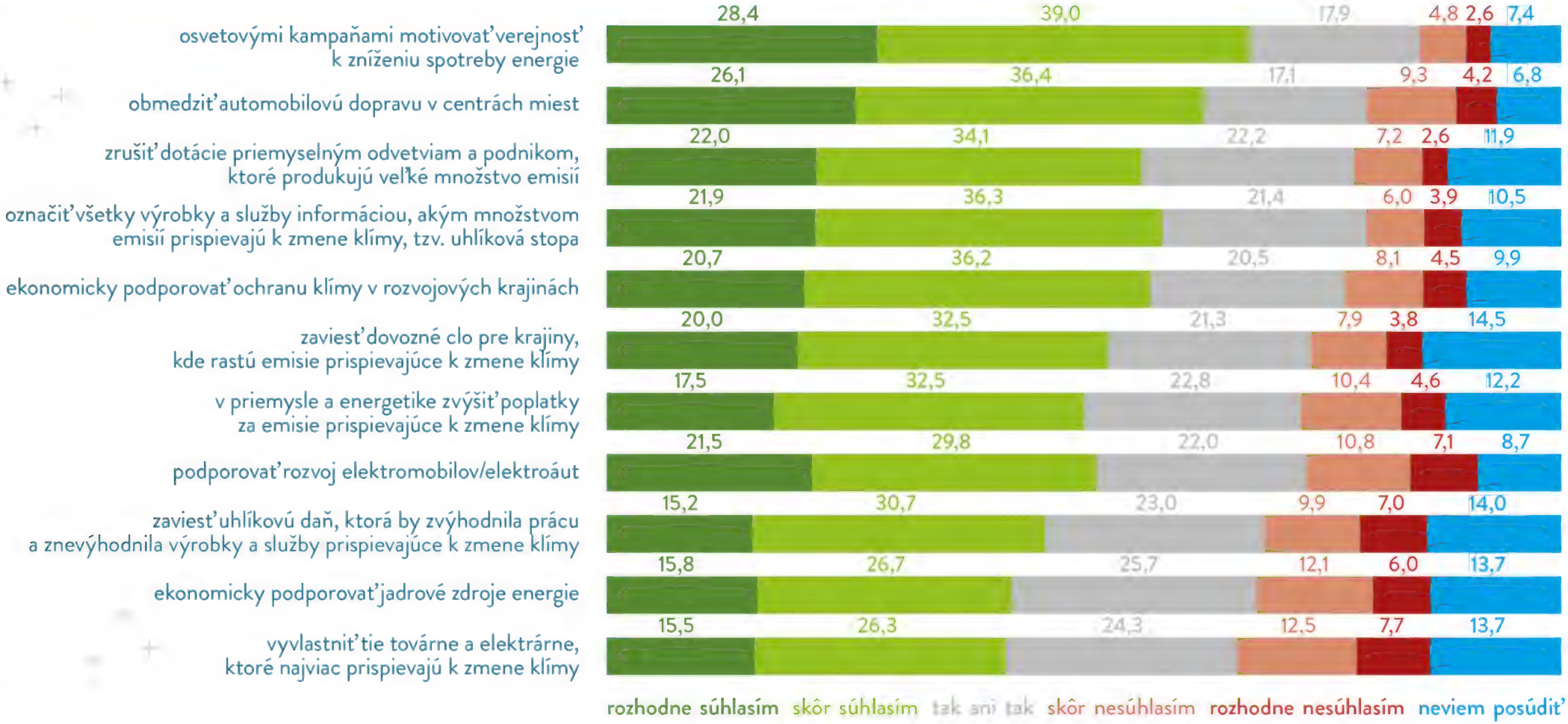

Do akej miery súhlasíte alebo nesúhlasíte s uvedenými krokmi, ktoré by mohlo Slovensko urobiť v reakcii na zmenu klímy? počet respondentov = 1 933 jednotky: %

– *upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

Scenáre transformácie

Ako slovenská verejnosť hodnotí jednotlivé scenáre budúcnosti, ktorými sa Slovensko môže uberať?

Scenár status quo

Ako by ľuďom páčilo, keby sa Slovensko do budúcna vyvíjalo týmto smerom?

Spoločnosť ani ekonomika sa na Slovensku príliš nezmení. Ekonomika bude klásť dôraz predovšetkým na efektivitu, nie na životné prostredie. Mestá ďalej rastú, vidiek sa vyľudňuje. Dopady zmeny klímy (povodne, sucho) predstavujú pre štátny rozpočet čoraz väčšie náklady. Kvôli zmene klímy rastú ceny potravín. Môže dochádzať k rastu spoločenského napätia.

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom?

počet respondentov = 490 jednotky: %

Scenár rozvoja vidieka

Ako by ľuďom páčilo, keby sa Slovensko do budúcna vyvíjalo týmto smerom?

Ľudia na Slovensku budú mať silnejšiu väzbu k miestu, kde žijú. Rozvíjajú sa miestne spolky, susedské komunity, združenia farmárov a podnikateľov, spoločnosť je organizovaná viac „zdola". Ľudia odchádzajú žiť na vidiek. Príroda je dobre dostupná, obnovujú sa aleje, medze, rybníky, krížiky v poliach, kostoly, hrady a ďalšie prírodné a kultúrne pamiatky. V poľnohospodárstve sa kladie väčší dôraz na ekológiu, v celom hospodárstve potom na lokálnu výrobu.

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom?

počet respondentov = 512

jednotky: %

Scenár ochrany prírody a divočiny

Ako by ľuďom páčilo, keby sa Slovensko do budúcna vyvíjalo týmto smerom?

Nastane veľká hodnotová zmena spoločnosti, Slovensko bude klásť silnejší dôraz na prírodu a divočinu. Štát zohráva rozsiahlu úlohu v ochrane verejných záujmov vrátane ochrany životného prostredia, dochádza k rozšíreniu obecných a štátnych pozemkov. Verejnosť sa viac zapája do verejných záležitostí. Zväčšuje sa rozloha národných parkov, dochádza k rozsiahlej obnove prírodnej krajiny. Zároveň s tým však rastie záťaž pre zostávajúce, intenzívne priemyselne využívané lokality. Môžu nastať problémy so zabezpečením dostatku dreva alebo iných surovín.

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom?

počet respondentov = 437

jednotky: %

Scenár ekonomickej výhodnosti

Ako by ľuďom páčilo, keby sa Slovensko do budúcna vyvíjalo týmto smerom?

Slovensko bude klásť veľký dôraz na voľný trh, bez ohľadu na životné prostredie. Rozhoduje ekonomická výhodnosť. Bude zrušená väčšina regulácií, zmenší sa rozloha prírodných území. V národných parkoch a ďalších chránených územiach sa platí vstupné. V poľnohospodárstve sa viac využívajú priemyselné postupy. Rastú mestá, vidiek sa vyľudňuje. Stavajú sa nové priehrady. Ekonomika je vysoko výkonná, celoplošne sa posilní hospodárstvo.

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom?

počet respondentov = 474

jednotky: %

Scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti

Ako by ľuďom páčilo, keby sa Slovensko do budúcna vyvíjalo týmto smerom?

Slovensko bude klásť väčší dôraz na výskum a inovácie, vzdelanie a ochranu životného prostredia. Spoločnosť sa posúva od konzumnej k uvedomelej a udržateľnej orientácii, medzi ľuďmi sa oceňuje osobná skromnosť. V ekonomike sa kladie silný dôraz na nové technológie, prechádza sa na zelené, obehové hospodárstvo. Zväčšuje sa rozloha prírodných území, pri využívaní prírody sa myslí aj na ďalšie generácie. V poľnohospodárstve je väčší dôraz na ekológiu. Spomaľuje sa rast miest, vidiek zostáva životaschopný.

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom?

počet respondentov = 478

jednotky: %

Scenáre budúcnosti pohľadom slovenskej verejnosti

Ako sa ľuďom páči budúcnosť predstavená v jednotlivých scenároch?

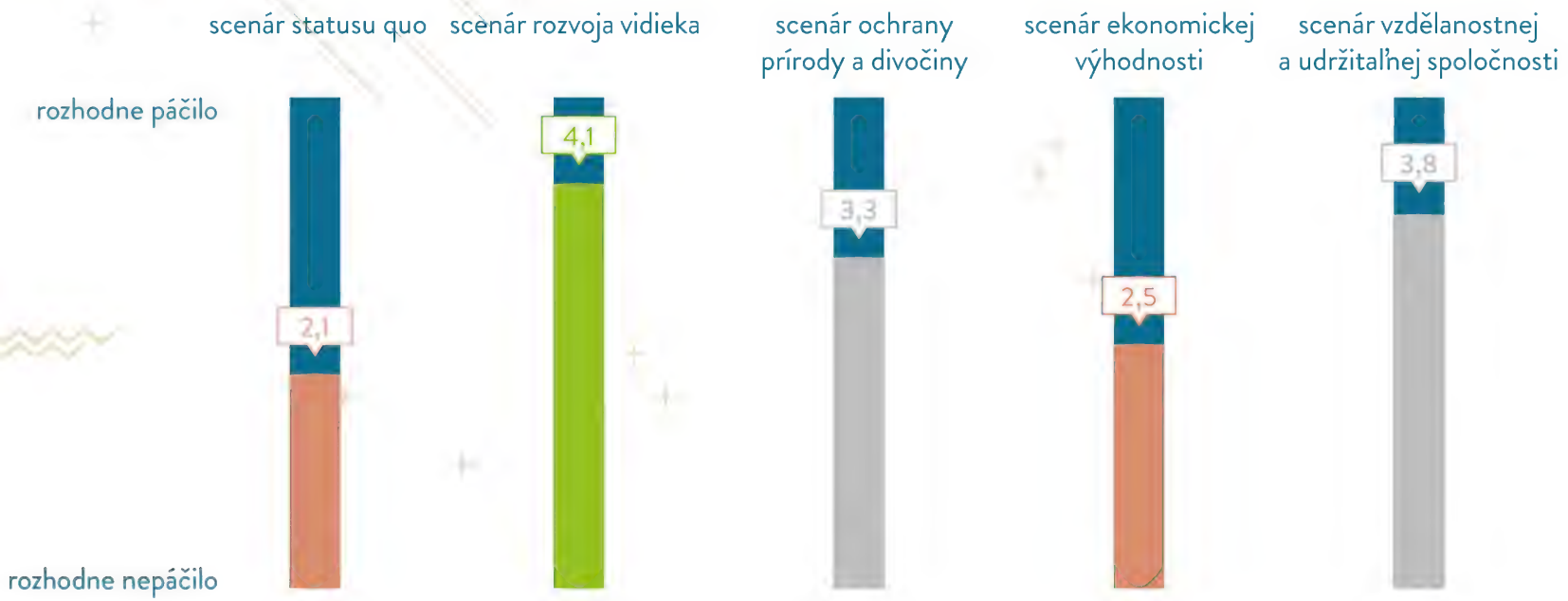

Ako by sa Vám páčilo alebo nepáčilo, keby sa Slovensko v nasledujúcich rokoch a desaťročiach vydalo týmto smerom? škála (1–5): rozhodne nepáčilo, skôr nepáčilo, tak ani tak, skôr páčilo, rozhodne páčilo.

počet respondentov = 2391

Postoje k ochrancom klímy

Praje si slovenská verejnosť väčšie zapojenie inštitúcií, rôznych skupín a politických strán do ochrany klímy na Slovensku?

Kto sú hlavní „opinion makers“ v tejto oblasti, čie výroky Slováci a Slovenky zaznamenali?

Aká je podpora verejnosti pre presadzovanie ochrany klímy prostredníctvom občianskych aktivít?

Zapojte sa viac do ochrany klímy!

Majú sa podľa obyvateľov zapojiť aktéri verejného života do ochrany klímy viac než doteraz?

Slováci a Slovenky **očakávajú od všetkých uvedených aktérov a inštitúcii väčšie zapojenie do ochrany klímy**, než je tomu v súčasnosti. Najviac obyvateľov to požaduje od **priemyselných podnikov a firiem** (zhodne po 79 %), **Ministerstva životného prostredia** (78 %) a **slovenskej vlády (77 %)**. Menšie zapojenie očakávajú od jednotlivých aktérov len malé skupiny verejnosti.

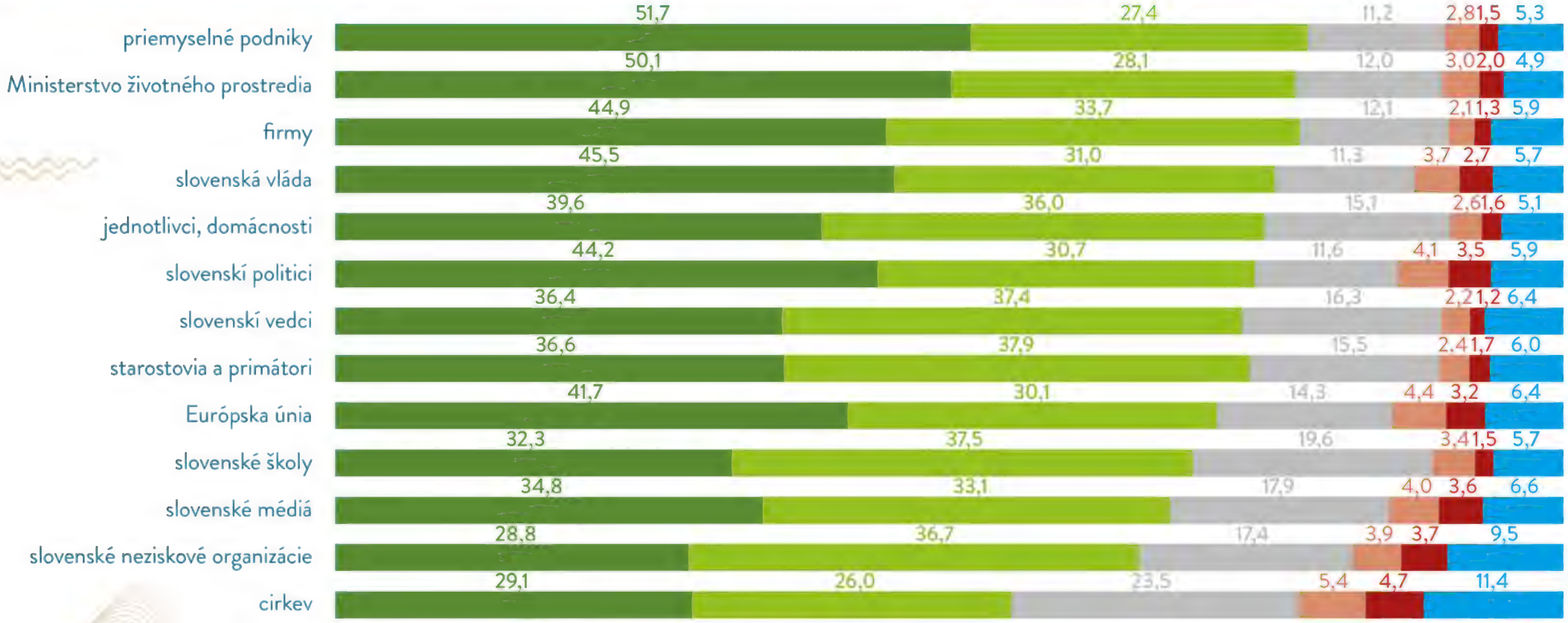

Mali by sa uvedení zapojiť do ochrany klímy viac či menej ako doteraz? počet respondentov = 1 894 jednotky: %

– *podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

Jednotky a dvojky pre aktivistov, štvorky a päťky pre vládu

Vyjadrenia akých organizácii a osobností o zmene klímy verejnosť zaznamenala? A ako ich hodnotí?

Najviac ľudí zaznamenalo vyjadrenia o zmene klímy od Grety Thunberg a Greenpeace (zhodne 31 %). Najlepšie hodnotenie dosiahla iniciatíva Klíma Ťa potrebuje a pápež František. Zo slovenských politikov boli najviac známe (25 %) a najlepšie hodnotené výroky prezidentky. Výroky vlády a premiéra o zmene klímy nezaznamenala ani desatina verejnosti a aj ich hodnotenie bolo najslabšie.

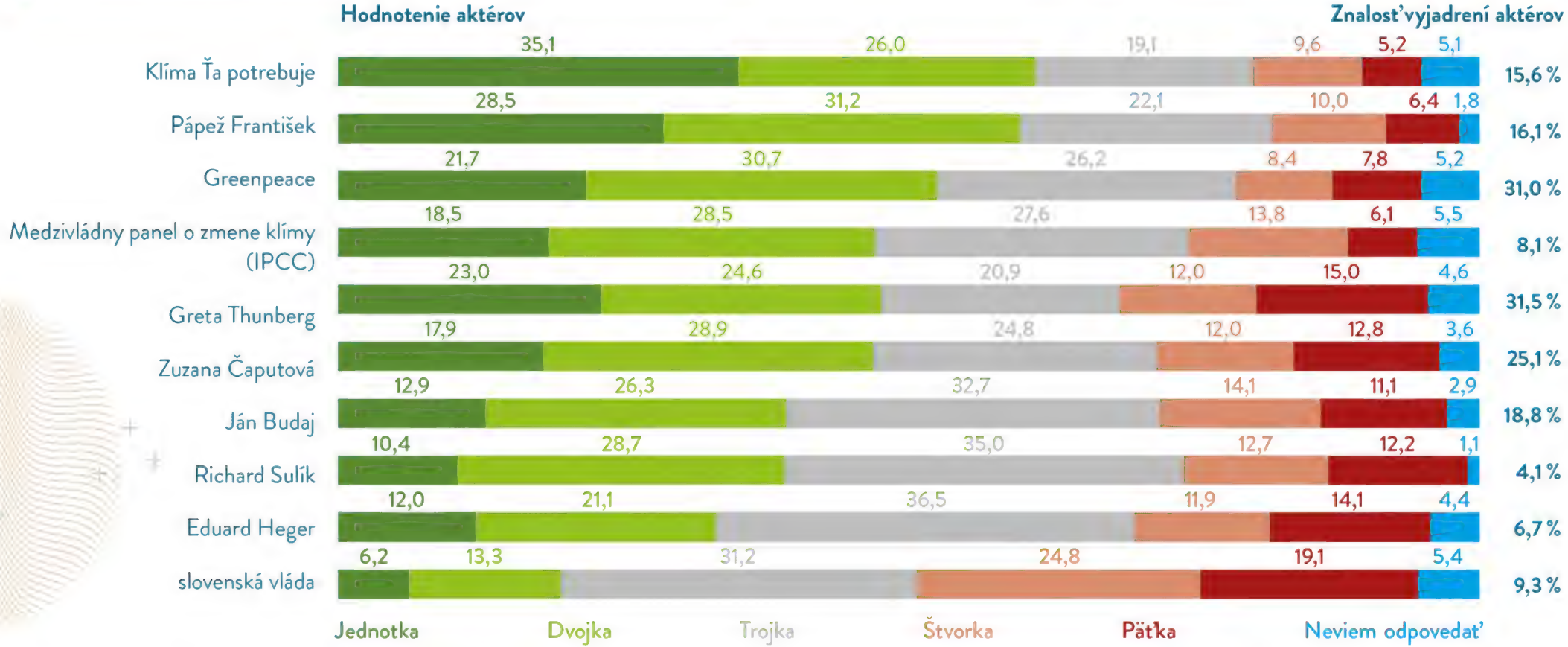

Zaznamenal(a) ste vyjadrenia a aktivity nasledujúcich organizácií a osobností v oblasti zmeny klímy?
Ak áno, uveďte prosím ktorých. – tí, ktorí zaznamenali, dostali otázky na hodnotenie:
Ako by ste ohodnotil(a) aktivity uvedených organizácií a osobností v oblasti zmeny klímy? Oznámkujte ich prosím ako v škole.

počet respondentov = 80–612

jednotky: %

Verejnosť: áno petícii, nie protestom

Súhlasí slovenská verejnosť s používanými aktivistickými metódami na presadzovanie ochrany klímy?

Z troch posudzovaných metód akceptuje **tesná väčšina (51 %) Slovákov a Sloveniek iba petíciu za vyhlásenie klimatickej núdze**, nesúhlasí s ňou pätina verejnosti (19 %). V prípade **demonštrácie aj študentského štrajku prevažuje nesúhlas** s týmito metódami. Demonštráciu akceptuje 29 %, proti je 36 %. So študentským štrajkom súhlasí 28 %, kým 37 % nesúhlasí.

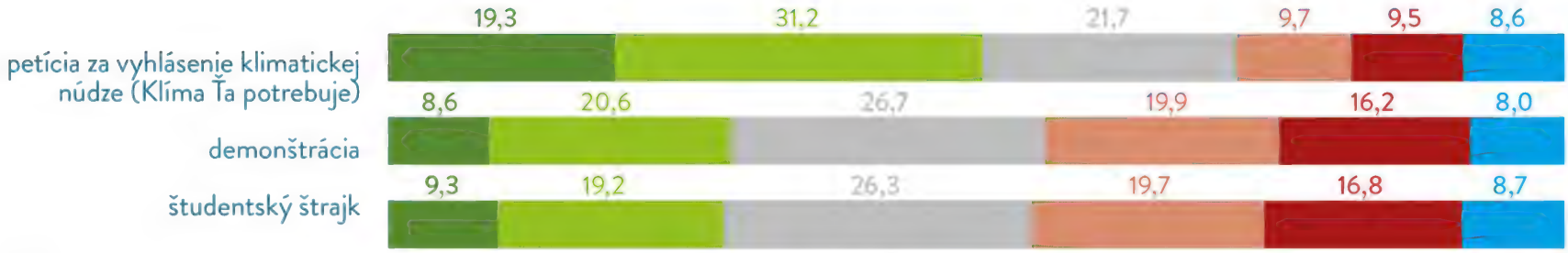

Súhlasíte alebo nesúhlasíte s tým, aby bola ochrana klímy presadzovaná prostredníctvom nasledujúcich činností?
– *upravené podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 934

jednotky: %

Odkaz od voličov: chráňte klímu!

Požadujú potenciálni voliči, aby ich politické strany viac presadzovali znižovanie emisií skleníkových plynov?

Potenciálni voliči väčšiny politických strán na Slovensku si prajú, aby sa nimi podporované strany viac zasadzovali za ochranu klímy ako je tomu v súčasnosti. V prípade strán terajšej vládnej koalície sa na tom zhodne majorita potenciálnych voličov (nad 60 %). Naopak iba málo voličov si želá, aby sa ich strany problematike ochrany klímy venovali menej ako doteraz.

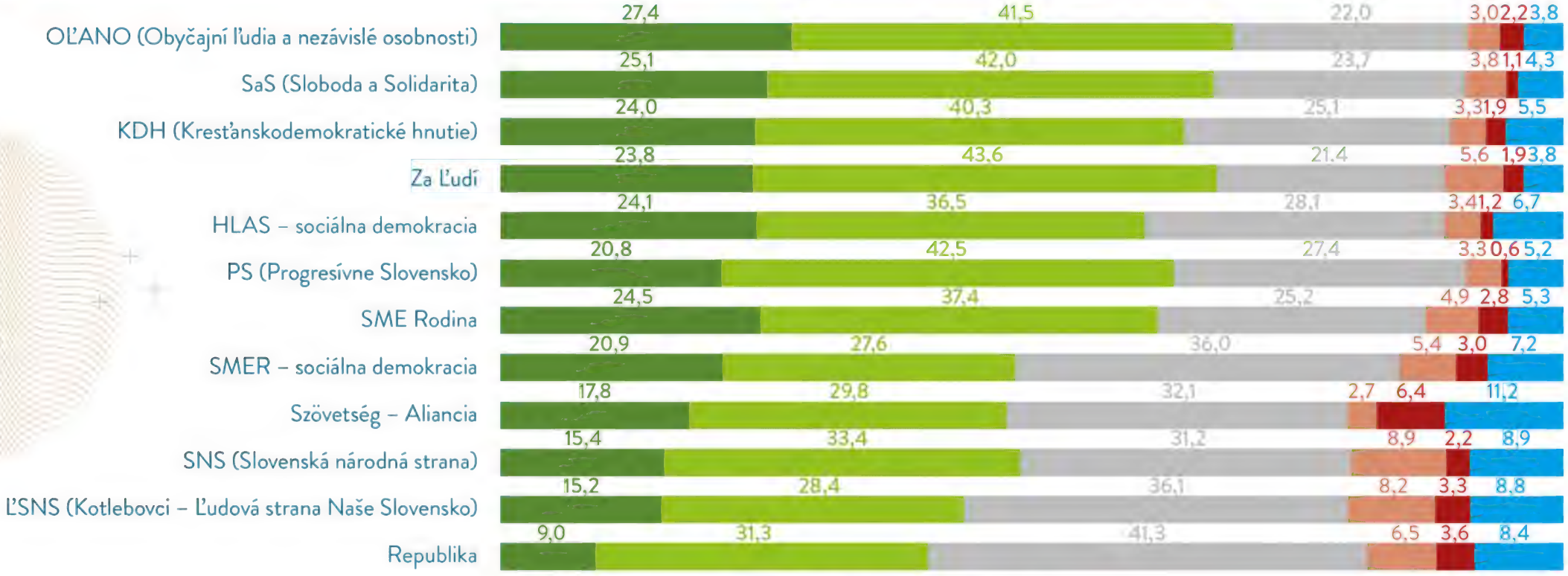

Vráťme sa k stranám, ktoré zvažujete voliť.
Domnievate sa, že by mali viac alebo menej ako doteraz presadzovať ochranu klímy, teda znižovanie emisií skleníkových plynov?

počet respondentov = 67–463 jednotky: %

Osobné zapojenie do ochrany klímy

Nakoľko sú súčasťou ich života občianske aktivity v prospech ochrany klímy? Sú ochotní sa do nich do budúcna zapájať viac?

A ako prijateľné by pre Slovákov a Slovenky bolo (spolu)niesť finančné či nefinančné náklady ochrany klímy?

Ako by reagovali, keby sa kvôli ochrane klímy niektoré veci obmedzili?

Zodpovednosť za klímu, a neistota, či ju ovplyvníme

Pociťujú Slováci a Slovenky morálny záväzok k ochrane klímy? Veria, že dokážu sami alebo spoločne zmierniť zmenu klímy?

Viac ako dve tretiny obyvateľov sa **zhodne na tom, že by sa mali snažiť znižovať svoj dopad na klímu** bez ohľadu na ostatných **(69 %)** a že **ľudia na Slovensku dokážu spoločne v tejto oblasti niečo urobiť** (68 %). Značne menej veria svojim individuálnym možnostiam **zmierniť zmenu klímy** (48 %, 21 % si to nemyslí). Väčšina (60 %) nesúhlasí s tým, že si máme užívať bez ohľadu na budúce problémy.

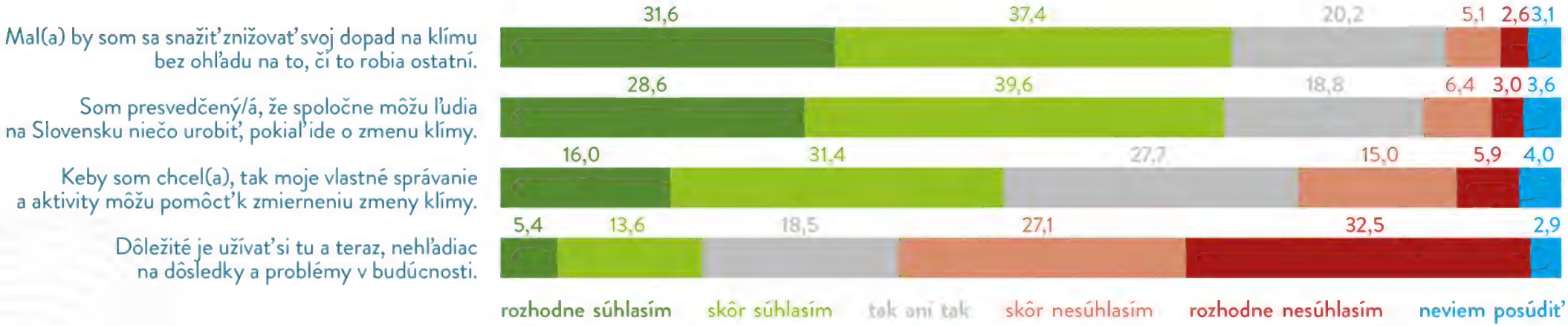

Súhlasíte či nesúhlasíte s nasledujúcimi tvrdeniami?
– *podľa Krajhanzl, Chabada & Svobodová (2021)*

počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Áno pre domácu ekológiu, vzácna občianska angažovanosť

Aké aktivity prispievajúce k ochrane klímy ľudia v poslednom roku realizovali?

Medzi rozšírenejšie správania, do ktorých sa slovenská verejnosť podľa svojich slov v poslednom roku zapojila, **patria znižovanie spotreby vody (65 % to robilo) či energie (61 %)**. Viac ako polovica (57 %) taktiež preferovala ekologicky šetrnejšie formy dopravy. Len minimum ľudí sa v ochrane klímy občiansky angažovalo.

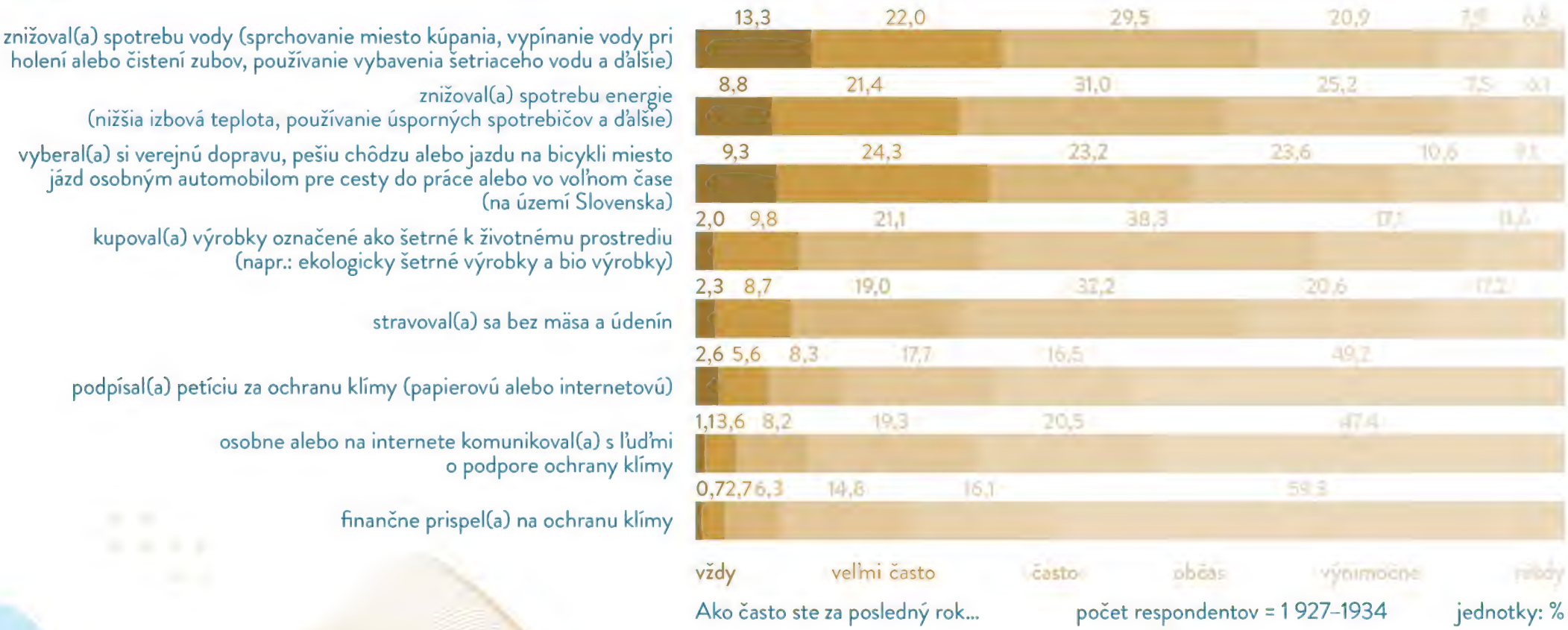

Ako často ste za posledný rok...

počet respondentov = 1 927–1934

jednotky: %

Potenciál k občianskej angažovanosti

Nakoľko je verejnosť ochotná občiansky sa zapájať do ochrany klímy?

V ochrane klímy sa podľa svojich slov občiansky angažuje len veľmi málo ľudí – a **väčšina ani nie je ochotná sa angažovať viac.** Medzi aktivity, ktoré by v budúcnosti pravdepodobne robili častejšie, patrí podpis petície (48 %) a nosenia trička, odznaku alebo samolepky za ochranu klímy (32 %). Naopak najmenej pravdepodobné je, že by sa zúčastnili klimatickej demonštrácie (16 %).

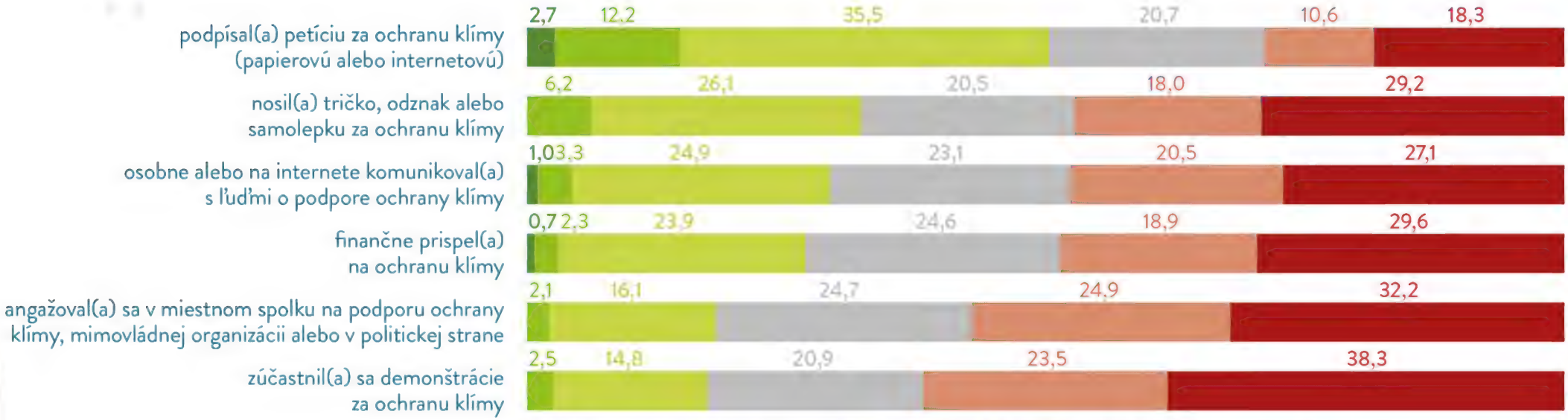

Aká je pravdepodobnosť, že by ste v budúcnosti robil(a) nasledujúce aktivity viac ako dnes... ?
– *upravené podľa Brügger et al. (2016)*

počet respondentov = 1 837–1 934 jednotky: %

Odmietame vyššie ceny a dane, sme ochotní zmeniť život

Aké zmeny vo svojom živote je verejnosť ochotná prijať v záujme ochrany klímy?

Prekvapivo veľká časť Sloveniek a Slovákov je ochotná zmeniť svoj spôsob života kvôli ochrane klímy (60 % je, len 17 % nie je). Znížiť svoju životnú úroveň by však bolo ochotných len 27 %. A ochota platiť viac v záujme ochrany klímy je ešte menšia – či už v podobe vyšších daní (70 % nie je ochotných) alebo vyšších cien (67 % nie je ochotných).

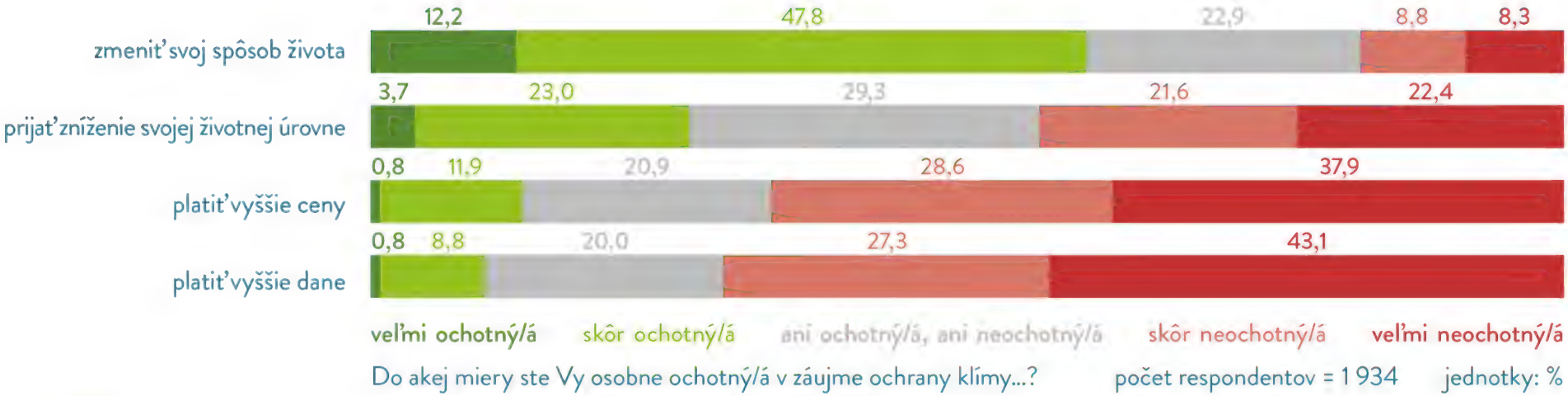

Do akej miery ste Vy osobne ochotný/á v záujme ochrany klímy...? počet respondentov = 1 934 jednotky: %

Lietadiel sa možno vzdáme, mäsa nie

Ako by verejnosť reagovala, keby sa kvôli ochrane klímy obmedzovali emisne náročné produkty a služby?

Nie tak odmietavo, ako by sme možno očakávali. **Prekvapivo by viac ľudí potešilo ako nahnevalo obmedzenie leteckej dopravy (42 % potešilo, 15 % nahnevalo) aj áut so spaľovacími motormi (34 % potešilo, 29 % nahnevalo).** Len na mäsitú stravu by si skôr nechceli nechať siahnuť (25 % by obmedzenie potešilo, 36 % nahnevalo). Okolo 40 % nemá pri všetkým oblastiach vyhranený názor.

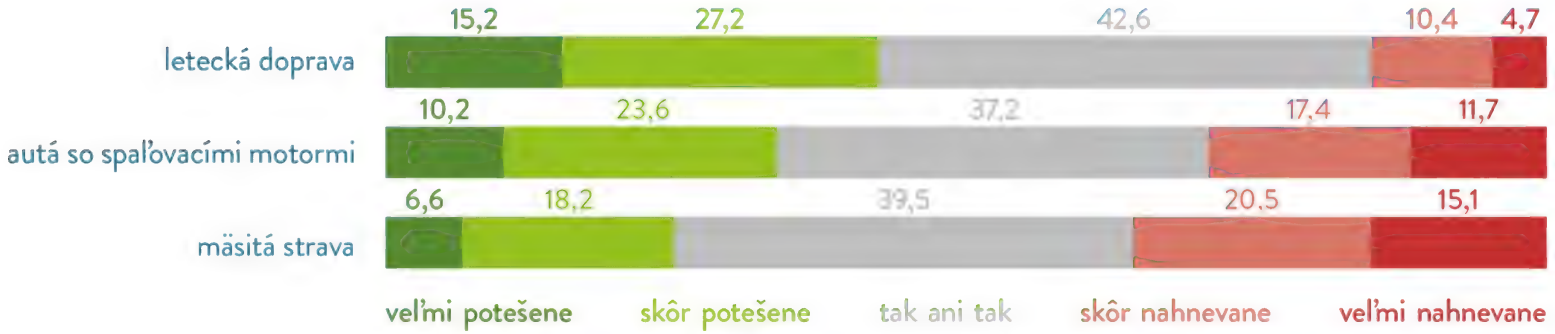

Ako by ste reagovali na to, keby sa kvôli ochrane klímy obmedzovala/i ...?

počet respondentov = 1 900–1 922

jednotky: %

Experiment: naratívy ochrany klímy

Aký spôsob komunikácie o ochrane klímy je Slovákom a Slovenkám blízky? Aký ich dokáže osloviť?

Konkrétne, aké v nich rôzne naratívy vyvolávajú emócie? Ktoré pôsobia dôveryhodne, a ktoré sympaticky?

O príprave experimentu s naratívmi

Sú rôzne spôsoby, ako sa v dnešnej dobe hovorí o ochrane klímy. Rozhodli sme sa preto otestovať, **aké naratívy – tzn. spôsoby rozprávania – dokážu slovenskú verejnosť osloviť.** Úplne prakticky nás zaujímalo, aké u nej vyvolávajú emócie, sympatie a ako dôveryhodne na ne pôsobia.

Najskôr sme pripravili naratívy ochrany klímy. Snažili sme sa, aby boli vystihujúce, rôznorodé, a tiež autentické – väčšina z nich v podobnom znení niekde reálne zaznela. Zároveň sme ich konzultovali s tými, ktorí sa v klimatickej problematike pohybujú.

Pri vypĺňaní dotazníkov potom program našim respondentom a respondentkám náhodne pridelil na prečítanie niektorý z naratívov. Vzniklo tak šesť podobne veľkých – a sociodemograficky porovnateľných – skupín.

A ako experiment s naratívmi dopadol?

Aké výzvy na ochranu klímy oslovili slovenskú verejnosť najviac?

To sa dočítate na ďalších stranách.

Pri jednotlivých naratívoch v popise spomíname, čo považujeme za ich hlavný motív. Škála odpovedí sa pohybovala od 1 (najmenej) do 7 (najviac), zeleno značíme hodnoty vyššie, červeno nižšie.

Katastrofický naratív

Motív: strach

„Planéta horí, lesy umierajú, stále viac sa otepľuje a ľadovce sa topia rýchlejšie ako sme čakali. Zvieratá a rastliny po celom svete vymierajú rekordnou rýchlosťou. Žijeme na dlh budúcich generácií. O klíme sa hovorí už vyše tridsať rokov, ale hovoriť nestačí! Ak sa niečo nezmení, dajú sa do pohybu stámilióny ľudí, budeme čeliť chudobe, vojnám a smrti. Už máme dosť neistoty. Máme dosť nečinnosti. Máme dosť pokrytectva, popierania a populizmu. Chceme žiť! “

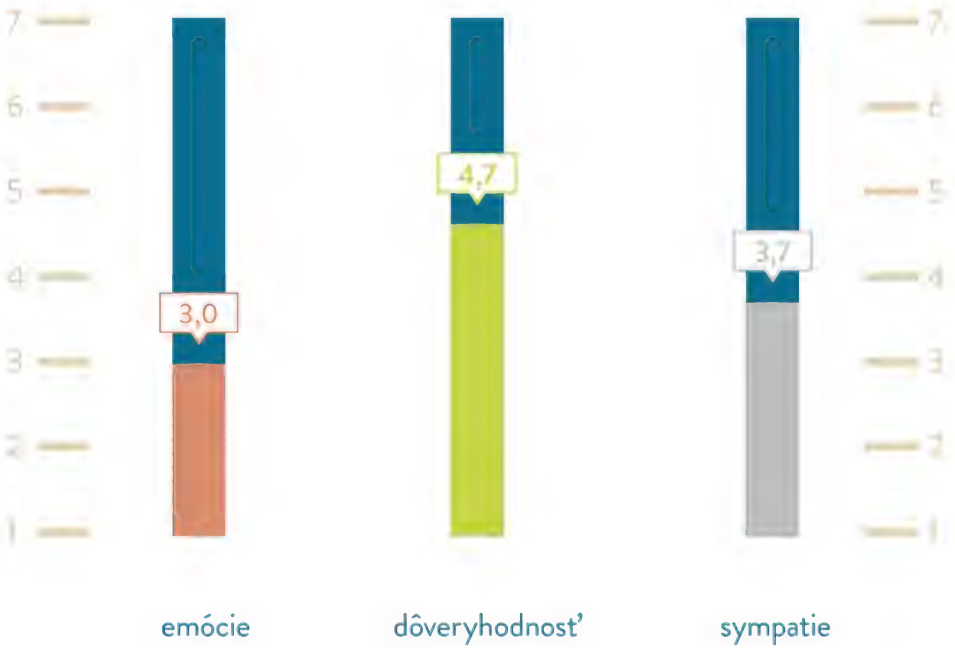

Morálny naratív

Motívy: zodpovednosť, ohľaduplnosť, súcit, solidarita, altruizmus, univerzalizmus

„Žijeme v najlepšom období v histórii, užívame si obrovský pokrok, ale zabúdame platiť svoje účty. Máme dlh voči tejto planéte. Sme prvou generáciou, ktorá cíti dosah svojich bezohľadných činov. A sme poslednými, ktorí s tým môžu niečo urobiť. Potrebujeme rýchlu a skutočnú zmenu politiky. Bude to úspešné iba vtedy, ak to zlepší život všetkých ľudí, špeciálne tých najviac zraniteľných. Ak uspejeme a zjednotíme sa v našich klimatických krokoch, môžeme dať nový zmysel solidarite a spoločnému dobru. Môže to pomôcť prekonať rozdiely a priniesť nové príležitosti v oblastiach ako mier a rozvoj."

Ekonomicko-protekcionistický naratív

Motívy: príležitosť, výhodnosť, bezpečnosť, konkurencieschopnosť

„Ochrana klímy je v súčasnom svete trend, ktorému sa nedá vyhnúť. Na zmenu klímy je dôležité reagovať zodpovedne, premyslene a bez zbytočných chýb. Slovenský priemysel a energetiku čaká náročná transformácia, ale musia si pritom udržať svoj výkon. Bude potrebné investovať do ich modernizácie, avšak v žiadnom prípade nesmieme ohroziť fungujúcu ekonomiku, pripraviť ľudí o prácu alebo dovoliť zvyšovanie cien základných tovarov. Pokiaľ sa pristúpi k ochrane klímy vecne a realisticky, na základe čísel a analýz, tak to Slovensko a jeho obyvatelia zvládnu úspešne.“

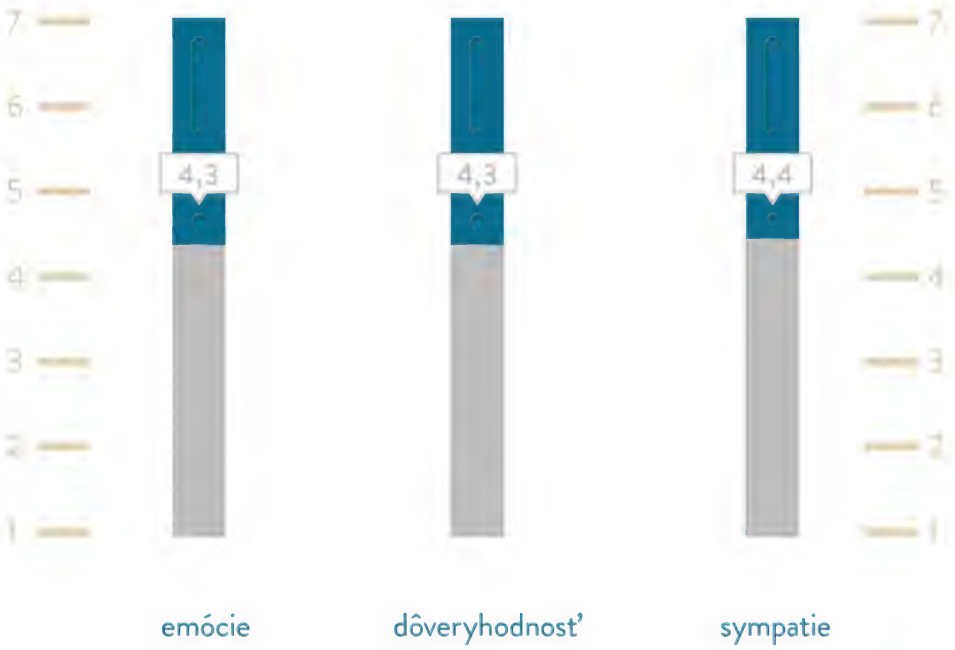

Zeleno-optimistický naratív

Motívy: kvalita života, rozvoj postmateriálnych stránok života, zelená ekonomika

„Zmena klímy je nielen hrozba, ale aj príležitosť. Predstavte si, že keď znížime emisie skleníkových plynov, budeme dýchať čistejší vzduch. Predstavte si, že ubudne detí s astmou aj seniorov s rakovinou pľúc. Predstavte si, že budeme mať dostupnú a kvalitnú ekologickú dopravu, ktorá nám nebude hučať za oknami. Predstavte si, že krajinu bude tvoriť pestrá mozaika zdravých lesov, lúk a polí, že budeme jesť kvalitnejšie a zdravšie potraviny vypestované šetrne a blízko. Predstavte si, že nízkoemisná ekonomika podporí rozvoj pracovných príležitostí v nových oblastiach. A nakoniec si predstavte, že budeme kupovať menej nepotrebných vecí, ubudne stresu a bude viac času na to, čo je pre náš život dôležité."

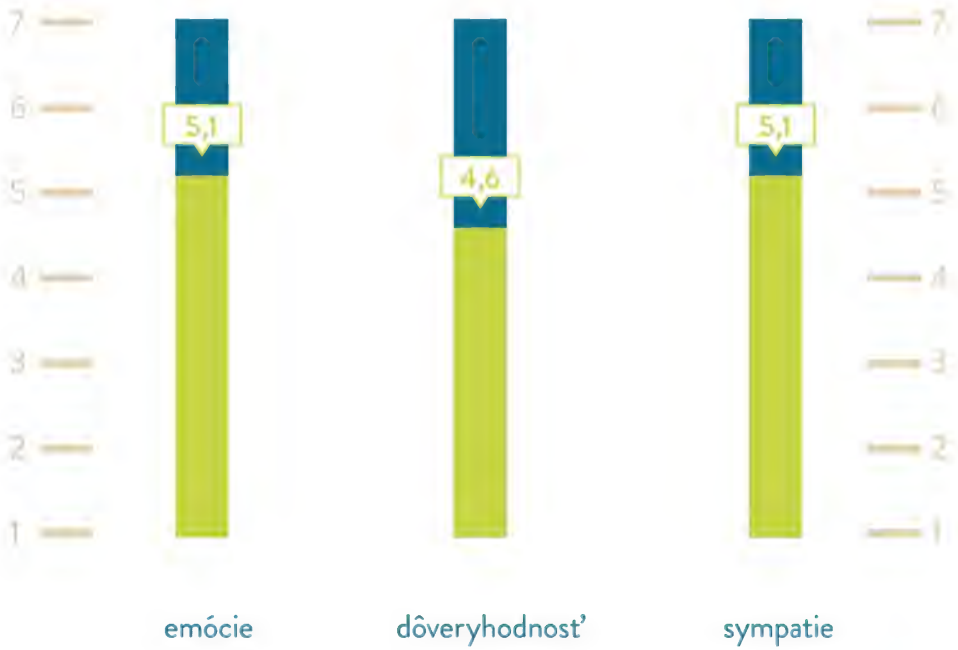

Vlastenecko-antiglobalizační naratív

Motívy: frustrácia, spravodlivosť, národná hrdosť

„Slovensko už nemôže byť montovňou sveta, s lacnou pracovnou silou, znečisteným životným prostredím a vysokými emisiami. Je čas skoncovať s politikou podpory veľkých zahraničných koncernov a znečisťovateľov, zatiaľ čo obyčajní Slováci na to len doplácajú. Musíme sa sústrediť na náš vlastný výkon a byť úspešní. Musíme ukázať svetu, že Slovensko vie obstáť v takej výzve ako je klimatická zmena. Máme dva svoje silné piliere. Národný poklad: naše lesy, rieky, lúky a úrodné polia. A pracovitých a šikovných ľudí, ktorí vedia hľadať spôsoby ako sa popasovať s veľkými výzvami. Už mnohokrát Slovensko ukázalo, že dokáže uspieť v ostrej konkurencii s ostatnými. Rozhodne na to máme."

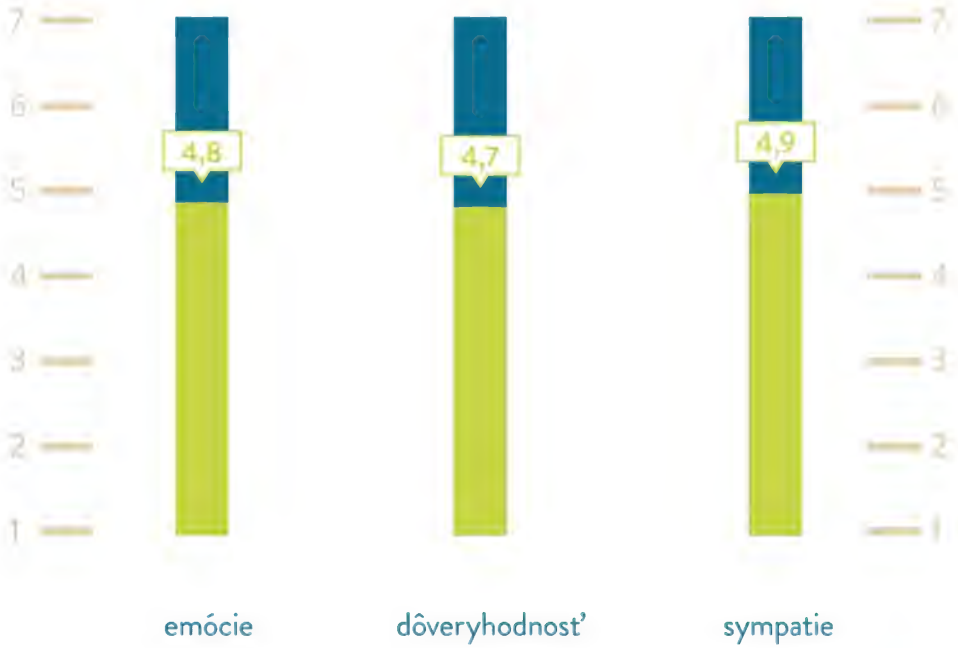

Testovanie naratívov ochrany klímy: emócie

Ako príjemné či nepríjemné pocity v ľuďoch naratívy ochrany klímy vzbudzujú?

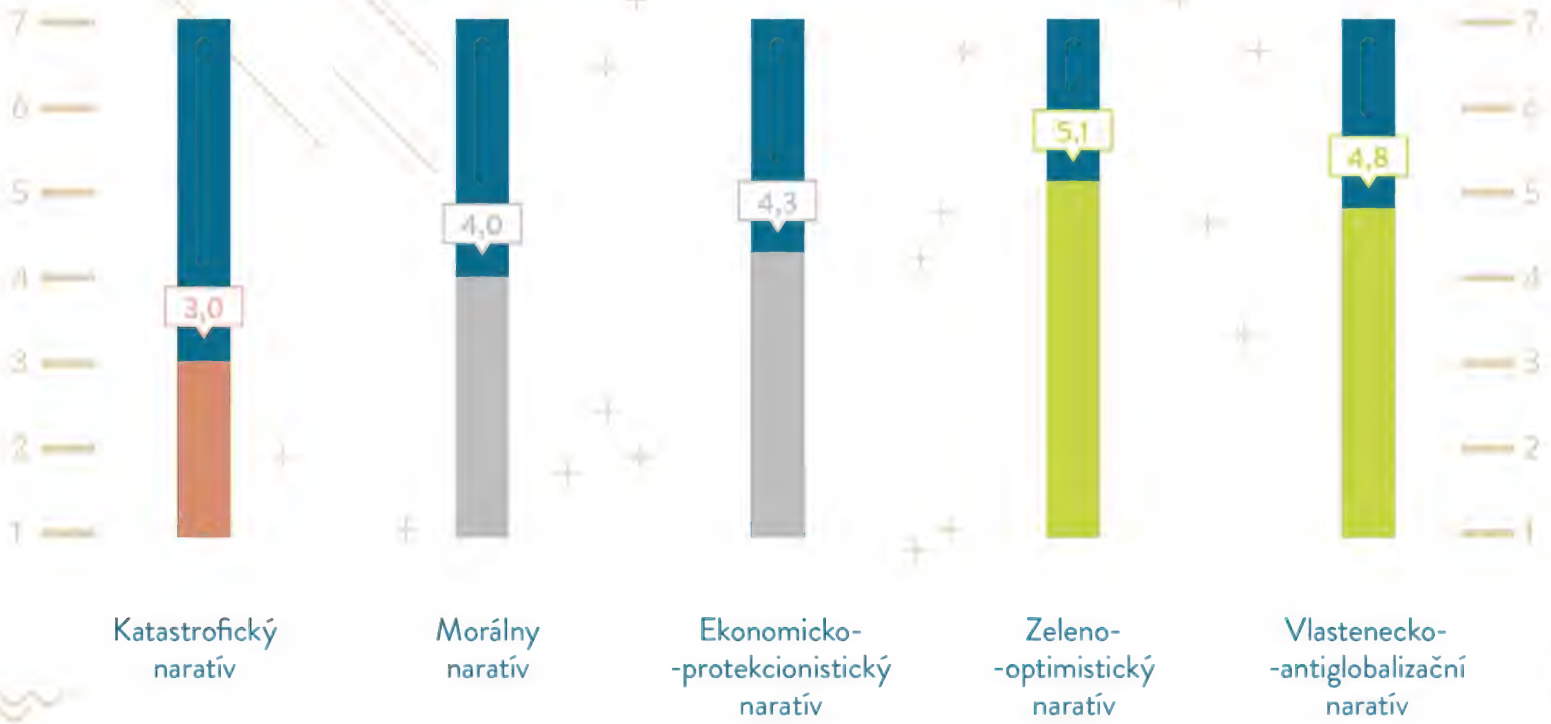

Teraz sa prosím na chvíľu zamyslite nad tým, čo ste čítal(a). Aké pocity vo Vás táto správa vyvolala?
Škála (1–7): rozhodne nepríjemné, nepríjemné, skôr nepríjemné, tak ani tak, skôr príjemné, príjemné, rozhodne príjemné.

Testovanie naratívov ochrany klímy: sympatie

Aké sympatie v ľuďoch naratívy ochrany klímy vzbudzujú?

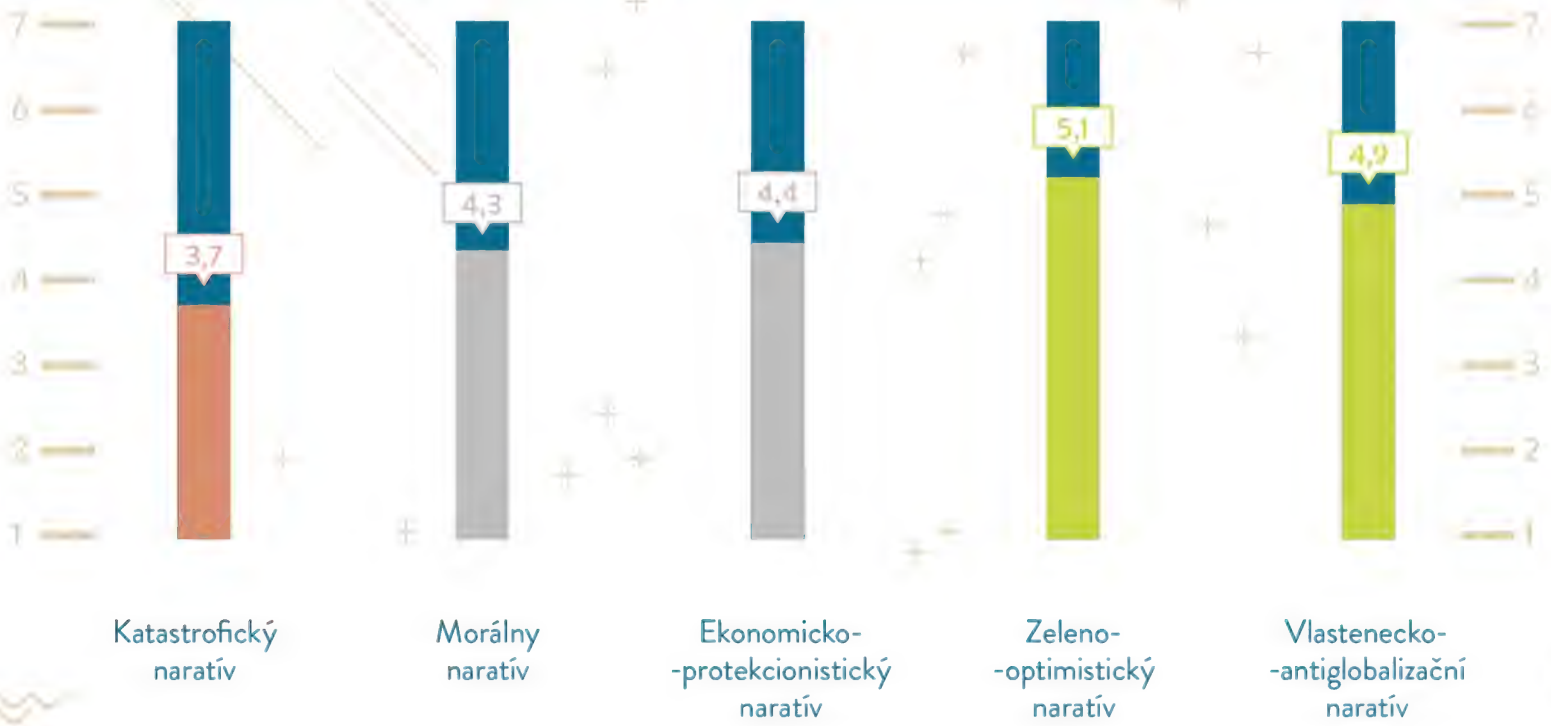

Ako túto správu vnímate? Ako... sémantický diferenciál (1–7) rozhodne nesympatickú, nesympatickú, skôr nesympatickú, tak ani tak, skôr sympatickú, sympatickú, rozhodne sympatickú.

Testovanie naratívov ochrany klímy: dôveryhodnosť

Ako dôveryhodne naratívy ochrany klímy pôsobia?

Ako túto správu vnímate? Ako... sémantický diferenciál (1–7) rozhodne nedôveryhodnú, nedôveryhodnú, skôr nedôveryhodnú, tak ani tak, skôr dôveryhodnú, dôveryhodnú, rozhodne dôveryhodnú

Typológia cieľových skupín z hľadiska ochrany klímy

Analýza cieľových skupín

Jedným z cieľov nášho výskumu Slovenská klíma 2022 je vytvoriť **typológiu slovenských cieľových skupín v oblasti ochrany klímy.** V nadväznosti na naše predchádzajúce výskumy (Krajhanzl a kol., 2015; Krajhanzl a kol., 2018; Krajhanzl a kol., 2021) sme sa rozhodli identifikovať spoločenské skupiny, ktoré sú si vzájomne podobné, prostredníctvom tzv. **klastrovej analýzy**, konkrétne **Latent Class Analysis**.

Vo svojich analýzach sme vychádzali z evidencie, že verejné povedomie o zmene klímy – aj podľa údajov tohto výskumu – stále rastie. Významná väčšina verejnosti sa v súčasnosti zhodne, že zmena klímy prebieha, je spôsobená človekom, je to závažný problém a Slovenská republika by ho mala aktívne riešiť. Každopádne to, v čom sa dnes obyvatelia v skutočnosti názorovo rozchádzajú v otázkach zmeny klímy, sú ich **názory, ako by sa zmena klímy mala riešiť**, a tiež ich **postoje k niektorým aktivistickým metódam**. Práve na tieto otázky dotazníka sme sa zamerali pri hľadaní cieľových skupín, ktoré sa budú medzi sebou čo najviac líšiť a zároveň si budú ľudia do nich zaradení v danej oblasti čo najpodobnejší.

Výsledkom je **typológia piatich cieľových skupín slovenskej verejnosti v oblasti ochrany klímy**.

Na ďalších stránkach prinášame ich podrobný popis.

Pochybujúci

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 5,7 %

1/2

Prevažne **muž** (58 %) vo **veku 46 rokov** (medián). **Nadpriemerne vzdelaný segment**, s maturitou alebo vysokoškolským diplomom (62 %). S o trochu nadpriemernými príjmami. Viac ako ostatní sa dohovoria plynule či dobre po **rusky** (25 %) a iným západným jazykom (26 %), po anglicky sa dohovorí približne tretina (32 %).

Hlboká nedôvera voči prezidentke, politikom, Európskej únii, verejnoprávnym médiám a neziskovým organizáciám. Oproti ostatným sa viac považuje za **konzervatívcov** (53 %), názorovo v mnohom libertarián. Čiastočne sa tiež považuje za ochrancu prírody (54 %), avšak je to najmenej zo všetkých segmentov. Nadpriemerne sa občiansky angažuje (individuálne, nie kolektívne), je viac pripravený ísť k voľbám (rozhodne 69 %), viac ako ostatní preferuje populistické, nacionalistické a extrémistické strany a ľavicové subjekty. Odmieta stredopravicové subjekty (57 %). Na rozdiel od všetkých ostatných, u pochybujúcich prevládajú neočkovaní proti Covid-19 (67 %). Rád by vystúpil z EÚ (57 %). Príliš nepodporuje riešenie problémov budúcnosti.

Nižší kultúrny kapitál: menej ako ostatní sa zaujímajú o umenie a kultúru (30 %). Relatívne sa zaujímajú o politiku (50 %), autá a motocykle (47 %). Menej ho zaujíma bulvár. Menej ako ostatní veria vedcom, a zaujímajú sa o vedecké objavy (50 %). Na rozdiel od ostatných by si prial menej ochrancov prírody v médiách, Menej tiež podporuje zvýšenie zastúpenia žien (21 %), mladých ľudí (22 %), ľudí so zahraničnou skúsenosťou (26 %), odborníkov a expertov (38 %).

V menšej miere ako ostatní sa zaujímajú o životné prostredie (37 %), menej sú im blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (45 %).

Pochybujúci

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 5,7 %

2/2

Je presvedčený, že sa to so zmenou klímy preháňa (74 %). Len málo si síce myslia, že by ku klimatickej zmene nikdy nedošlo (23 %), ale **nepociťujú jej dopady (81 %)**. Pokiaľ klimatická zmena prebieha, očakáva skôr mierne zhoršenie, a tiež čiastočne pochybuje, či je ľudská činnosť jej hlavnou príčinou (42 %). Nepatria k tým, ktorí by chceli riešiť klimatickú zmenu ihneď (11 %), a nesúhlasia, aby v tom bolo Slovensko aktívne (59 %). Sám si nemyslí, že by ju svojim správaním mohol ovplyvniť (53 %). Klimatická zmena v nich vyvoláva negatívne emócie iba minimálne. Myslí si, že s faktom, že prebieha zmena klímy, súhlasí len 56 % klimatológov a že dopady zmeny na Slovensko považuje za závažný problém len 36 % slovenskej verejnosti. Prekvapivo v klimatických otázkach hodnotí horšie vládu ako Greenpeace, ústretovejšie sa stavia k pápežovi Františkovi. Gretu Thunberg pozná málo (31 %).

Má obavy z ochrany klímy (49 %), je presvedčený, že **sa teplo a elektrina zdražuje kvôli ekofanatikom** (66 %) a že **ochrana klímy je výmysel Európskej únie, ktorej je ukradnuté, ako sa žije bežným ľuďom na Slovensku** (64 %). Napriek tomu by **niektoré transformačné opatrenia prijal**: podporu solárnej energie (66 %), zadržiavanie vody v krajine (66 %), zatepľovanie budov (57 %), ekologické postupy v poľnohospodárstve (66 %) či verejnú dopravu zadarmo (56 %). Z prostriedkov na transformáciu by viac ako ostatní uprednostnil podporiť malé a stredné firmy skôr než veľké podniky.

Reagoval by nahnevane na obmedzovanie spaľovacích motorov (83 %) a mäsitej stravy (73 %), odmieta klimatický aktivizmus vo všetkých podobách.

Skôr pozitívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (64 %) a **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (47 %). Mierne pozitívne vníma iba **vlastenecko-antiglobalizačný naratív**.

Rezervovaní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

1/2

Prakticky vyrovnane **muž aj žena** (muž 51%), najstarší zo segmentov, vek **50 rokov** (median). **Prevažne so základným vzdelaním alebo vyučený bez maturity** (54 %). S mierne nižšími príjmami. Zo všetkých segmentov najmenej jazykovo vybavený (anglicky plynule alebo dobre 22%).

Viac ako ostatní sa považuje za **katolíka** (62 %) a **vidiečana** (50 %). Väčšine inštitúcií neveria, vybočuje len **obmedzená dôvera vedeckým a výskumným inštitúciám** (47 %). Zo všetkých segmentov sa **najmenej občiansky angažuje** (petíciu podpísalo za posledných päť rokov 46 %). Zúčastnil by sa volieb (70 %), odmieta stredopravicové strany, preferuje skôr tie ľavicové. Názorovo mierne súznie s myšlienkami sociálnej spravodlivosti, má relatívne ambivalentný vzťah k neziskovým organizáciám. Je očkovaný proti Covid-19 (71 %). Domnieva sa, že politika by mala riešiť problémy, ktoré hrozia okolo roku 2050 (57 %).

Vo verejnom priestore by si predovšetkým prial menej sexuálnych menšín (70 %), **viac odborníkov a expertov** (48 %), **ľudí z vidieka** (47 %), **chudobných ľudí a starých ľudí** (oboje 43 %), **mladých ľudí** (42 %). V médiách ho zaujíma **menej tém ako ostatných**, sú to predovšetkým zdravie (69 %) a záhradka (56 %).

Prejavuje však **záujem aj o prírodu** (69 %), výrazne menej o životné prostredie (38 %) a klímu (18 %). Sú mu čiastočne blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (49 %), považuje sa za ochrancu prírody (58 %).

Je presvedčený, že **zmena klímy prebieha** (61 %; že k nej nikdy nedôjde si myslí iba 7 %). Dopady klimatickej zmeny na Slovensko považuje za závažný problém (55 %), avšak sám ich v každodennom živote príliš nepociťuje (36 %). V súvislosti so zmenou klímy príliš neprežíva extrémne či silné emócie (iba jednotky percent). Prikláňa sa k tomu, že hlavnou príčinou klimatickej zmeny je ľudská činnosť (51 %). Domnieva sa, že zmenu klímy potvrdzuje 70 % klimatológov a jej dopady na Slovensko považuje za závažné 47 % verejnosti.

Zatiaľ čo v prípade nezmierňovania zmeny klímy očakáva mierne zhoršenie v rôznych oblastiach, v prípade dôslednej ochrany klímy nečaká v priemere skoro žiadne zmeny k lepšiemu alebo horšiemu. Koniec koncov, **zo zmeny klímy má podobné obavy ako z transformácie k nízkouhlíkovej ekonomike** (39 % vs. 41 %). Vníma, že transformácia môže jeho život zlepšiť (25 %) aj zhoršiť (22 %). **Váha, či sa to so zmenou klímy v súčasnosti nepreháňa** (34 % súhlasí, 24 % nesúhlasí).

Rezervovaní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

2/2

Do určitej miery **súhlasí s tým, že je dôležité, aby Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (48 % súhlasí, len 10 % nesúhlasí), avšak **s transformáciou by sa príliš neponáhľal** (len podľa 37 % by mala začať ihneď, podľa 38 % v tomto desaťročí). S cieľom uhlíkovej neutrality skôr súhlasí (49 %, nesúhlasí len 9 %), podľa priemerného názoru súhlasiacich by mala byť dosiahnutá v roku 2045. **Podporuje obnoviteľné zdroje** (solárne, veterné aj vodné nad 70 %), súhlasí napríklad so zadržiavaním vody v krajine (76 %), zatepľovaním budov a výstavbou šetrných stavieb (74 %), verejnou dopravou zadarmo (70 %) alebo ekologickými postupmi v poľnohospodárstve (69 %). Od skupín, ktoré majú vplyv na ochranu klímy, nečaká nič dobré: nedôveruje plynárenským a uhoľným firmám (61 %), politikom (57 %) a verí, že sa teplo a elektrina zdražuje kvôli „ekofanatikom" (41 %, nemyslí si to 22 %).

Medzi aktérmi ochrany klímy by najradšej oznámkoval štvorkou alebo päťkou vládu (52 %) a Gretu Thunberg (51 %), ktorú však príliš nepozná (znalosť 20 %). Najlepšie by hodnotil jednotkou či dvojkou pápeža Františka (56 %). **Prakticky u všetkých inštitúcií verejného života by si prial ich väčšiu aktivitu v ochrane klímy.** Veľmi malé pochopenie má pre študentský štrajk (9 %) aj demonštráciu (10 %), o trochu väčší pre petíciu (21 %).

Morálne do určitej miery cíti, **že by mal znižovať svoj vplyv na klímu** bez ohľadu na aktivitu druhých (47 %), iba obmedzene však verí, že by svojím správaním mohol niečomu pomôcť (29 %). **Naštvanie v ňom vyvoláva predstava obmedzovania mäsitej stravy** (55 %), **spaľovacích motorov** (44 % potešenie 19 %), nie však lietadiel (22 %, tu prevažuje potešenie). **Kvôli ochrane klímy nie je ochotný platiť vyššie ceny alebo dane** (súhlasia len desatiny percenta), alebo znižovať svoju životnú úroveň (súhlasilo by 6 %). Pripúšťa zmenu svojho životného štýlu (44 %). Nie je ochotný sa občiansky angažovať pre klímu (najviac petície – 12 %).

Pozitívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (71 %) a čiastočne aj **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (55 %). Skôr blízky je mu **zeleno-optimistický naratív** ochrany klímy, čiastočne aj **vlastenecko-antiglobalizačný naratív**.

Rozporuplní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

1/2

Častejšie muž (53%), vek **38 rokov** (median). **Segment s podpriemerným vzdelaním, prevažne so základným alebo vyučený bez maturity** (57 %). S mierne nižšími príjmami (najnižšími zo všetkých segmentov). Čiastočne hovorí po anglicky (30 %).

V mnohých ohľadoch **rozporuplný** či **nevyhranený**. **Dôvera k inštitúciám v kontexte slovenskej verejnej mienky priemerná**, náznak dôrazu na sociálnu spravodlivosť. Bez špecifického profilu z hľadiska identít. Väčšina ponúkaných politických názorov ho neoslovuje, ale súhlasí s tým, že bežní pracujúci nedostávajú spravodlivú časť z bohatstva krajiny (66 %), že by sa deti v škole mali naučiť počúvať autority (64 %), že veľké firmy prinášajú prospech vlastníkom na úkor pracovníkov (54 %). Napriek tomu, že má o niečo menej negatívny výhľad do budúcnosti ako iné segmenty (51 %), verí, že štát má riešiť problémy, ktoré Slovensku môžu hroziť okolo roku 2050 (61 %).

Nadpriemerne využíva svoje občianske práva, za posledných 5 rokov nielen podpísal petíciu (64 %), ale tiež napríklad finančne prispel na neziskovú činnosť (48 %), angažoval sa v nejakej verejnej organizácii (34 %) alebo sa zúčastnil demonštrácie (32 %). Paradoxne má zo všetkých segmentov najnižšiu ochotu ísť k voľbám (58 %). Častejšie ako iní by uvažoval o veľmi heterogénnom spektre subjektov: HLAS (29 %), SME rodina (22 %), Progresívne Slovensko (20 %), Za Ľudí (20 %), ĽSNS (18 %), KDH (17 %), alebo Szövetség – Aliancia (7 %).

Vo verejnom priestore by si prial menej vystúpení zástupcov cirkvi (65 %). Viac ako väčšina ostatných sa zaujíma o príbehy zo života (57 %), mobilné telefóny a aplikácie (55 %), ezoteriku, liečiteľstvo a astrológiu (38 %), vo všeobecnejšej rovine sleduje častejšie technické a športové témy, a tiež bulvárne a click- baitové.

Baví ho tiež sledovať mediálnu ponuku spojenú s **prírodou** (71 %) a **životným prostredím** (60 %), menej už zmenu klímy (49 %). Považuje sa za ochrancu prírody (65 %), myšlienky ochrany prírody a životného prostredia sú mu blízke (63 %).

Rozporuplní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 17,6 %

2/2

Prikláňa sa k názoru, že **zmena klímy už prebieha** (63 %; názor, že neexistuje, má len 8 %). Verí, že ju spôsobuje hlavne ľudská činnosť (50 %; nemyslí si to 10 %). Pociťuje, že klimatická zmena ovplyvňuje jeho každodenný život (73 %), a dopady klimatickej zmeny pre Slovensko považuje za závažný problém (58 %). **Očakáva pritom menej negatívne dopady** ako väčšina segmentov, navyše váha vo svojom pohľade na to, či je zmena klímy pre nás vzdialená alebo nie je. Je preto prekvapujúce, že súčasne s tým **nadpriemerne vyjadruje silné až extrémne pocity spojené so zmenou klímy**: bezmocnosť (24 %), zlosť (24 %), strach (23 %), smútok (23 %), nádej (23 %), odhodlanie (23 %), ale aj depresiu (19 %, najviac zo všetkých segmentov). Na druhej strane spomína takmer zhodné obavy zo zmeny klímy a z transformácie k nízkouhlíkovej ekonomike (66 % vs. 69 %) – **potenciálne dopady transformácie na svoj život vníma tiež rozporuplne**.

Pokiaľ ide o ochranu klímy, prevláda u neho názor, že je dôležité, aby **Slovensko bolo aktívne v opatreniach proti zmene klímy** (53 %) Verí, že by sa tieto kroky mali zahájiť v blízkej dobe (40 % ihneď, 34 % v tomto desaťročí). Nemyslí si, že sa to so zmenou klímy preháňa (súhlasí len 37 %). **Solárne, veterné a vodné zdroje u neho majú podporu** (väčšiu ako 50 %), v názore na väčšinu opatrení na ochranu klímy už je menej vyhranený; akceptuje iba návrhy na verejnú dopravu zadarmo (56 %), sociálne opatrenia pre tých, ktorí nezvládnu zaplatiť zdražovanie elektriny a tepla (55 %) a ekonomickú podporu zatepľovania budov a stavbu budov nenáročných na energie (54 %). Viac ako ostatní by počas transformácie podporoval kompenzáciu pre veľké podniky (42 %).

Vládu by oznámkoval za jej klimatické aktivity jednotkou alebo dvojkou (45 %), Greenpeace dvojkou či trojkou (56 %), Gretu Thunberg takmer nepozná (16 %). Pri väčšine inštitúcií si želá, aby sa aktívnejšie zapájali do ochrany klímy (pri všetkých viac ako 50 %). **Viac ako väčšina ostatných súhlasí s organizovaním klimatických petícií** (42 %), **demonštrácií** (32 %) a **študentských štrajkov** (30 %).

Má sklony k morálnemu presvedčeniu, že by mal znižovať svoje dopady na klímu bez ohľadu na správanie ostatných (50 %). Len čiastočne však verí, že svojim správaním môže pomôcť zmierniť klimatickú zmenu (41 %). Nadpriemerne ústretovo, ale napriek tomu negatívne reaguje na možnosti, že by kvôli ochrane klímy mal platiť vyššie ceny (15 %) alebo vyššie dane (13 %), čiastočne deklaruje ochotu znížiť svoju životnú úroveň (24 %) alebo zmeniť svoj spôsob života (49 %)). **Ambivalentne sa stavia k obmedzovaniu mäsitej stravy a áut so spaľovacími motormi**, skôr potešene k obmedzeniu leteckej dopravy. **Uvažuje o väčšej aktivite v ochrane klímy**, napríklad podpise petície (37 %), finančnom príspevku (28 %) alebo účasti na demonštrácii (23 %).

Čo sa týka scenárov transformácie, žiadny z ponúkaných tento segment neoslovil. Najhoršie hodnotil (ako väčšina segmentov) scenár statusu quo. **Chladným ho nechali aj ponúkané naratívy**, snáď výnimkou **zeleno-optimistického**, ktorý v ňom vyvolal mierne sympatie.

Sympatizujúci

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 35,3 %

1/2

Skôr **žena** (57 %) vo **veku 45 rokov** (medián). **Prevažne s maturitou alebo vysokoškolským diplomom** (55 %). Priemerný príjem. Len čiastočne sa dohovorí plynule alebo dobre anglicky (28 %).

Najviac dôverujú vedeckým a výskumným inštitúciám (63 %), **Európskej únii** (45 %) a **ekologickým združeniam** (44 %). **Odmieta nacionalistické a extrémistické subjekty**, najmenej odmietavá k ľavicovým subjektom s miernym dôrazom na sociálnu spravodlivosť, ale zároveň s určitým sklonom k dôrazu na zásluhovosť a dehonestáciu sociálne slabých. **Volieb by sa aktívne zúčastnila** (rozhodne či skôr 73 %), s **vystúpením z Európskej únie by nesúhlasila** (59 %). Verí, že by štát mal riešiť problémy, ktoré Slovensku hrozia okolo roku 2050 (80 %), že by sa deti v škole mali naučiť počúvať autority (80 %, najviac zo všetkých segmentov), že by ľudia porušujúci zákon mali dostať prísnejšie tresty (75 %, opäť najviac) alebo že by si väčšina nezamestnaných mohla nájsť prácu, keby naozaj chcela (75 %). Je **očkovaná** proti Covid-19 (66 %).

Vo verejnom priestore by uvítala väčšie zastúpenie **odborníkov a expertov** (67 %), **mladých ľudí** (65 %), **ochrancov prírody** (61 %), **chudobných ľudí** (53 %) a **ľudí so zahraničnou skúsenosťou** (52 %). V médiách ju tematicky zaujíma zdravie (83 %), sebarozvoj (65 %), film (63 %), vedecké objavy (60 %), cestopisy (60 %), záhradka (60 %) a príbehy zo života obyčajných ľudí (57 %).

S veľkým záujmom tiež sleduje **témy prírody** (84 %), **životného prostredia** (75 %) a **zmeny klímy** (59 %). Myšlienky ochrany prírody a životného prostredia sú jej blízke (84 %), považuje sa za **ochrankyňu prírody** (78 %) a **ekologičku** (53 %).

Je presvedčená, že **klimatická zmena už prebieha** (87 %) a je spôsobená hlavne ľudskými aktivitami (82 %). Dopady zmeny klímy na Slovensko považuje za závažný problém (86 %), pociťuje jej dopady na svoj každodenný život (70 %). Verí, že žije v čase **klimatickej krízy** (71 %). Keby nedošlo k zmierneniu zmeny klímy, očakáva zhoršenie vo všetkých oblastiach – ak by bola klíma dôsledne chránená, očakáva skôr zlepšenie. Domnieva sa, že zmenu klímy potvrdzuje 77 % klimatológov, a dopady na Slovensko považuje za závažné 55 % verejnosti.

Sympatizujúci

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 35,3 %

2/2

Považuje za dôležité, aby **Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (83 %), a **súhlasí s uhlíkovou neutralitou** (75 %) – tú by si priala v roku 2037 (medián odpovedí, ktorí s uhlíkovou neutralitou súhlasia). Výrazne podporuje obnoviteľné zdroje (solárne, veterné a vodné zdroje viac ako 80 %), **súhlasí prakticky so všetkými opýtanými opatreniami na ochranu klímy** (u väčšiny cez 60 %, u niektorých až cez 80 %) – predovšetkým tými založenými na podpore, investíciách a osvete , menej tými spojenými s reguláciami, daňami a klimatickou spravodlivosťou. Prikláňa sa k tomu, že by transformácia k nízkouhlíkovej ekonomike jej život zlepšila (48 % vs. 25 %), napokon klimatickú zmenu vníma ako príležitosť urobiť náš život lepší (68 %). V klimatických otázkach neveria energetickým firmám v oblasti plynových a uhoľných zdrojov (75 %) ani politikom (68 %); kritizuje slovenský štát, že nemá v tejto oblasti žiadny použiteľný plán (67 %).

Z aktérov ochrany klímy **známkuje najlepšie pápeža Františka** (jednotkou a dvojkou 62 %) a **Greenpeace** (54 %). Príliš **nezaznamenala aktivity a výroky Grety Thunberg** (znalosť iba u 33%). Uvítala by zapojenie širokého spektra inštitúcií do ochrany klímy (viac ako 75 % bezmála u všetkých zisťovaných aktérov). **Odmieta klimatické demonštrácie a študentské štrajky za klímu** (s obomi súhlasí len 19 %), **podporuje petície** (51 %).

Morálne cíti, že by mala klímu chrániť bez ohľadu na správanie druhých (81 %), menšia je už jej viera v možnosť svojim správaním k zmierneniu klímy prispieť (50 %). Vo svojej domácnosti sa v mnohých oblastiach snaží správať šetrne. **Nechcela by platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny ani dane** (ochotných len jednotky percent), časť deklaruje svoju ochotu znížiť svoju životnú úroveň (25 %), viac ešte zmeniť svoj životný štýl (55 %). Ambivalentne reagujú na možnosť obmedzenia mäsitej stravy, áut so spaľovacími motormi a leteckej dopravy. Zároveň veria, že ak chceme zmierniť zmenu klímy, bude potrebné zastaviť rast toho, koľko toho ľudia nakupujú a spotrebujú. Je **ochotná zvažovať podpis klimatickej petície** (55 %), a trochu aj finančný príspevok na ochranu klímy (20 %), len málo však účasť na klimatickú demonštrácii (8 %).

Pozitívne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (87 %) a **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (76 %). Skôr blízky jej je **zeleno optimistický naratív** ochrany klímy, následne **vlastenecko-globalizačný**, **trochu** aj **ekonomicko-protekcionistický naratív**.

Angažovaní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 23,9 %

1/2

Prevažne **ženy** (58 %) vo **veku 37 rokov** (medián, najvyšší podiel mladých ľudí do 35 rokov – 46 %). **Väčšina s maturitou alebo vysokoškolským diplomom** (56 %), plus aj s najvyšším počtom doteraz študujúcich. Mierne nadpriemerné príjmy. Najviac zo všetkých segmentov sa dohovorí **plynule alebo dobre anglicky** (48 %).

Viac ako ostatné segmenty dôveruje inštitúciám, predovšetkým vedeckým inštitúciám (69 %), ekologickým združeniam (66 %), Európskej únii (56 %), prezidentke (51 %) a Ministerstvu životného prostredia (50 %). Najviac zo všetkých sa považuje za **demokratku** (69 %) a **intelektuálku** (61 %). **Občiansky najangažovanejšia**, v posledných 5 rokoch podpísala petíciu, prispela na neziskovú aktivitu alebo osobne či on-line debatovala o verejných záležitostiach (všetko viac ako 50 %). Zúčastnila by sa volieb (82 %). Preferuje **stredopravicové strany**, zároveň sa vo svojich názoroch prikláňa k **sociálnej spravodlivosti**. Odmieta vystúpenie Slovenska z Európskej únie (68 %). Najústretovejšie sa stavia k **očkovaniu proti Covid-19** (zaočkovanosť75%). Jednoznačne by uvítala, aby sa v súčasnej politike riešili problémy, ktoré Slovensku hrozí okolo roku 2050 (92 %), a zároveň sa podľa tak nej reálne nedeje (73 %).

Vo verejnom priestore by si priala viac **expertných vrátane pracovníkov mimovládok a ochrancov prírody**. Podobne tiež **opomínaných hlasov** (ženy, chudobných, seniorov) a viac mladých ľudí (75 %), ľudí so zahraničnou skúsenosťou (65 %) a intelektuálov (50 %). Má do značnej miery prevažne **postmateriálne záujmy**: v médiách vyhľadáva témy týkajúce sa zdravia (87 %), sebarozvoja (76 %), vedeckých objavov (75 %), hudby (75 %), filmu (72 %), umenia a kultúry (58 %), politiky (50 %), ale prekvapivo najviac tiež seriálov zo života (48 %), športu (47 %), ezoteriky, liečiteľstva a astrológie (42 %) a čiernej kroniky (40 %). Má tiež najviac hobby záujmov.

Výrazne sa zaujíma o prírodu (95 %), **životné prostredie** (93 %) a zmenu klímy (92 %). Najviac sú jej blízke myšlienky ochrany prírody a životného prostredia (96 %), považuje sa za ochrankyňu prírody (90 %) a ekologičku (72 %).

Je presvedčená, že **zmena klímy už prebieha** (93 %), a pociťuje jej dopady na svoj každodenný život (89 %). Ľudskú aktivitu považuje za hlavnú príčinu klimatickej zmeny (90 %). Tá v nej vyvoláva množstvo **extrémnych a silných emócií**, najviac zo všetkých segmentov, predovšetkým obavy (67 %), bezmocnosť'(49 %), smútok (48 %), strach (47 %), zlosť'(45 %), ale aj odhodlanie (40 %). Ak by sme nezmierňovali zmenu klímy, očakáva zhoršenie súčasného stavu – ak by sme začali klímu dôsledne chrániť, očakáva skôr zlepšenie pre prírodu aj naše životy. Odhaduje, že prebiehajúcu zmenu klímy potvrdzuje 84 % klimatológov, a dopady klimatickej zmeny na Slovensko považuje za závažný problém 54 % verejnosti.

Angažovaní

Profil cieľovej skupiny zastúpenej v slovenskej verejnosti 23,9 %

2/2

Vníma ako dôležité, aby **Slovensko prijalo opatrenia proti zmene klímy** (96 %), a je presvedčená, že by sa klimatické zmeny mali riešiť **ihneď** (89 %). Ochranu klímy pritom podľa svojich slov **podporuje viac ako pred dvoma rokmi** (62 %). Akceptuje prakticky všetky posudzované proklimatické opatrenia, rozhodne tie založené na podpore, investíciách a osvete, a skôr akceptuje tie založené na reguláciách, daniach a klimatickej spravodlivosti. Bezmála všetky opýtané politiky prijíma medzi 70-95 %. Uhlíkovú neutralitu Slovenska by si priala dosiahnuť do roku 2030 (medián).

Na rozdiel od ostatných segmentov **pozitívne hodnotí študentský štrajk za klímu** (63 %) aj **demonštráciu** (61 %). Pozitívne posudzuje ochrancov klímy, vládu za aktivity v tejto oblasti známkuje prevažne trojkou alebo štvorkou (77 %). Gretu Thunberg pozná iba čiastočne (50 %). Domnieva sa, že energetické firmy podnikajúce v oblasti plynu a uhlia kašlú na obyčajných ľudí (83 %); že Slovensku chýba akýkoľvek použiteľný plán, ako postupovať v ochrane klímy (80 %); že zmena klímy je príležitosť, ako urobiť náš život lepší (80 %); že ak chceme klimatickú zmenu zmierniť, potrebujeme zastaviť rast toho, koľko ľudia nakupujú a spotrebujú (80 %); že zmenou klímy je znepokojená viac ako jej vláda (79 %); že politici klimatickú zmenu neriešia, aby neprišli o kšeft (77 %), alebo že by ochrana klímy mala byť nadradená všetkým ostatným politickým otázkam (67 %).

V osobnej rovine vníma **morálny záväzok** chrániť klímu (91 %), a **verí, že svojím správaním môže ochrane klímy pomôcť** (71 %). Najviac zo všetkých segmentov, ale napriek tomu len čiastočne, je ochotná platiť kvôli ochrane klímy vyššie ceny (31 %) alebo vyššie dane (24 %). Je však pripravená znížiť svoju životnú úroveň (53 %) alebo zmeniť svoj životný štýl (55 %). Obmedzenie áut so spaľovacími motormi by ju potešilo (56 %), rovnako ako leteckej dopravy (52 %) a čiastočne aj obmedzenie mäsitej stravy (46 %). Z hľadiska občianskych kampaní sa jedna o **najlepšie mobilizovateľnú skupinu**.

Kladne hodnotí **scenár rozvoja vidieka** (89 %), **scenár vzdelanostnej a udržateľnej spoločnosti** (87 %) a **scenár ochrany prírody a divočiny** (69 %). Pozitívne vníma **zeleno optimistický naratív**, skôr pozitívne **vlastenecko-globalizačné, morálne a ekonomicko-protekcionistické naratívy**.

Kontakty

Mgr. Tomáš Chabada, Ph.D.
Katedra environmentálních studií FSS MU, Institut 2050
tomaschabada@mail.muni.cz

PhDr. Jan Krajhanzl, Ph.D.
Katedra environmentálních studií FSS MU, Institut 2050
jan.krajhanzl@institut2050.cz

Zoznam citovaných štúdií

- British Social Attitudes survey (2019). *Questionnaire.* Dostupné z: https://www.bsa.natcen.ac.uk/media/39411/bsa-2019-capi-documentation-combined.pdf
- Brügger, A., Morton, T. & Dessai, S. (2016). "Proximising" Climate Change Reconsidered: A Construal Level Theory Perspective. *Journal of Environmental Psychology*, 46, 125-142.
- European Investment Bank (2020). *The EIB Climate Survey 2019-2020.* Dostupné z: https://www.eib.org/en/publications/flip/the-eib-climate-survey-2019-2020/index.html#p=3
- Kahan, D. M., Jenkins-Smith, H. & Braman, D. (2011). Cultural cognition of scientific consensus. *Journal of Risk Research*, 14, 147–174.
- Krajhanzl, J., Chabada, T., & Svobodová, R. (2018). *Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí: Reprezentativní studie veřejného mínění.* Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1001
- Krajhanzl, J., Chabada, T., Svobodová, R., Ondřej Kácha, Jáchym Vintr & Adéla Becková (2021). *České klima 2021. Mapa českého veřejného mínění v otázkách změny klimatu.* Dostupné z: https://enviro.fss.muni.cz/ceskeklima2021
- Krajhanzl, J., Chabada, T., Svobodová, R., Lechnerová, Z., Špaček, O., Skalík, J., & Čada, K. (2015). *Česká veřejnost a změna klimatu 2015. Zpráva z výzkumu na reprezentativním vzorku české populace.* Katedra environmentálních studií FSS MU. Dostupné z: http://www.ekopsychologie.cz/soubory/klima2015_report.pdf
- Lynas, M. et al. (2021). Greater than 99 % consensus on human caused climate change in the peer-reviewed scientific literature. *Environmental Research Letters*, 16(11). Dostupné z: https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ac2966
- Maibach, E.W., Leiserowitz, A., Roser-Renouf, C., Mertz C.K., & Akerlof, K. (2011). *Global Warming's Six Americas screening tools: Survey instruments; instructions for coding and data treatment; and statistical program scripts.* Yale University and George Mason University. Yale Project on Climate Change Communication, New Haven, CT. Dostupné z: http://climatechangecommunication.org/SixAmericasManual.cfm
- Ziegler, A. (2017). Political orientation, environmental values, and climate change beliefs and attitudes: An empirical cross country analysis. *Energy Economics*, 63.